

De toekomst is plant

2022

Jaarverslag

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.

Het jaarverslag 2022 is ook verkrijgbaar in het Engels. In geval van verschillen tussen de Nederlandse en de Engelse versie heeft de Nederlandse voorrang. Het jaarverslag is tevens beschikbaar op www.cosun-jaarverslag.nl

This Annual Report is also published in English. In the event of inconsistencies between the English and the Dutch version the latter shall prevail. The Annual Report is also available on the internet: www.cosun.com

2022

Van de Reijtstraat 15
4814 NE Breda

Postbus 3411
4800 MG Breda

Tel.: 076 530 32 22

www.cosun.nl
info@cosun.com

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 20028699

Inhoud

Cosun in één oogopslag

Profiel*	4
Kengetallen	6

Bestuursverslag

Bericht van de voorzitters*	8
Strategie Unlock 25*	12
Hoe Cosun waarde creëert	14

Resultaten en impact in 2022

Healthy performance	19
Focused growth in well-being & green	24
Future proof, sustainable chain	29
Financiële gang van zaken*	35
Vooruitzichten*	40
Verslag coöperatie	42
Overzicht leden en LLB's	45

Governanceverslag

Risicoprofiel*	46
Corporate governance*	54
Verslag van de raad van toezicht	56
Samenstelling bestuursorganen*	58

Jaarrekening 2022

Geconsolideerde balans	60
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	61
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	62
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	63
Enkelvoudige balans	92
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening	93
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	94

Overige gegevens

Statutaire bepalingen	104
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	105

Bijlagen

Adressen (hoofdkantoor en businessgroepen)	114
Overzichtskaart hoofdkantoren en productievestigingen	115

*Dit betreffen de onderdelen die worden gezien als het bestuursverslag zoals in de wet is bepaald onder artikel 2:391 BW.

Cosun in één oogopslag

Profiel

Royal Cosun is een internationale en toonaangevende agrarische coöperatie die bijna 125 jaar bestaat en in handen is van zo'n 8.275 leden.

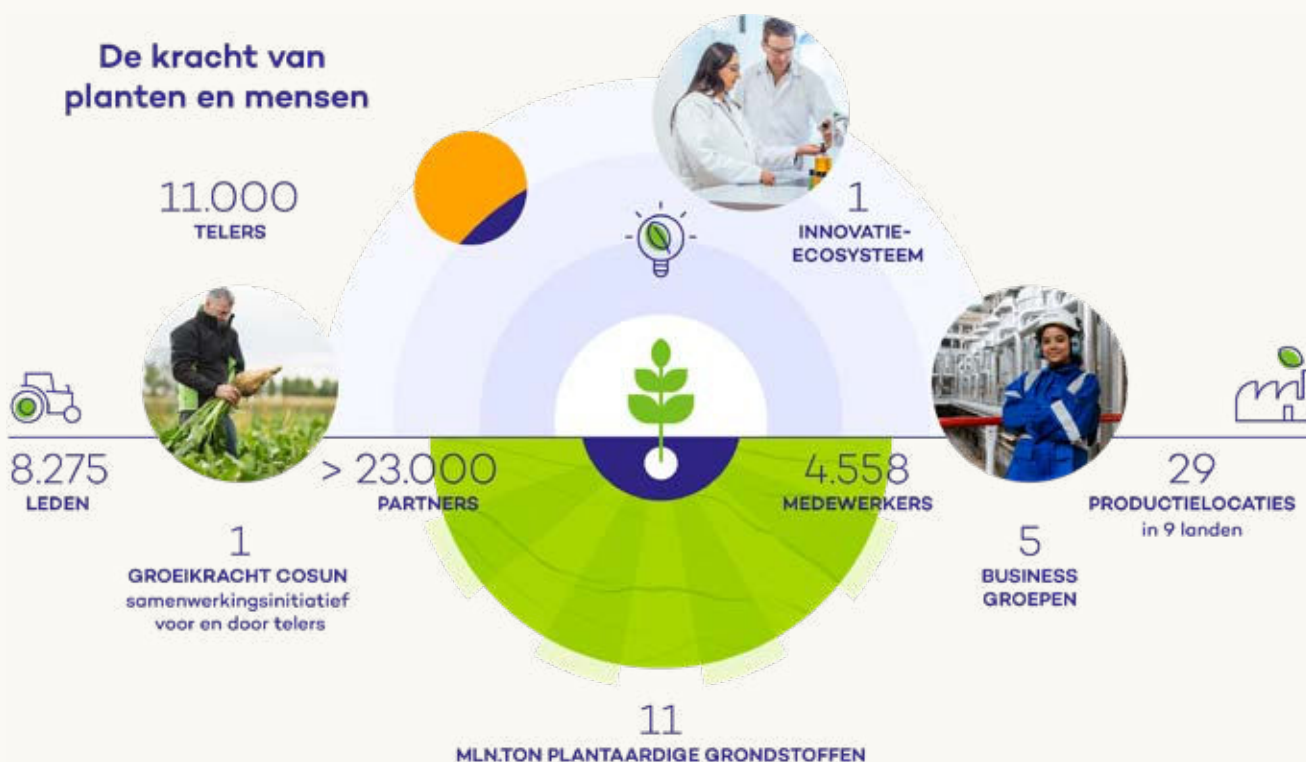
We ontwikkelen voeding, voedingsingrediënten, diervoeding, biobased ingrediënten en groene energie. Hiermee dragen we bij aan de aanpak van klimaatverandering en stimuleren we een duurzame leefstijl.

Als agrifoodcoöperatie stellen we de gewassen - onze planten - centraal in alles wat we doen. We werken aan plant-based oplossingen die positief bijdragen aan een goed leven, met oog voor duurzaamheid en

het klimaat. Agrarische gewassen zijn voor ons de basis van een duurzame toekomst voor komende generaties. Samen met onze telers, toeleveranciers en afnemers maken we de kracht van planten voor iedereen toegankelijk. Zo voegen we waarde toe aan de keten.

Cosun telt meer dan 4.550 medewerkers. We werken samen met toeleveranciers en telers in Europa, Azië en Noord-Amerika. De businessgroepen Aviko, Cosun Beet Company, Duynie Group, Sensus en SVZ zijn onderdeel van Cosun. Gezamenlijk realiseerden we in 2022 een jaaromzet van ruim 3,0 miljard euro.

De kracht van planten en mensen

Onze planten

Gewassen als aardappelen, suikerbieten, cichoreiwortels, fruit en groenten, maar ook co-producten uit de verwerking van gewassen, vinden hun weg naar uiteenlopende toepassingen. Denk voor voeding aan de aardappelschotels van Aviko, fruitsmoothies van SVZ, Van Gilse-pannenkoekenstroop en vezelrijke mueslirepen met cichoreivezel of inuline van Sensus. Maar je vindt ze ook terug in non-foodtoepassingen, zoals 100% circulaire eierdoosjes met aardappelzetmeel uit co-producten van frietproductie of groen gas uit suikerbietenpuntjes.

We erkennen de maatschappelijke uitdagingen op het gebied van milieu en klimaat. Er ligt veel druk op natuurlijke bronnen om te voorzien in de behoefte van de groeiende wereldbevolking. Dit vraagt om nieuwe oplossingen. We zijn ervan overtuigd dat we die kunnen bieden dankzij de kracht van onze gewassen. We kennen de potentie van planten en de eindeloze mogelijkheden die deze ons bieden voor een betere toekomst.

Purpose

Ons doel is om de volledige potentie van planten te ontsluiten en om zo op een duurzame manier slimme oplossingen te creëren voor de huidige en toekomstige generaties.

We zitten midden in een veranderingsproces. Wij geloven dat bewust genieten van onze voedingsmiddelen bijdraagt aan het welzijn van mensen. Maar we kunnen en willen meer uit planten halen.

Wij werken nu al elke dag aan een plantaardige toekomst. Een toekomst waarin we de aarde niet uitputten, omdat innovaties op basis van planten oneindig en in principe honderd procent circulair zijn. Dat doen we samen met onze telers en andere partners in de keten. En dat gaan we méér doen.

Werken aan de toekomst

Samenwerking en verduurzaming zit in het DNA van onze coöperatie. Samen werken we aan een toekomstbestendige, duurzame keten.

Innovatie op de akker

Dit begint bij de teelt, waar we vanuit het programma Groeikracht Cosun samen met telers werken aan het rendabel houden, innoveren en verduurzamen van de akkerbouw.

Klimaatneutraal produceren

We streven naar een volledig circulair en CO₂-neutraal productieproces. We werken hard aan energiebesparing, het inkopen van groene energie en het produceren van eigen hernieuwbare energie.

Duurzame groei

We breiden ons portfolio verder uit met meer gezondheidsbevorderende en klimaatvriendelijke alternatieven. Dit betekent dat we meer focus leggen op de productie van onder andere voedingsvezels (inuline), plantaardige eiwitten en biobased producten.

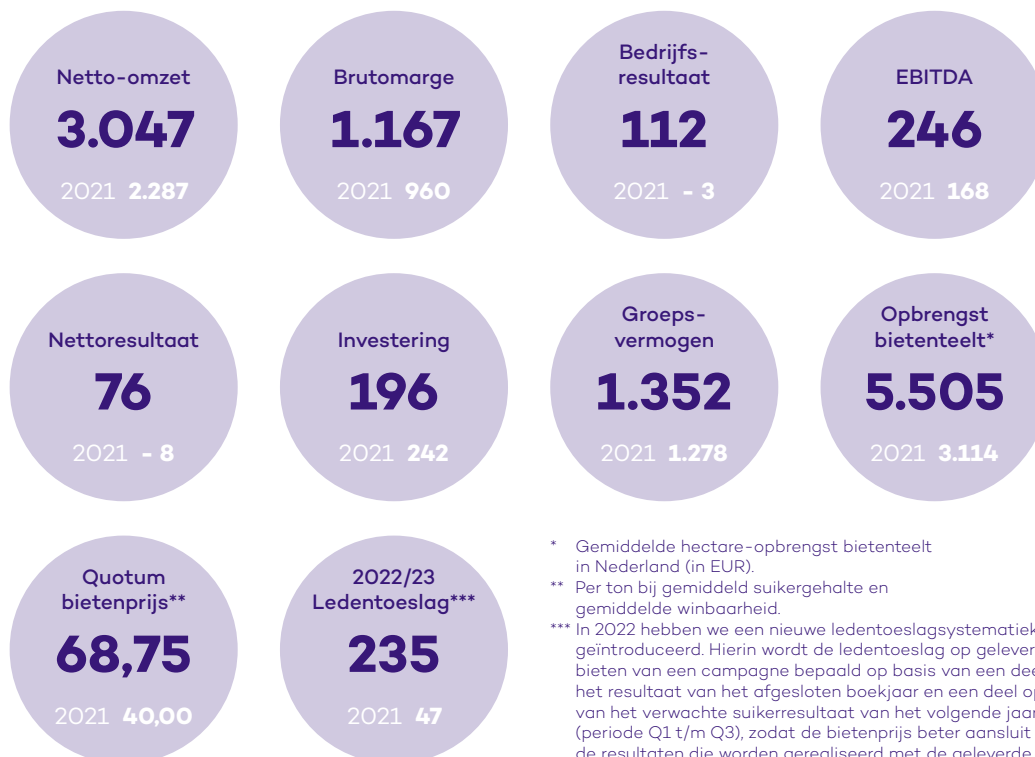
Kengetallen

per 31 december 2022

Als coöperatie van Nederlandse bietentelers betaalt Cosun de leden een bietenprijs die mede afhankelijk is van de resultaten. De bietenprijs is volledig als kosten van grond- en hulpstoffen in de resultatenrekening verantwoord en beïnvloedt daarmee ook het in dit overzicht gepresenteerde bedrijfsresultaat en nettoresultaat.

HEALTHY PERFORMANCE

(in miljoenen EUR tenzij anders vermeld)

PEOPLE

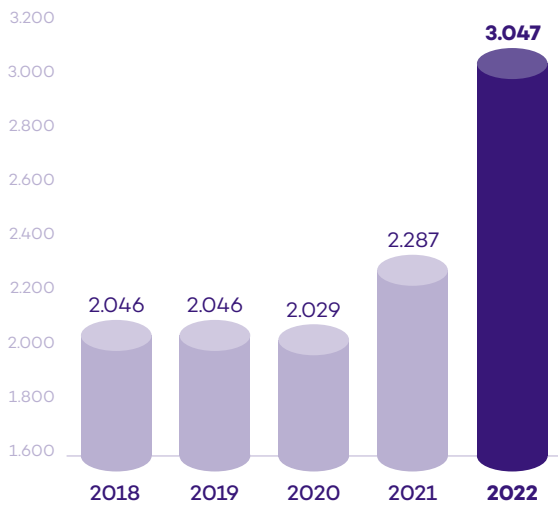

FUTURE PROOF, SUSTAINABLE CHAIN

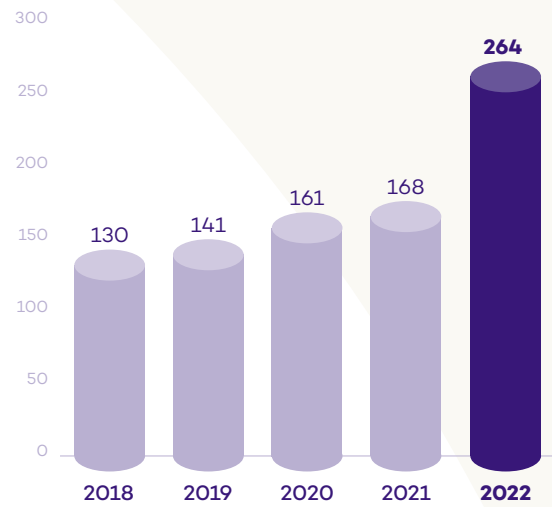
Netto-omzet

in miljoenen EUR

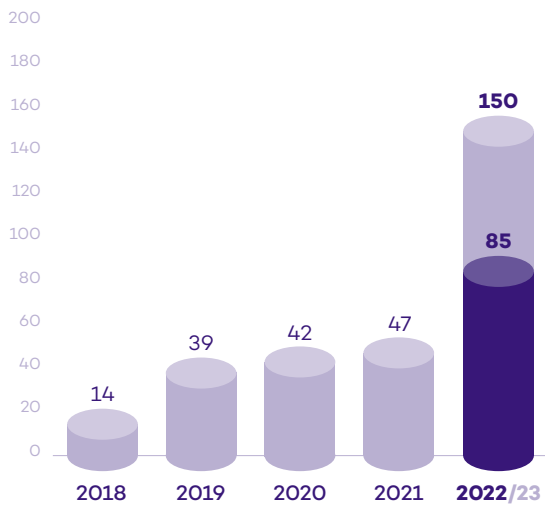
EBITDA

in miljoenen EUR

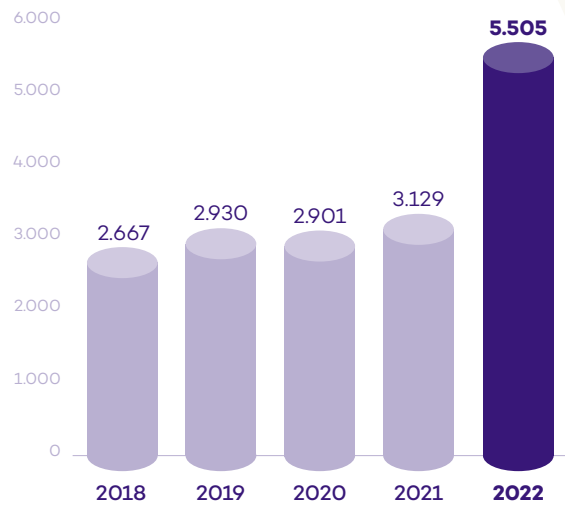
Ledentoeslag

in miljoenen EUR

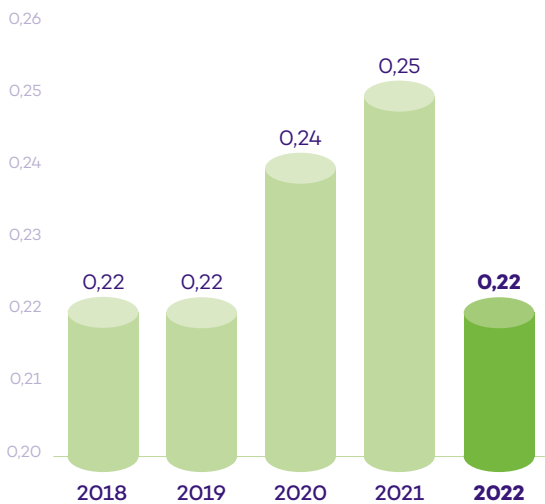
Gemiddelde opbrengst per hectare

in EUR

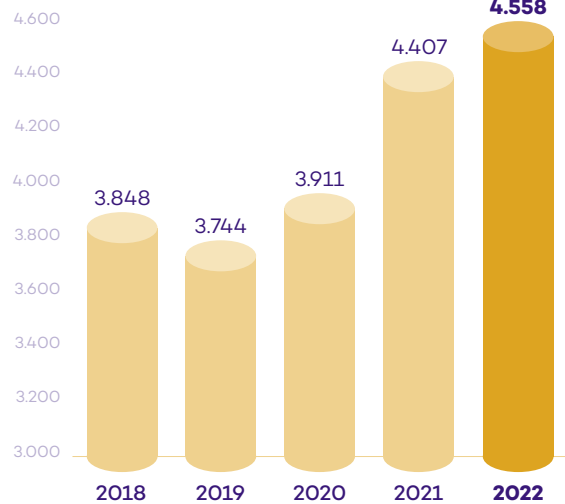
CO₂-emissie (scope 1)

in ton, per ton product

Aantal medewerkers

gemiddeld in fte

Bestuursverslag

Dirk de Lugt

Hans Meeuwis

Bericht van de voorzitters

2022 was een turbulent jaar voor Cosun. De voortdurende oorlog in Oekraïne, de daarop volgende energiecrisis en de forse inflatie op de grondstofprijzen vormden grote uitdagingen voor de onderneming. Anderzijds kwam er in 2022 een einde aan de coronacrisis, wat resulteerde in een flink herstel in onze markten. Het uitblijven van het Nederlandse landbouwakkoord leidde tot veel onzekerheid voor onze leden. Er is goede progressie geboekt in de uitvoering van de Cosun Unlock 25-strategie. En er zijn goede stappen gezet in de noodzakelijke verbetering van de onderliggende resultaten. Ondanks de vele uitdagingen hebben we het jaar afgesloten met een sterk verbeterd bedrijfsresultaat en bietenprijs.

Voor onze leden is het belangrijk dat er snel helderheid komt over het perspectief van de Nederlandse akkerbouwsector. Er is een landbouwakkoord nodig dat voor de lange termijn duidelijkheid biedt over de wijze waarop we in Nederland de doelen gaan realiseren op het gebied van waterkwaliteit, plantgezondheid en klimaat. Cosun heeft hiervoor oplossingen, maar ook bij de overheid ligt hier een belangrijke verantwoordelijkheid. Samenwerking, een eerlijk verdienmodel en een maatwerkaanpak zijn hier essentieel. Cosun is een coöperatie gericht op de toekomst. Met een enorm geloof in de potentie

van onze gewassen en de oplossingen die planten bieden. Behoud van grond en een versterkt verdienvermogen zijn belangrijke thema's die op tafel liggen bij de gesprekken van de sectortafels. Daarnaast wacht de sector nog op de bekrachtiging van het maatwerkplan voor het Zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn, waarin is afgesproken dat de maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren gebiedsgericht worden ingezet. Dit plan kwam al in 2021 tot stand, maar wacht nog op bekrachtiging van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Wisselende teeltopbrengsten

Niet alleen voor Cosun als geheel, maar ook voor de bietencampagne was 2022 een jaar met veel gezichten. We hadden een overwegend warm en droog voorjaars-, zomer- en herfstseizoen, waarbij sommige telers niettemin te maken hadden met perioden van flinke neerslag. De combinatie van regen en daarna snel stijgende temperaturen leidde in het voorjaar bij een deel van de teeltgebieden tot korstvorming in de bodem en daardoor een wat slechtere opkomst van de percelen. Ook de droogte en hitte in de zomer hadden een behoorlijke impact op het gewas, maar de bieten bleken er over het algemeen goed tegen bestand te zijn. In de winter werden veel telers overvallen door de vorst, waardoor er flinke schade ontstond aan bieten die nog in het veld stonden. Voor deze telers stelden we vanuit Cosun een vorstregeling in, zodat nog zoveel mogelijk bieten verwerkt konden worden in het belang van de coöperatie.

De vorstproblemen betekenden voor de fabrieken in de winter een wat lagere productie. Daarnaast hadden we in de fabrieken te kampen met enkele stroomstoringen afgelopen jaar. Dankzij de inzet van de medewerkers en leden slaagden we er niettemin in om in 2022 gemiddeld 27.500 ton bieten per dag te verwerken, waarmee we ons streefcijfer van 28.000 ton dicht naderden.

Over het geheel genomen kijken we terug op een goede bietencampagne. Het totale bietenareaal bedroeg dit jaar 83.700 hectare, 1,5 procent meer dan in 2021. We hadden een lange campagne van 136 dagen, met een gemiddelde suikeropbrengst van 14,5 ton per hectare en een gemiddeld suikergehalte van 16,5 procent. De suikeropbrengst ligt daarmee ruim boven het vijfjarige gemiddelde van 13,9 ton suiker per hectare.

Sterk verbeterd bedrijfsresultaat

De geconsolideerde omzet van Cosun steeg in 2022 van EUR 2.287 miljoen naar EUR 3.047 miljoen. De toename van 33 procent werd voornamelijk gedreven door een positieve volumegroei van

6 procent en een prijsontwikkeling van 27 procent. De sterk oplopende kosten over de hele linie zijn met succes doorberekend naar de markt, waarmee de marges op peil zijn gebleven. Flinke inspanningen vanuit alle bedrijfsonderdelen en herstel van de markten zorgden voor een sterke, ook voor het verdienmodel van onze leden, noodzakelijke verbetering van de resultaten. De EBITDA voor ledentoeslag, als percentage van de omzet, verbeterde naar 11 procent. Het bedrijfsresultaat voor ledentoeslag steeg met EUR 153 miljoen tot EUR 197 miljoen. Na aftrek van ledentoeslag kwam het nettoresultaat uit op EUR 76 miljoen, een verbetering van EUR 83 miljoen ten opzichte van 2021. Deze verbetering is ook deels gedreven door de impact van enkele bijzondere waardeverminderingen die in 2021 zijn doorgevoerd.

Dankzij het verbeterde resultaat, een hoge suikerprijs en de aanpassing van de ledentoeslagsystematiek is een bietenprijs gerealiseerd van EUR 68,75 per ton bij een standaardkwaliteit (met een gehalte van 17 procent en winbaarheidsindex van 91). Dit is een sterke verbetering ten opzichte van de 40 euro per ton van afgelopen jaar. In 2022 hebben we een nieuwe ledentoeslagsystematiek geïntroduceerd. Hierin wordt de ledentoeslag op geleverde bieten van een campagne bepaald op basis van een deel van het resultaat van het afgesloten boekjaar en op basis van het verwachte suikerresultaat van het volgende jaar (periode Q1 t/m Q3), zodat de bietenprijs beter aansluit op de resultaten die worden gerealiseerd met de geleverde bieten.

Op koers met Unlock 25

De goede cijfers van 2022 zijn mede te danken aan de voortgang die we boekten met onze Unlock 25-strategie. Het is onze missie om de volledige potentie van planten en co-producten te ontsluiten en om te zetten in waardevolle plantaardige oplossingen. Daarmee spelen we in op maatschappelijke uitdagingen zoals de groeiende vraag naar voeding en voedingsingrediënten, de behoefte aan plantaardige alternatieven voor fossiele grondstoffen en de eiwittransitie.

Om dit te bereiken, richten we ons met Unlock 25 op drie speerpunten. Ten eerste een sterke verbetering van het onderliggende korte- en middellangetermijnresultaat. Ten tweede het realiseren van een toekomstbestendige, duurzame keten. En ten derde winstgevend groei in onze vier kernsegmenten: suikerbieten, aardappelproducten, co-producten en groene en gezondheid bevorderende ingrediënten. Op deze manier willen we voor onze leden maximale waarde creëren.

De prioriteit in 2022 lag allereerst in het realiseren van de noodzakelijke onderliggende resultaatverbetering. De sterk stijgende kosten zijn met prijsverhogingen succesvol doorberekend naar de markt. Concernbrede initiatieven op operationele efficiency hebben bijgedragen aan de verdere verbetering van de onderliggende resultaten. Diverse verbeterprogramma's zijn opgestart en er zijn scherpe keuzes gemaakt in investeringen, bedrijfsuitbreidingen en portfolio keuzes in de bedrijven. Zo stelt de nieuwe aardappelfabriek in het Belgische Poperinge ons in staat optimaal te profiteren van de snelgroeiende markt in aardappelproducten. Daarnaast is de organisatie verder versterkt om winstgevend groei te faciliteren. De samenwerking tussen de bedrijven is aanzienlijk verbeterd op belangrijke functionele gebieden. Doorontwikkelen op One Cosun blijft essentieel voor het realiseren van onze ambities.

Met Cosun Protein en Cosun Biobased Experts organiseren we ons voor versnelde groei in plantaardige eiwitten en biobased materialen. Er is in 2022 een aantal veelbelovende plant-based innovaties in de markt gezet. Ook zijn de duurzaamheidsambities en plannen van Cosun verder aangescherpt.

Nieuwe investeringen zoals de 8-trapsverdamping in Cosun Beet Company en het Cosun-zonnepark in Puttershoek dragen bij aan de

realisatie van een toekomstbestendige keten met een ambitie tot een CO₂e-reductie van 45 procent in 2030, met 2018 als referentiejaar. Het programma Groeikracht Cosun is afgelopen jaar verder vormgegeven met focus op ondersteuning op drie thema's: Bodem & Bemesting, Plantgezondheid en Klimaat & Energie. Ook het komende jaar blijven we in Groeikracht Cosun samenwerken met de telers met ondersteunende duurzaamheidsinitiatieven op de akker.

Vooruitzichten 2023

We zijn positief over de ontwikkeling van de onderneming richting 2023. We hebben afgelopen jaar goede stappen gezet met de realisatie van de Unlock 25-strategie. Verdere verbetering van de onderliggende resultaten en versnelling van de groei blijven essentieel om onze ambities voor 2025 te realiseren. De turbulentie van afgelopen jaar zal naar verwachting ook het komende jaar de nodige uitdaging geven. De urgentie om te verduurzamen door de hele keten blijft hoog. We houden daarom ook in 2023 vast aan onze strategische koers en prioriteiten in Unlock 25, met focus op versnelling van de groei en verdere onderliggende verbetering van het resultaat.

We bedanken onze collega's voor hun enorme inzet, betrokkenheid en de goede resultaten in een dynamisch jaar. Ook veel dank aan onze leden en partners voor het vertrouwen en de samenwerking het afgelopen jaar. Samen bouwen we met veel energie voort aan onze plantaardige toekomst met een toekomstbestendige, duurzame keten en een goed verdienmodel. Een mooi perspectief voor medewerkers, leden en sector.

Dirk de Lugt
Voorzitter
raad van beheer

Hans Meeuwis
Voorzitter
concerndirectie

Breda, 12 april 2023

Strategie Unlock 25

Missie en visie

Het is de missie van Cosun om op een transparante en circulaire manier de volle potentie van planten en co-producten te ontsluiten en die om te zetten in waardevolle plantaardige oplossingen. Cosun speelt daarmee in op uitdagingen zoals de groeiende vraag naar voeding en plantaardige voedingsingrediënten, de eiwittransitie, en de vervanging van fossiele grondstoffen, de eiwittransitie en de groeiende vraag naar voeding en gezondere voedingsingrediënten. The Plant Positive Way vindt haar basis in bijna 125 jaar Cosun-historie in succesvolle verwaarding van akkerbouwgewassen als suikerbieten, cichorei en aardappelen in een diverse portfolio van producten met toegevoegde waarde.

Vanuit onze Unlock 25-strategie ontsluiten en benutten we het volle potentieel van planten. De vijf kernbegrippen - Respect, Betrouwbaarheid, Samenwerking, Klantgerichtheid en Resultaatgerichtheid - zijn de basis voor het handelen van Cosun als onderneming en van alle medewerkers in hun dagelijkse activiteiten.

Strategie Unlock 25

Eind 2021 heeft Cosun de strategie Unlock 25 geïntroduceerd. Deze nieuwe strategie geeft de richting en focus voor al onze mensen in al onze bedrijven. We hebben heldere keuzes gemaakt in onze strategische prioriteiten en bepaald wat we nodig hebben om onze doelen te realiseren.

Onze strategische prioriteiten zijn:

- 1 verbetering van onze resultaten op de korte en middellange termijn,
- 2 winstgevende groei in vier kerngebieden (Suikerbieten, Aardappelen, Ingrediënten voor duurzame leefstijl en Co-producten) en
- 3 een toekomstbestendige en duurzame keten.

Ons doel voor 2025 is een onderliggend bedrijfsresultaat van EUR 300 miljoen met een bijbehorende bietenprijs, een geoptimaliseerde portfolio rond de vier kerngebieden en een verbeterde duurzame keten.

Resultaatverbetering

Het verbeteren van het resultaat is topprioriteit voor ons en onze leden, en vormt de basis voor verdere groei. Het verdienmodel van Cosun is op dit moment, ondanks de verbeteringen van afgelopen jaar, nog niet goed genoeg voor een acceptabele bietenprijs en om de gewenste groei in bestaande en nieuwe activiteiten mogelijk te maken. Daarom zetten we maximaal in op ons continue verbeterprogramma om meer waarde uit onze huidige activiteiten te realiseren. Hierbij richten we ons onder meer op het verbeteren van commerciële executie, meer waarde halen uit onze operatie, verbeteren van de logistiek en supply chain, verbeteren van de inkoop en het verder optimaliseren van overhead en werkkapitaal.

Portfolio: focus op winstgevende groei in vier kerngebieden

We hebben vier kerngebieden bepaald. De komende jaren richten we ons vooral op:

- maximale valorisatie van de hele suikerbiet, waarbij kostenbeheersing ook een belangrijke prioriteit blijft;
- winstgevende groei van aardappelproducten, met focus op toegevoegde waarde groei zoals gecoate frites en expansie in Oost-Europa en China;
- een nieuw groeigebied in groene en gezondheid bevorderende ingrediënten met focus op plantaardige eiwitten, vezels (waaronder verdere groei van inuline) en biobased materialen; onze ambitie is dat dit aandeel groeit naar 30% van de portfolio in 2030;
- groei in de co-producten, feed-, food- en non-foodapplicaties van reststroomverwerker Duynie.

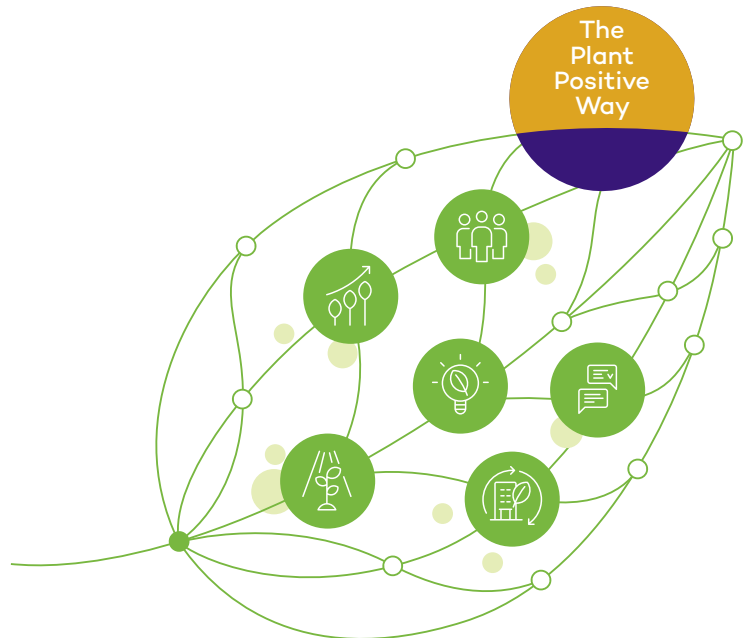
Vanuit One Cosun werken we samen aan belangrijke expertisegebieden om maximale waarde, effectiviteit en synergie te creëren en onze gezamenlijke missie te realiseren. Dit betreft gebieden als duurzaamheid, innovatie, veiligheid (HRO) en inkoop.

Toekomstbestendige en duurzame keten

We hebben ambitieuze doelen om bij te dragen aan verduurzaming van de teelt en om onze emissies terug te brengen. Ons doel is in 2030 45% CO₂e-reductie op het totaal van scope 1 en 2 te realiseren, ten opzichte van 2018. Met initiatieven als 'Groeikracht Cosun' en een omvangrijk CO₂-reductieprogramma werkt Cosun over de volle breedte aan een toekomstbestendige, duurzame keten. Dit alles met als doel om waarde te creëren voor de leden, klanten en andere stakeholders en een zo positief mogelijke maatschappelijke impact op de lange termijn te bewerkstelligen. In de volgende paragrafen lichten we per strategische pijler verder toe wat onze doelen zijn en wat we doen om deze doelen te behalen.

Sterke basis

Cosun is een plant gebaseerd bedrijf met een heldere missie en een ambitieuze strategie Unlock25. Zo werken we de komende jaren met en voor onze leden, medewerkers en partners aan een toekomstbestendig bedrijf en keten. the Plant Positive Way.

Wat zijn onze strategische prioriteiten?

Resultaat

Verbetering van onze resultaten.

Continue verbetering wordt een belangrijk onderdeel van onze manier van werken. Dat levert voor onze leden een goed verdienmodel op en voor Cosun de ruimte om verder te groeien.

Portfolio

Focus op winstgevende groei in toegevoegde waarde producten, die bijdragen aan het welzijn van mens en dier en aan een duurzame leefstijl.

Dit doen we in vier pijlers van ons portfolio:

- Suikerbieten
- Aardappelen
- Ingrediënten voor een duurzame leefstijl
- Co-producten

Keten

Toekomstbestendig en duurzaam.

Als coöperatie zijn we ideaal gepositioneerd om een leidende rol te spelen in de transitie naar een toekomstbestendige, duurzamere agroketen.

Wat hebben we nodig?

Mensen

Ons succes staat of valt met onze mensen. Onze mensen stimuleren we om het beste in zichzelf naar boven te brengen.

Innovatie & Partnerships

Innovatie is een belangrijke pijler in onze strategie. Door partnerships kunnen we onze innovatieve slagkracht vergroten.

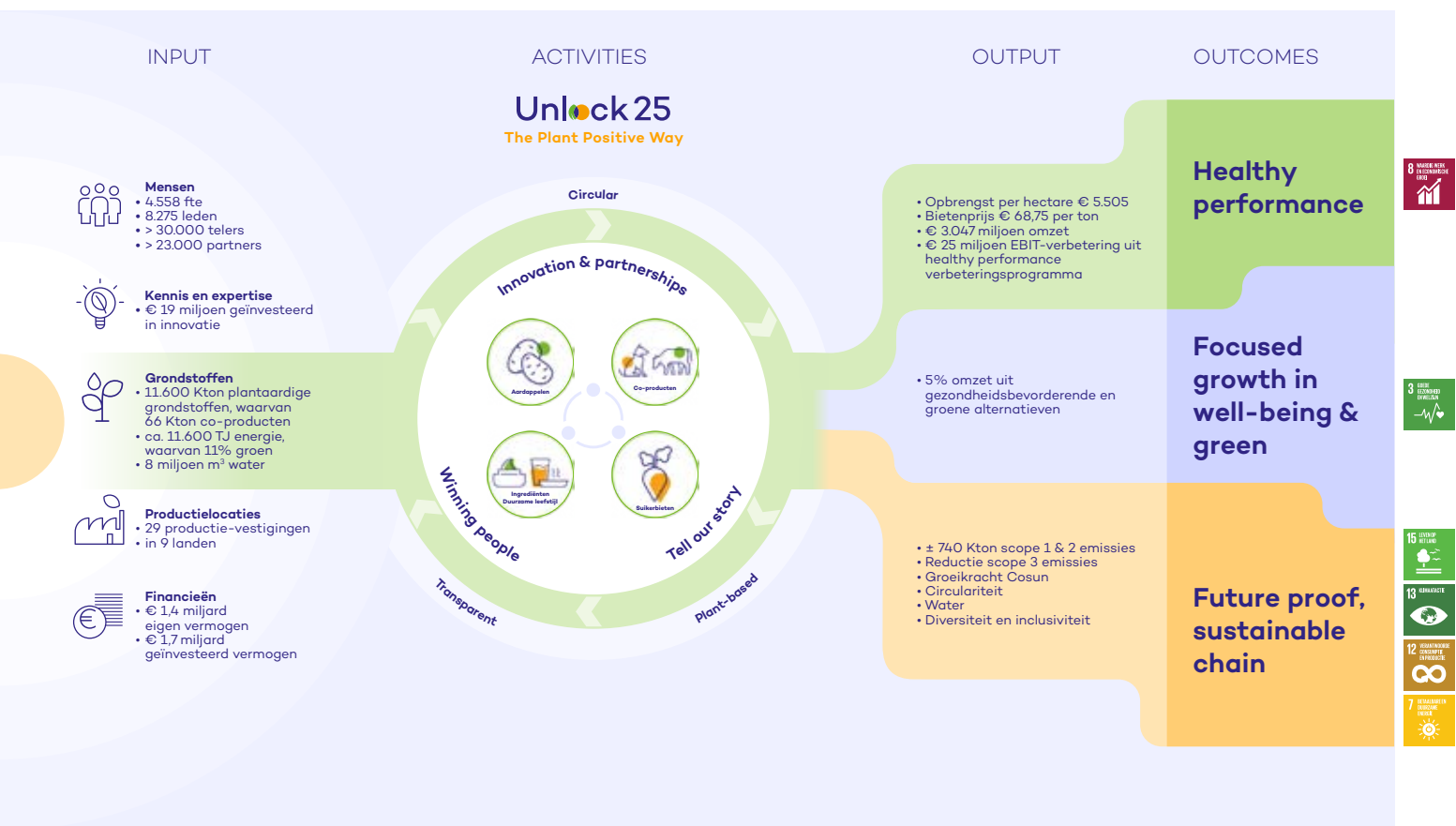
Communicatie

Laten zien wie we zijn, wat we doen en vooral waarom we het doen om zo optimaal verbinding te maken met elkaar en met de wereld om ons heen.

Hoe Cosun waarde creëert

De primaire doelstelling van de strategie Unlock 25 is langetermijnwaarde te creëren voor alle stakeholders van Cosun. Ons waardecreatiemodel laat op geïntegreerde wijze zien hoe we omgaan met onze bronnen, en hoe we tot waardecreatie komen door middel van onze strategie, inzet en daaruit voortvloeiende resultaten. In

het waardecreatiemodel is de aansluiting zichtbaar tussen onze duurzame strategie en de Sustainable Development Goals (SDG's). Deze mondiale doelen zijn in 2015 door de Verenigde Naties ontwikkeld om onder meer armoede, ongelijkheid en klimaatverandering tegen te gaan met 2030 als stip op de horizon.

Materialiteitsmatrix

De onderstaande materialiteitsmatrix maakt inzichtelijk welke onderwerpen over duurzaam ondernemen relevant zijn voor Cosun en haar stakeholders. Op de y-as tonen we welke onderwerpen volgens de stakeholders het meest van belang zijn en op de x-as tonen we de onderwerpen waarop Cosun de meeste impact heeft.

De basis voor deze matrix is een grondige materialiteitsanalyse die we uitvoerden in 2020. In 2022 actualiseerden we de matrix en haalden we actuele informatie op bij

onze stakeholders. We voerden gesprekken met onze telers vanuit het programma Groeikracht Cosun, haalden informatie op bij partners van het Cosun Nutrition Center en voerden onder stakeholders een reputatieonderzoek uit.

In 2023 voeren we een nieuwe materialiteitsanalyse uit, op basis van het principe van dubbele materialiteit, oftewel de impact van de onderwerpen op ons bedrijf en de impact van ons bedrijf op de onderwerpen.

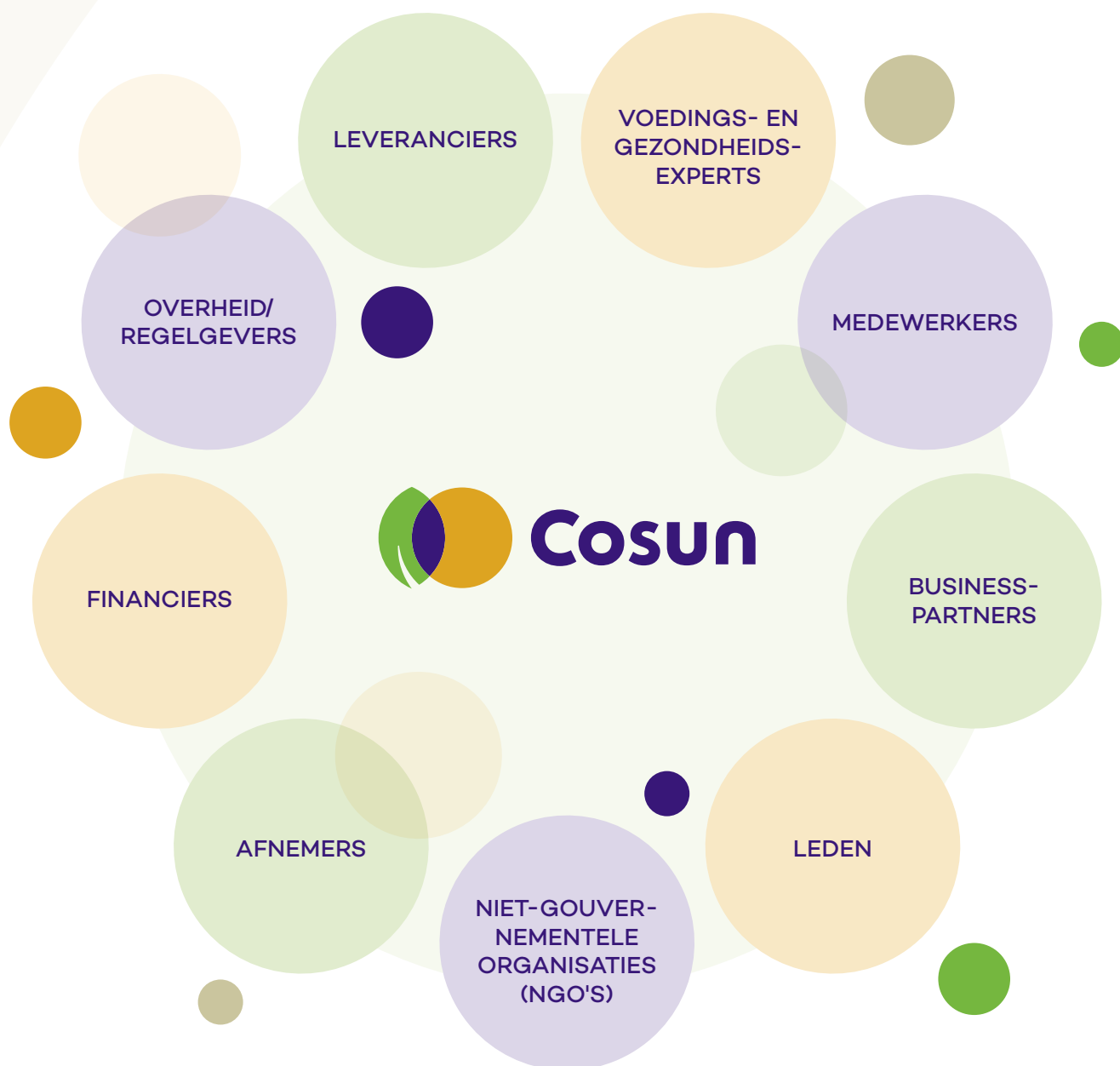
Materialiteitsmatrix Cosun

Stakeholdersdialogoog

Als coöperatie weten we hoe belangrijk samenwerking is en zijn we continue in gesprek met onze leden en andere belangrijke stakeholders. We bespreken de verwachtingen van onze interne en externe stakeholders met betrekking tot de materiele thema's en denken samen na over oplossingen voor belangrijke duurzaamheidsthema's. De dialogen zijn onderdeel van ons dagelijks werk en

vinden plaats op diverse plekken in de organisatie. De uitkomsten van de dialogen worden meegenomen in de ontwikkeling van onze strategie en ons beleid. Hierbij streven we naar de optimale balans om tegemoet te komen aan de belangen van onze verschillende stakeholders. Voor een overzicht van onze belangrijkste stakeholders zie onderstaande figuur.

Groeikracht Cosun

Tijdens schuurbijeenkomsten vanuit het programma Groeikracht Cosun gingen we met de telers in gesprek over duurzaamheid en de onderwerpen die daarbij prioriteit verdienen. Wij deelden onze visie en verzamelden de suggesties en opmerkingen van de telers. In de zomer van 2022 organiseerden we hiervoor 25 schuurbijeenkomsten op verschillende locaties in Nederland. Ook in kleinere gremia voerden we de dialoog over de prioriteiten, zoals in de raad van beheer, de ledenraad en de klankbordgroep Groeikracht Cosun. Op basis van deze dialogen stelden we drie focusthema's vast: 'Bodem, water en bemesting', 'Plantgezondheid' en 'Klimaat en energie'. Biodiversiteit is daarbij een belangrijk onderdeel dat in alle drie de thema's terugkomt. De onderwerpen zijn uitermate belangrijk in de strategie van Cosun om een toekomstbestendige, duurzame keten te realiseren.

Cosun Nutrition Center

Voor de positionering van het nieuwe Cosun Nutrition Center hielden we van mei tot en met oktober 2022 gesprekken met stakeholders, zoals klanten, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, overheden, gezondheidsinstellingen en brancheverenigingen. We verzamelden inzichten en advies en verkenden hun informatie- en kennisbehoeften en samenwerkingsbereidheid. In samenwerking met Slow Food Youth Network (SFYN) geven we daaraan de komende tijd een vervolg. Deelnemers van hun academie gaan voor ons aan de slag met het volgende vraagstuk: Hoe wordt Cosun Nutrition Center eigenaar van zijn eigen verhaal en hoe wordt daarmee zijn gedeelde (wetenschappelijke) kennis over plantaardige producten en ingrediënten gehoord binnen de maatschappij? Zie voor meer informatie over dit onderwerp het hoofdstuk Focused growth in well-being & green.

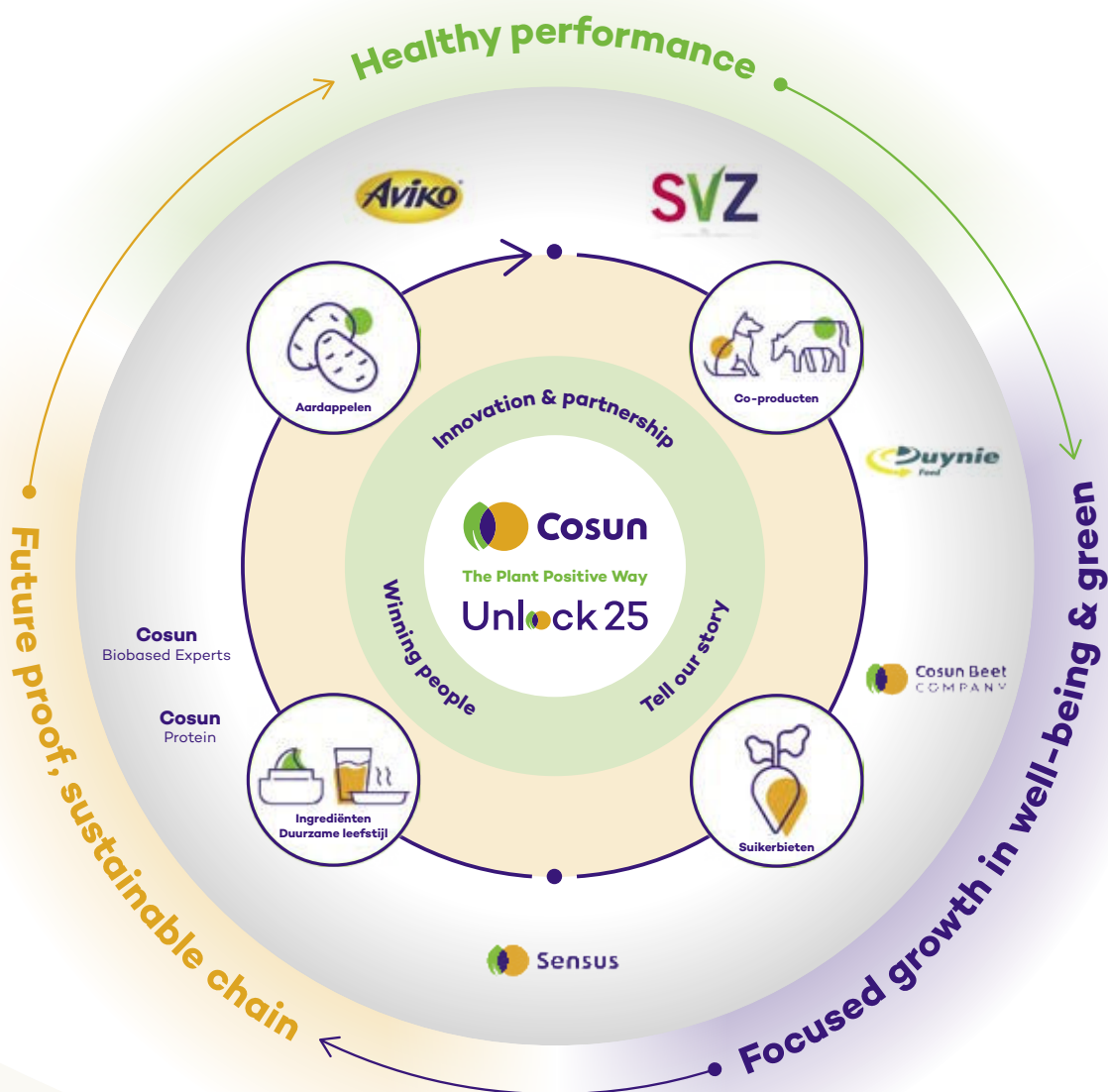
Reputatieonderzoek

In 2022 vroegen we een extern bureau een reputatieonderzoek uit te voeren onder stakeholders, om na te gaan waar in termen van reputatie verbetering nodig is en om onze visie en strategie vanuit dit oogpunt te evalueren. De doelgroep bestond onder meer uit ngo's, milieuorganisaties, financieel adviseurs, businesspartners, innovatie-experts, klanten, openbare bestuurders in het publieke domein en belangenbehartigers. De aanbeveling van stakeholders om onze successen en uitdagingen meer voor het voetlicht te brengen, nemen wij daarbij ter harte.

“ Als coöperatie weten we hoe belangrijk samenwerking is en zijn we continue in gesprek met onze leden en andere belangrijke stakeholders. ”

Resultaten en impact 2022

Vanuit onze strategie Unlock 25 bouwen en werken wij aan een relevant en toekomstbestendig Cosun, op basis van heldere keuzes, een goed verdienmodel en een portfolio dat ertoe doet. Dat doen we voor onze generatie én voor toekomstige generaties.

Healthy performance

Continue verbetering van operationele en financiële prestaties (“healthy performance”) is een belangrijke prioriteit van onze manier van werken. We zetten in op optimale benutting van onze mensen, grond- en hulpstoffen, middelen en fabrieken. Ook steken we veel energie in innoveren en het betreden van kansrijke nieuwe afzetmarkten. Dit alles draagt bij aan een goed verdienmodel voor onze leden en geeft ons de ruimte om verder te groeien.

Resultaten 2022 in één oogopslag

€ **3.047**
miljoen omzet

€ **25** miljoen
structurele
EBIT-verbetering

7,6
medewerkers-
betrokkenheids-
score

Bietenprijs van
€ **68,75**
per ton

Structurele resultaatverbetering

Doel 2025
(t.o.v. 2020) in miljoen €
in EBIT

+100

Gerealiseerd in 2022
Resultaten structureel
verbeterd in miljoen €

+25

Productie

Optimalisatie van
processen en verbetering
van (energie-) efficiency
in onze fabrieken.

Gerealiseerde
besparing 2022
(t.o.v. 2021) in miljoen €

+5

Supply chain & overhead

Zoals gezamenlijke
inkoop, reduceren
van opslag- en
transportkosten en
slimmer organiseren.

Gerealiseerde
besparing 2022
(t.o.v. 2021) in miljoen €

+5

Commercie

Optimalisatie van het
productportfolio en een
betere verwaarding van
bijproducten.

Gerealiseerde
besparing 2022
(t.o.v. 2021) in miljoen €

+15

Verbeterprogramma

Vanuit onze Unlock 25-strategie zijn we een programma voor resultaatverbetering gestart. Om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen, hebben we advies ingewonnen van externe organisaties: hoe identificeren we kansrijke projecten, hoe zorgen we dat de businessgroepen die initiatieven succesvol oppakken en hoe monitoren we de voortgang van die projecten? Best practices en een frisse blik van buitenaf helpen ons daarbij.

Verbeteren van de commerciële executie

Een van de doelen is het verbeteren van onze commerciële executie. Dat willen we onder meer bereiken door meer te halen uit onze co-producten. Daarin maken we al goede stappen. Zo onderzoeken we

intensief welke voedingswaarde we in de markt kunnen realiseren met bietenpulp en resten van de cichoreiwortel en verkennen we nieuwe afzetmarkten op dat gebied. Tegelijkertijd snijden we in de onderkant van ons productportfolio; producten die te weinig waarde toevoegen, faseren we uit. We werken aan verdere groei van onze afzet en optimaliseren onze afzet over klanten en regio's die het meest attractief zijn. Door in 2022 vol in te zetten op prijsverbeteringen hebben onze bedrijven de enorme kostenstijgingen kunnen goedmaken.

Meer waarde halen uit de operatie

We onderzoeken ook hoe we meer waarde uit de operatie kunnen halen. Bij Duynie kijken we met een optimalisatieprogramma grondig naar de kansen voor groei in volume

en rendement en het optimaliseren van de onderdelen Novidon en Duynie Ingredients. Aviko is voor de fritesbedrijven gestart met het meerjarige verbeterprogramma Upturn. In 2022 zijn verbetermogelijkheden geïdentificeerd in de operatie en in de supply chain. In de operatie gaat het met name om vergroten van de output, meer halen uit de aardappel en versterken van de onderhoudsorganisatie. In de logistieke keten liggen er kansen op het gebied van het optimaliseren van de interne logistiek en het optimaliseren van het productassortiment.

Daarnaast innoveren onze businessgroepen hun fabrieken. Cosun Beet Company investeerde bijvoorbeeld in een 8-trapsverdamper, wat een aanzienlijke besparing in energie oplevert. Aviko liet in België een vrieshuis bouwen dat voldoet aan zeer hoge duurzaamheidseisen. En meer en meer passen we in onze fabrieken smart production toe; met sensoren en data-analyses maken we onze processen slimmer en efficiënter.

Verbeteren van de inkoop

Een groot deel van onze kosten zijn inkoop-gerelateerd. Belangrijke categorieën zijn grond- en hulpstoffen, transport en energie. Vrijwel alle kosten zijn in 2022 sterk gestegen. In het One Cosun-inkoopprogramma onderzoeken we hoe we de inkoop slimmer kunnen organiseren en bundelen we onze krachten om zo inkoopvoordeel te realiseren. Door inkoopgegevens van alle businessgroepen te bundelen, brengen we in kaart hoe we

kostenstijgingen kunnen beheersen en onderdelen als contractmanagement en categorymanagement verder kunnen verbeteren. De inkooporganisatie is in 2022 verder versterkt en er is geïnvesteerd in systemen om dit te faciliteren.

Optimaliseren van het werkkapitaal

Om ervoor te zorgen dat we onze groeiambities kunnen financieren, optimaliseren we ons werkkapitaal en onze leencapaciteit. In 2022 brachten we met alle businessgroepen het potentieel in kaart en bespraken we wat ervoor nodig is de resultaten te verbeteren. In 2023 gaan we daadwerkelijk aan de slag om die verbeteringen door te voeren.

Werkomgeving

Cosun zet zich in om alle medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving te bieden. We hebben in 2022 ons veiligheidsbeleid geactualiseerd, voor het eerst een Cosun-breed medewerkersbetrokkenheids-onderzoek gehouden, en net als voorgaande jaren geïnvesteerd in opleidingen en trainingen voor onze medewerkers.

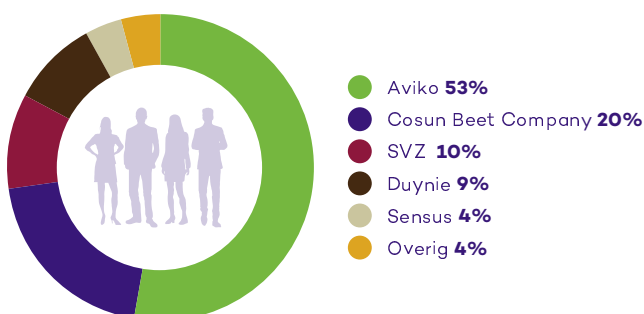
Resultaten in cijfers

Het ziekteverzuim daalde van 4,8% in 2021 naar 4,4% in 2022. Dit percentage ligt onder het landelijk gemiddelde voor industriële bedrijven, zoals vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Het aantal medewerkers steeg van 4.407 fulltime-equivalenten (fte) in 2021 naar 4.558 fte in 2022. In 2022 en 2021 was 23% vrouw en 77% man.

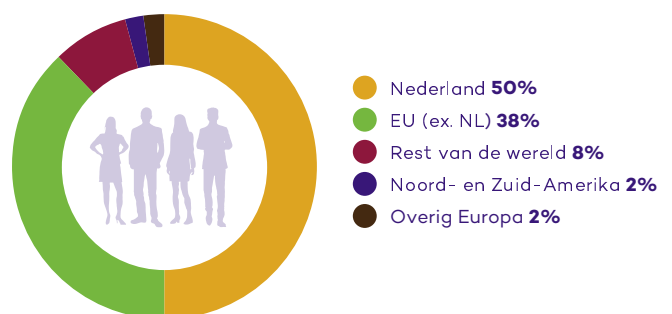
Aantal medewerkers per businessgroep

in procenten

Aantal medewerkers per regio

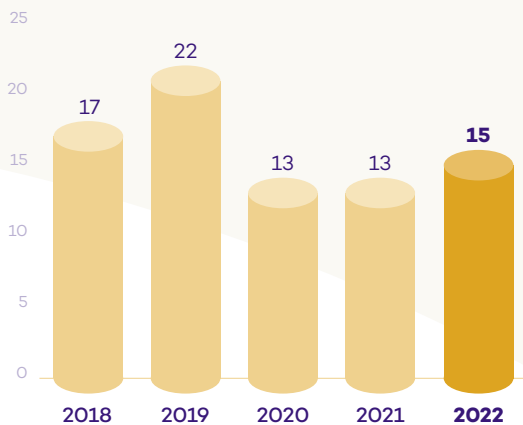
in procenten

In 2022 is het aantal opleidingsdagen per medewerker gestegen naar 4,9 ten opzichte van 3,4 in 2021.

Ongevallen met verzuim

per 1.000 fte

Medewerkersbetrokkenheid

Ons succes staat of valt met onze mensen. Vanuit die gedachte heeft Cosun het 'winning people'-programma opgezet met diverse initiatieven. Zo hielden we in het najaar van 2022 onder de medewerkers van alle businessgroepen een medewerkersbetrokkenheidssurvey over onder andere de processen, de mogelijkheden en cultuur in de organisatie. De hoge respons van 71% en het proactief meedenken van de respondenten maakten het een zeer waardevol onderzoek. We ontvingen meer dan 30.000 opmerkingen. Het toont aan dat de medewerkers sterk begaan zijn met onze activiteiten en geeft ons handvatten voor het optimaliseren van de interne organisatie. Zo gaan we meer effort steken in talentontwikkeling en doorgroei en gaan we teams en individuen op diverse manieren helpen om zo goed mogelijk handen en voeten te geven aan de Unlock 25-strategie. Als overall rapportcijfer kregen we van de medewerkers gemiddeld een 7,6; een mooi cijfer op het gemiddelde van de benchmark. We zijn blij met deze waardering en willen nu nog een stap verder zetten om van een goede werkgever te transformeren tot een topwerkgever.

Veiligheid op de werkvloer

Veilig en gezond werken vinden wij bij Cosun van groot belang. Een sterk ontwikkeld veiligheidsbewustzijn voorkomt ongevallen, calamiteiten en ziekteverzuim.

Alle businessgroepen werken aan veiligheid met de Total Productive Maintenance-systematiek (TPM). Op corporate niveau sturen we op veiligheid vanuit de TPM Masterpilaar Safety waarin alle businessgroepen zijn vertegenwoordigd. We komen vijf keer per jaar bij elkaar om kennis en ervaringen met elkaar te delen en vast te stellen welke veiligheidsthema's voor Cosun prioriteit hebben.

In 2022 implementeerden we Cosun-breed, over alle businessgroepen heen, de Cosun Safety Rules. Regels die er bijvoorbeeld op wijzen de juiste beschermingsmiddelen te dragen en de veiligheidsprocedures voor machines na te leven. Daarnaast keken we naar de behoeften van de afzonderlijke fabrieken, die we nu waar nodig nader ondersteunen.

Eerder spraken we al over onze 'One Cosun'-strategie: het versterken van de samenwerking tussen de businessgroepen. Die passen we dus ook toe voor veiligheid op de werkvloer: we leren van elkaar en helpen elkaar.

Uitdagingen

2022 kende voor de performance veel uitdagingen. Corona, de oorlog in Oekraïne, inflatie, dat had allemaal zijn weerslag op ons reilen en zeilen. Vooral de energieprijzen, maar ook andere kostenstijgingen hadden een enorme impact op onze kostenbasis. De businessgroepen moesten prijzen doorberekenen naar de markt en bij een aantal fabrieken bouwden we de mogelijkheid in om over te schakelen van gas naar flex fuel. Ook letten we bij het afsluiten van contracten met leveranciers nog scherper op het afdekken van inflatie- en schaarste-risico's. Door de hoge energieprijzen, inflatie bij loonontwikkeling en andere hoge kosten zijn performanceverbeteringen soms nauwelijks zichtbaar. Ons streven is om toch zichtbaar verschil te maken, ook in tijden dat het tegenzit.

Een andere uitdaging is om over de businessgroepen heen en over disciplines in de keten heen als één Cosun te opereren. De Unlock 25-strategie en een uitvoerig engagementprogramma dragen eraan bij één koers te varen.

2023 en verder

In 2022 lag de focus op het onderzoeken van de kansen, in 2023 brengen we plannen tot uitvoer en ontwikkelen we tegelijkertijd nieuwe initiatieven. Performanceverbetering is een continue proces. De mogelijkheden in smart production blijven zich ontwikkelen, er liggen nog meer kansen in energiereductie, we willen nog besparen in overhead; kortom, we blijven optimaliseren.

Focused growth in well-being & green

Onze plantaardige voedingsmiddelen en -ingrediënten passen goed in een duurzaam en verantwoord voedingspatroon. Wij kunnen alles uit de plant halen en dat gaan we nog veel meer doen. We hebben ambitieuze doelstellingen om te groeien in de markt van plantaardige eiwitten, vezels en biobased materialen. Zo kunnen we ons resultaat verbeteren en tegelijkertijd bijdragen aan het behoud van onze aarde.

Resultaten 2022 in één oogopslag

Suiker

952

miljoen omzet

Aardappel

1.298

miljoen omzet

Gezondheids-
bevorderend
en groen

158

miljoen omzet

Co-product

411

miljoen omzet

Omzetontwikkeling
totaal t.o.v. 2021

+760

(+33%)

% gezondheids-
bevorderend en groen
totale omzet

5 %

(doel 30% in 2030)

Investeringen in groei
kernegebieden in 2022

38 %

Toekomstbestendig portfolio

Wij hebben een mooi portfolio met producten met sterke posities in de markt; dat portfolio koesteren we. Wel zien we in de markt steeds meer aandacht voor gezonde producten ontstaan en een kritisch oog voor suiker. Om in te spelen op deze trend en risico's te spreiden, willen we in ons portfolio meer balans aanbrengen. Dit doen we door ons meer te gaan richten op groene en gezondheid bevorderende ingrediënten. Met inuline van Sensus hebben we al een goede positie in die markt; een positie die we met andere producten willen uitbreiden.

Als onderdeel van onze vijfjarenstrategie richten we ons op winstgevende groei in vier kernegebieden: suiker, aardappelen, groene en gezondheid bevorderende ingrediënten en co-producten.

Focus op efficiëntie bij de suikerproductie

Om minder afhankelijk te zijn van de volatiele suikermarkt zetten we bij de suikerproductie in op efficiëntie. Door innovaties door te voeren en werkprocessen slimmer te maken, realiseren we vanuit de huidige fabrieken meer volume. Daarnaast vervangen we fossiele ingrediënten in diverse producten door plantaardige ingrediënten afkomstig uit onze suikerbieten. Zo is Cosun Beet Company een samenwerking aangegaan met Avantium om suikers om te zetten in glycolen, een tussenproduct voor onder meer plastic verpakkingen, textiel en antivriesproducten. Cosun en Avantium dragen daarmee bij aan een fossielvrije toekomst en voor Cosun betekent het nieuwe afzetmarkten.

Expansie aardappelproductie in Europa en China

In de aardappelmarkt richten we ons op verdere groei in zowel Europa als China. De wereldwijde markt voor diepgevroren aardappelproducten blijft groeien met zo'n 4% per jaar. Om optimaal te profiteren van deze snel groeiende markt opende Aviko in 2022 een nieuwe fabriek in het Belgische Poperinge. De nieuwe fabriek levert diepgevroren frites en aardappelvlokken voor markten in West-Europa, Azië en Zuid-Amerika. Ook richt Aviko zich meer en meer op toegevoegde-waarde-producten, zoals gecoate frites; frites dat door een coating van aardappelzetmeel een extra knapperig laagje krijgt.

Nieuw groeigebied in groene en gezondheid bevorderende ingrediënten

We zetten bij Cosun in op een nieuw groeigebied in groene en gezondheid bevorderende ingrediënten. Daarbij leggen we de focus op plantaardige eiwitten, vezels en biobased materialen. In de markt van vezels zijn we al actief met inuline van Sensus, die in ons portfolio zorgt voor 5% van de omzet. Dat aandeel willen we flink uitbreiden. We streven ernaar dat dit nieuwe groeigebied in 2030 30% van ons portfolio beslaat.

Eiwitten

De afgelopen decennia is de wereldbevolking steeds meer dierlijke eiwitten gaan eten, zoals vlees, vis, melk en eieren. Om ook in de toekomst de groeiende wereldbevolking te kunnen blijven voeden en een duurzamer voedingspatroon te creëren, is een verschuiving naar plantaardige eiwitten noodzakelijk. Cosun wil daaraan bijdragen en heeft daarvoor in 2022 Cosun Protein opgericht.

De afgelopen jaren hebben we veel geïnvesteerd in kennisontwikkeling, wat in 2022 resulteerde in een van de eerste ingrediënten: eiwit uit veldbonen (Fava Protein Isolate). In een fabriek in Polen worden de eiwitten met geavanceerde technieken uit de veldbonen gehaald en van daaruit vermarkt aan de zuivel-, ijs en vleesvervangingsindustrie. Ook werken we aan eiwit uit bietenblad (RuBisCo), een uitstekende vervanger voor kippeneiwit in vleesvervangende producten. De komende jaren breiden we dit portfolio steeds verder uit.

Vezels

In de markt van vezels kijken we naar vergroting van ons afzetgebied. De inuline die we winnen uit cichorei vermarkten we al wereldwijd in meer dan vijftig landen. Deze natuurlijke prebiotische vezel is een vervanger voor suiker en vet in bijvoorbeeld babyvoeding, pasta's en huisdiervoeding. De vezel heeft ook een positief effect op onze darmgezondheid. Met verschillende samenwerkingspartners onderzoeken we op welke manieren we inuline nog meer kunnen verwerken in voeding, om zo bij te dragen aan een gezonder voedingspatroon.

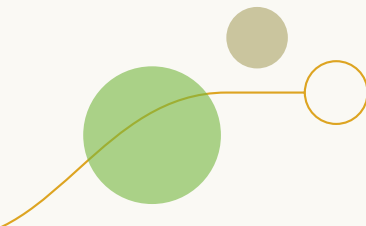
Biobased materialen

Vanuit Cosun Biobased Experts leveren we duurzame ingrediënten voor microplastics, gemaakt uit plantaardige reststromen. Zo hebben we bijvoorbeeld Betafib ontwikkeld, een micro-cellulose uit suikerbietenpulp. In verzorgingsproducten met bijvoorbeeld scrubdeeltjes zorgt het voor een egale verdeling van deze deeltjes over de hele fles.

Vegan aardbeienijs

Eiwit uit veldbonen heeft een neutrale smaak, waardoor geen kunstgrepen nodig zijn om er een mooi neutraal product van te maken. Dit maakt het zeer geschikt voor bijvoorbeeld vegan aardbeienijs. De producent hoeft alleen aardbei toe te voegen om het ijs perfect te maken. Cosun Protein produceert het eiwit voor de zuivel-, ijs- en vleesvervangingsindustrie.

Het is een goede vervanger voor aardoliederivaten, die nu nog veel in deze producten worden gebruikt.

Een groot voordeel van onze groene ingrediënten is de afbreekbaarheid; ze blijven niet in het milieu aanwezig. Bovendien maken we ze uit reststromen, waardoor we alle componenten van onze gewassen gebruiken. Ook bijvoorbeeld de cichoreiwortel benutten we, voor inulinderivaten die toepasbaar zijn in onder meer shampoo en een kalkwerende werking hebben in vaatwastabletten. Om meer in deze markt te betekenen, willen we een faciliteit voor pulpraffinage realiseren, waarvoor we in 2022 vergaande plannen uitwerkten. Ook kijken we naar de mogelijkheden van overnames en acquisities.

Uitbreiding van onze circulaire activiteiten in Europa

Bij Cosun denken we na over elke kilogram van het gewas. Van de gewassen en ingrediënten die in de voedingsmiddelenindustrie worden verwerkt, eindigt namelijk lang niet alles op een bord. Wat overblijft zijn co-producten; deze gaan bijvoorbeeld een vergister in of worden gebruikt als veevoer, ingrediënten voor huisdiervoeding en

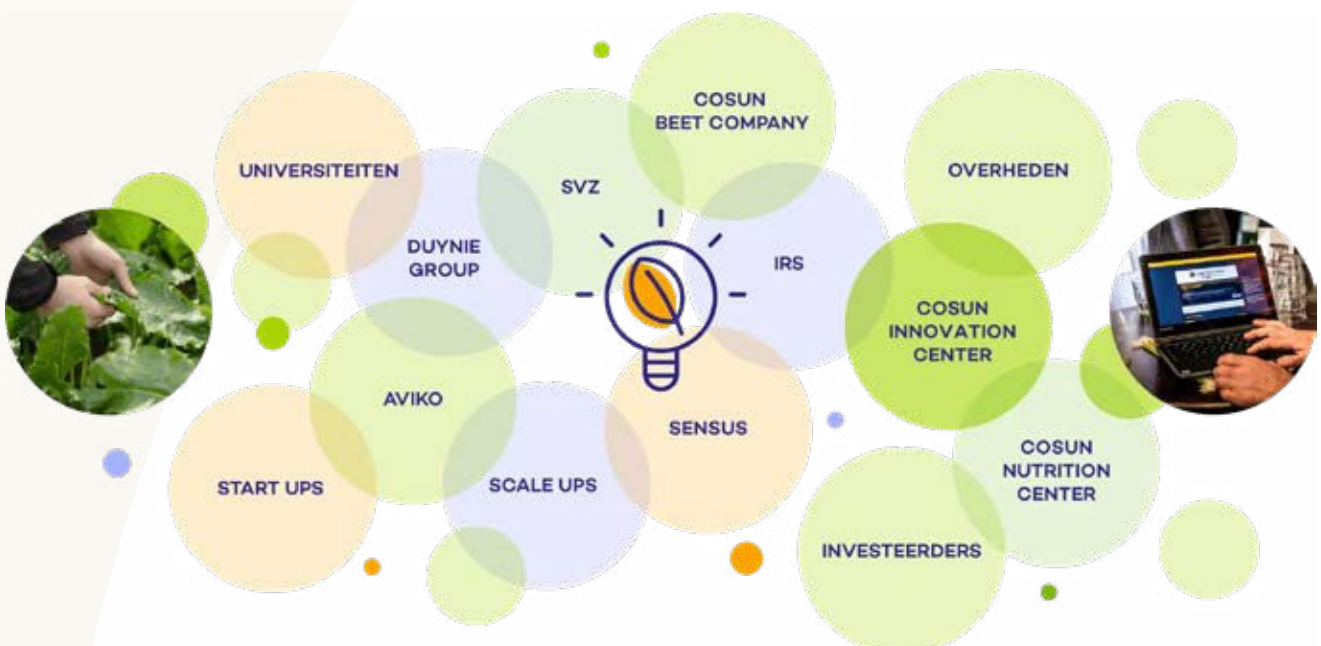
technische toepassingen zoals behanglijm. Zo voorkomen we verspilling en benutten we gewassen optimaal. Op dit gebied van co-producten willen we in Europa verder groeien en onderzoeken we hoe we reststromen meer en meer kunnen inzetten voor ons nieuwe groeigebied van groene en gezondheid bevorderende ingrediënten.

Innovatie

Wij willen toonaangevend zijn in innovatie die bijdraagt aan een duurzame wereld. Om deze ambitie te realiseren, werken we steeds intensiever samen met externe partijen; van klanten en kennisinstututen tot start-ups en investeringsfondsen. Ook stimuleren en faciliteren we innovatie met investeringen en het uitschrijven van challenges. Met effectieve kruisbestuiving en co-creatie kunnen we ideeën sneller verwezenlijken.

Cosun innovation center

In ons goed uitgeruste onderzoekscentrum, het Cosun innovation center, werkt een team van experts aan vernieuwingen voor food en non-foodproducten. Dit varieert van onderzoek naar de teelt van gewassen en het uittesten van nieuwe producten tot opschaling in pilots en optimalisatie van productieprocessen.

Partnerships

Met diverse partners werken we aan de ontwikkeling van meer en betere plantaardige oplossingen. Een voorbeeld hiervan is GPEC, het Green Protein Excellence Center, een broedplaats waar we met vele organisaties werken aan nieuwe, kansrijke toepassingen voor plantaardige eiwitten. Andere voorbeelden zijn onze participaties in durfkapitaalfonds Icos Capital en stichting Startlife. Zij ondersteunen start-ups en scale-ups in agrofood. En een laatste mooi voorbeeld is Fascinating, een samenwerking van de vier grote landbouwcoöperaties (Agrifirm, Avebe, Cosun en FrieslandCampina), LTO Noord en provincie Groningen. Samen met kennisinstelling UMCG en een aantal organisaties in de voedingsindustrie, chemische industrie en energiesector onderzoeken we hoe de landbouwsector van de toekomst kan worden waargemaakt.

Cosun Nutrition Center

In juli 2022 hebben we het Cosun Nutrition Center in het leven geroepen om met gezondheidsprofessionals, wetenschappers en andere stakeholders kennis uit te wisselen en de dialoog aan te gaan over voeding, gezondheid en duurzaamheid. Het is de opvolger van Kenniscentrum suiker & voeding en richt zich op alle plantaardige

producten binnen het concern. Naast suiker betreft dit aardappelproducten en onze nieuwe groeigebieden, zoals plantaardige eiwitten, voedingsvezels en plantaardige alternatieven voor kaas en andere producten.

Als we in 2050 de wereldbevolking op een gezonde manier willen voeden en de druk op het milieu binnen de perken willen houden, dan moeten we zorgen voor een minder dierlijk en meer plantaardig voedingspatroon. Wij kunnen daar als producent aan bijdragen en willen daarover kennis delen en actief de dialoog aangaan. Met het Cosun Nutrition Center maken wij deze ambitie waar.

Hoe passen onze voedingsmiddelen en -ingrediënten in een verantwoord en duurzaam voedingspatroon? Dat is een belangrijk, maar geen eenvoudig vraagstuk. Om te zorgen dat informatie die wij verspreiden volledig en wetenschappelijk correct is, laten we ons ondersteunen door een Wetenschappelijke Raad met brede expertise in voeding, gezondheid, duurzaamheid en communicatie. De raad is verantwoordelijk voor alle wetenschappelijke activiteiten en de communicatie van Cosun Nutrition Center.

“ Vanuit het Cosun Nutrition Center gaan we de dialoog aan: hoe passen onze producten in een verantwoord en duurzaam voedingspatroon? ”

Trends en ontwikkelingen

Voortdurend speelt Cosun in op trends en ontwikkelingen die voor de coöperatie van belang zijn. Spil hierin is het Cosun innovation center. Samen met onze businessgroepen, klanten, kennisinstituten en andere partijen zorgen we voor vernieuwing die bijdraagt aan onze Unlock 25-strategie. Vanuit die strategie maken we duidelijke keuzes welke projecten we wel en niet oppakken.

Transitie naar plantaardige eiwitten

Meer en meer vindt in voeding een verschuiving plaats van dierlijke naar plantaardige producten, omdat plantaardige voeding goed is voor het milieu en onze gezondheid. Cosun draagt bij aan deze ontwikkeling door te investeren in onder meer plantaardige eiwitten. In 2022 hebben we hiervoor de businessgroep Cosun Protein opgericht.

We hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar grondstoffen die geschikt zijn om eiwitten uit te halen. Als eerste zijn we gestart met eiwitten uit aardappelen en bietenbladeren. Omdat bietenbladeren maar een deel van het jaar beschikbaar zijn, hebben we gekeken welke grondstof nog meer geschikt is, zodat we onze machines optimaal kunnen benutten. Dat leidde in 2021 tot succesvolle proeven met veldbonen en in 2022 tot een versnelde en veelbelovende introductie van deze eiwitten op de markt, zoals op de wereldwijde voedingsingrediëntenbeurs FIE Global in Parijs.

Kenmerkend voor het eiwit uit veldbonen is de neutrale smaak, wat het heel geschikt maakt voor bijvoorbeeld zuivelproducten als yoghurt, mayonaise en ijs. Ook met het oog op duurzaamheid biedt de veldboon veel voordelen. Het is een GMO-vrij gewas, heeft maar weinig water nodig en heeft een lage CO₂-voetafdruk.

CO₂- en energiereductie

Cosun wil bijdragen aan klimaatdoelstellingen en het behoud van de aarde. Daarom nemen we onder meer maatregelen om onze CO₂-voetafdruk te verkleinen en energie te besparen. Ook de hoge gas- elektra- en olieprijs waren redenen voor Cosun om hierin in 2022 flinke stappen te zetten.

We hebben zorgvuldig in kaart gebracht hoeveel CO₂ we uitstoten en op welke manier we die uitstoot effectief kunnen terugdringen. Daarbij keken we niet alleen naar de huidige fabrieken, maar gezien onze groeiambities nadrukkelijk ook naar wat de impact is van het starten van nieuwe business.

Daarnaast kunnen we met computermodellen en sensortechnieken steeds beter ons energieverbruik meten en nagaan waar flinke besparingen mogelijk zijn. De businessgroepen stemmen hiervoor met elkaar af op welke wijze ze data verzamelen, wat ons in staat stelt verbeteringen efficiënt door te voeren.

Verwaarding reststromen

Alle onderdelen van onze gewassen gebruiken wij optimaal. Reststromen hergebruiken wij zelf of dienen als grondstof voor een ander bedrijf. Zo hebben we in 2022 mooie stappen gezet met het benutten van bietresten voor onder meer potgrond en verf.

Restmateriaal van bieten gebruikten wij al voor het produceren van biogas. Uit onderzoeken bleek dat de compost die overblijft een goede vervanger is voor veen in potgrond. Voor veen moeten stukken natuur worden afgegraven, terwijl we met deze compost de natuur sparen. In 2021 zijn we daarom gestart met het maken van deze veenvrije potgrond en in 2022 hebben we het product meer en meer geïntroduceerd op de markt.

Een ander mooi voorbeeld is onze samenwerking met de verfindustrie om de kleine vezels uit bietenpulp te benutten voor verf. Deze kleine vezels (Betafib) blijken dezelfde eigenschappen te hebben als bepaalde oliehoudende grondstoffen die de meeste verf nu bevat. De toevoeging van kleine bietenvezels zorgt dat de verf dun is bij het verven, maar niet meer druipet zodra de verf is aangebracht.

Future proof, sustainable chain

De samenleving staat voor een aantal grote maatschappelijke opgaven als het gaat om het milieu en het behoud van onze aarde. Wij nemen daarin onze verantwoordelijkheid en zetten ons in voor duurzame teelt en productie. Dat lukt ons echter alleen als wij en onze boeren economisch en financieel gezond zijn. De duurzaamheidsstappen moeten hand in hand gaan met een rendabele, toekomstbestendige teelt van onze gewassen.

Resultaten 2022 in één oogopslag

CO₂ scope 1
en scope 2

- 8 %

(t.o.v. 2018)

Ecovadis
Cosun Beet Company
(platinum)
Sensus (gold)
SVZ (gold)

CO₂ scope 1
615 Kton

CO₂ scope 2
67 Kton

Duurzame keten

Om onze bijdrage aan een duurzame keten te meten, maken wij gebruik van de metingen van EcoVadis. Zij geven erkenningen van brons tot platinum.

Commitment: in 2025 alle businessgroepen ten minste EcoVadis gold

Resultaten 2022 per businessgroep:

Aviko: eerste nul-meting ingediend

Cosun Beet Company: platinum (top 1%)

Duynie: plan van aanpak ter voorbereiding van certificering opgesteld

Sensus: gold (top 5%)

SVZ: gold (top 5%)

CO₂-reductie

In het Cosun-brede programma SCO₂RE werken we aan CO₂-reductie. Daarbij maken we onderscheid in scope 1-, scope 2- en scope 3-reducties.

Vanaf 2023 gaat SCO₂RE zich ook richten op andere greenhouse gassen, zoals methaan, lachgas en koelmiddelen.

Commitment 2025:

- scope 1-emissies (betreft onze eigen activiteiten): een reductie van 15% ten opzichte van 2018
- scope 2-emissies (betreft ingekochte energie): een reductie naar 0%

De doelen en calculaties voor de scope 3-emissies zijn in de maak. Dit betreft een brede groep emissies, namelijk emissies in de gehele keten van alle producten die we kopen, vervaardigen en/of verkopen.

In 2022 realiseerden we in totaal een CO₂-reductie van 8%, versus 2018.

Toekomstbestendige teelt

Vanuit het programma Groeikracht Cosun werken wij samen met de telers van aardappelen, bieten en cichorei aan een toekomstbestendige teelt: duurzaam én rendabel. In 2022 liepen diverse projecten voor het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit, duurzame gewasbescherming en het bevorderen van biodiversiteit. Vlak voor de zomer zijn in een roadshow de aanpak en prioriteiten van die projecten met veel telers gedeeld.

Bodem en water

Vanuit Groeikracht Cosun delen we onder meer kennis over maatregelen om op het akkerbouwareaal de bodemkwaliteit te verbeteren. Zo is in 2022 onder de vlag van Cosun Beet Company het project Bewust Behoud Bodemstructuur afgerond, dat suikerbietentelers en loonwerkers bewust heeft gemaakt van de risico's van bodemverdichting. In een gezamenlijk initiatief met branche- en kennisorganisaties zijn tools ontwikkeld waarmee telers en loonwerkers de bodem kunnen beoordelen en de impact van mechanisatie op de bodem kunnen simuleren. Hiervoor is het in Denemarken ontwikkelde digitale rekenmodel Terranimo beschikbaar gemaakt voor Nederlandse gebruikers. Het programma berekent de bodemsterkte en onder meer de wiellast van verschillende machines.

In 2021 meldden we al dat de akkerbouwketen onder vlag van brancheorganisatie BO Akkerbouw met succes het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn heeft kunnen bijstellen met een alternatief plan om de bodem- en waterkwaliteit te bevorderen. Vanuit Groeikracht Cosun is hieraan bijgedragen en ook in 2022 hebben we invloed kunnen uitoefenen, zodat ongunstige maatregelen voorlopig van de baan zijn. Wel is het nog wachten op bekrachtiging van het maatwerkplan dat de akkerbouwsector aan de overheid heeft voorgelegd.

Samen met diverse partners blijven wij ons inzetten voor een duurzame, toekomstbestendige teelt. Dat varieert van lobby tot praktische tools. Mooie voorbeelden van praktische tools zijn de bodemadvieskalender met een tip voor iedere maand en een bodemscheurkalender 2023 met een tip voor iedere dag. Beide zijn uitgebracht door BO Akkerbouw met bijdrage van Cosun.

Eind 2022 is besloten om de stikstof (mineraal) en nitraat in de bodem op diverse percelen verdeeld over het land gedurende vier jaar te monitoren, en vervolgens tot doelgerichte maatregelen te komen. Het doel is om de nitraat in het grondwater in alle gebieden terug te brengen tot minder dan 50 milligram per liter.

Gewasbescherming

Bij gewasbescherming streeft Cosun naar een gebruik waarbij vrijwel geen emissies plaatsvinden naar het milieu en vrijwel geen residuen in het gewas achterblijven. We volgen daarin de ambities uit de Farm to Fork-strategie van de Europese Commissie. Tegelijkertijd blijven we inzetten op maximaal teeltresultaat.

Gewasbeschermingsmiddelen willen we daar aanwenden waar ze effect hebben, op of nabij het gewas en niet in de omgeving of in het oppervlakte- of grondwater. Een uitdaging vormt vooral het schoonspuiten van machines op het erf, zonder dat daarbij emissies vrijkomen.

Twee protocollen bieden akkerbouwers houvast voor het verminderen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen vanaf het erf of het perceel. Ze geven inzicht in de risico's en maken duidelijk met welke maatregelen die risico's te beheersen zijn. Via BO Akkerbouw zijn deze protocollen in 2022 ook onder de aandacht gebracht bij de telers die zijn aangesloten bij Cosun. De protocollen dragen bij aan de doelen van het Actieplan Plantgezondheid. Daarmee werken BO Akkerbouw en haar leden, waaronder Cosun, aan duurzame teeltmethoden.

Het Groeikracht Cosun Onkruid Platform heeft in 2022 op een drietal plekken in Nederland demodagen georganiseerd over mechanische onkruidbeheersing en een combinatie van mechanische en chemische onkruidbeheersing. Op deze dagen werden machines gedemonstreerd die met speciale camera's onkruid van gewas onderscheiden en zo heel gericht onkruid bestrijden. Inzet van deze machines maakt het mogelijk de hoeveelheid onkruidbestrijdingsmiddelen sterk te verminderen.

Vanuit het project Snel Meer Mechanische Onkruidbeheersing is in 2022 onder andere een experiment uitgevoerd met een door Cosun zelf aangeschafte robot op zonnepanelen die cichorei- en bietenpercelen inzaait en er het onkruid wiedt; een machine die zijn werk doet zonder chauffeur en waarvoor geen brandstof en herbicide nodig is. Dat was een succesvol experiment en geven we vervolg om de werking ook onder andere omstandigheden te testen. Tevens is het onze ambitie om in 2023 met een stimuleringspremie bij vijf telers extra machines te plaatsen, zodat we ervaring kunnen opdoen op verschillende grondsoorten en in verschillende regio's.

Conform Farm tot Fork is eind 2022 besloten tot de doelstelling om het gebruik aan gewasbeschermingsmiddelen in de jaren tot 2030 te reduceren met 50% ten opzichte van de periode 2015-2017.

Biodiversiteit

Akkerbouwers kunnen op diverse manieren bijdragen aan het verbeteren van de biodiversiteit. Denk bijvoorbeeld aan bloemenranden op akkers, stimulering van het bodemleven en meer gewasdiversiteit. Onder de noemer Natuurakker 2.0 zijn Groeikracht Cosun, CZAV en een akkerbouwer in 2020 in West-Brabant een onderzoek met strokenteelt gestart voor een periode van zeven jaar. Dit betreft een strokenteelt met tien gewassen op één perceel. Tot nu toe wijzen de resultaten nog niet uit dat het rendabel is en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen substantieel kan worden verlaagd.

Om biodiversiteitsprestaties te meten, heeft de sector de BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw ontwikkeld. In 2022 hebben circa 25 boeren in Zuidwest-Nederland deze monitor getest. De monitor onderscheidt acht kritische prestatie-indicatoren om de biodiversiteit op de akker te verbeteren. Denk bijvoorbeeld aan organische stofbalans, milieubelasting en percentage bodembedekking. Cosun monitort dit initiatief en stimuleert de in gebruik name van de monitor in de loop van 2023.

Klimaat en energie

Naast de bovengenoemde thema's besteedt Groeikracht Cosun vanaf 2023 ook veel aandacht aan de thema's klimaat en energie. Klimaatveranderingen hebben grote effecten op de akkerbouw vanwege droogte of juist wateroverlast. In 2023 starten we daarom met het project Klimaat-adaptatie.

Het streven is de komende jaren meer inzicht te krijgen in het gebruik van meststoffen, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de energie die op de akkers wordt verbruikt. Als onderdeel van het Nederlands Klimaatakkoord heeft de akkerbouwsector de ambitie om een CO₂-reductie van 0,5 megaton te realiseren. Vanuit Groeikracht Cosun gaan we in 2023 per gewas in beeld brengen wat de CO₂-uitstoot is en hoe die verlaagd kan worden.

Groeikracht

CO₂-reductie

Ook in de volle breedte werken we bij Cosun aan verlaging van onze CO₂-uitstoot. Dit doen we vanuit het programma SCO₂RE. Voor de scope-1-emissies hebben we als doel om in 2025 een reductie te realiseren van 15 procent en in 2030 een reductie van 35 procent, waarbij 2018 ons referentiejaar is. Voor de scope 2-emissies kopen we vanaf 2022 voor nieuwe projecten alleen nog groene energie in en hebben we als doel vanaf 2025 uit te komen op 0. Voor de scope-3-emissies doen we in 2023 een Cosun-brede analyse en stellen we begin 2024 doelen vast.

In 2022 kwamen de scope-1-emissies uit op 0,22 ton CO₂ per ton product. In 2021 was dit 0,25 ton CO₂ per ton product. De absolute CO₂-emissie bedraagt 615 Kton. In 2021 was dit 620 Kton. Maatregelen voor CO₂-reductie hebben duidelijk effect, maar door uitbreiding met de nieuwe Aviko-fabriek in Poperinge, is dit nog niet terug te zien in de totaalcijfers.

Groene energie

In 2022 verbruikte Cosun voor elektriciteit en warmte circa 11.600 TJ energie, waarvan 11% groene energie. In september 2022 was de officiële onthulling van Zonnepark Puttershoek. Een deel van het zonnepark wordt geëxploiteerd door Cosun Beet Company en levert stroom aan de fabriek van de businessgroep en het elektriciteitsnet. Daarmee wordt 8.000 ton CO₂ per jaar bespaard; het resultaat van een mooie samenwerking met zonnestroombedrijf KiesZon, Klimaatfonds, gemeente Hoeksche Waard, Omgevingsdiensten Zuid-Holland Zuid en netbeheerder Stedin.

Slim kristallisatieproces

Cosun Beet Company heeft plannen klaarliggen om in de suikerfabrieken tot 40% reductie in CO₂ te realiseren. De kristallisatie van suiker vindt nu in batches plaats; dat wil het bedrijf veranderen. Met continue kristallisatie en warmtepompen wil het voor het produceren van suiker restwarmte gaan opwaarderen.

Daarmee besparen de fabrieken in Vierverlaten en Dinteloord 50.000 tot 60.000 ton CO₂ per jaar en de fabriek in Anklam 15.000 tot 25.000 ton.

8-trapsverdamer

Een flinke bijdrage aan CO₂-reductie levert ook de nieuwe 8-trapsverdamer in de fabriek van Cosun Beet Company in Vierverlaten. In september 2022 is deze verdamer in gebruik genomen. Met deze verdamer wordt het gezuiverde suikersap ingedampt tot diksap, dat daarna gekristalliseerd wordt tot suiker. Het indampen gebeurt met de 8-trapsverdamer aanzienlijk energie-efficiënter en zorgt in deze fabriek voor circa 10% CO₂-reductie, het equivalent van 12.000 ton CO₂.

Opwaardering restwarmte

Ten slotte boeken we met de opwaardering van restwarmte resultaat in CO₂-reductie. In september 2022 nam Aviko Rixona-Warffum een industriële warmtepomp in gebruik, die op de relatief kleine locatie voor een besparing van ruim 1.100 ton CO₂ per jaar zorgt. De restwarmte die eerst verloren ging in de omgeving, wordt nu benut om het productieproces aan te warmen, zodat daarvoor minder aardgas nodig is. Dit levert een besparing op van ruim 600.000 m³ gas, wat ongeveer gelijk is aan het jaarverbruik van 400 huishoudens.

Hergebruik van restproducten

Door substantieel hergebruik van restproducten levert Cosun een wezenlijke bijdrage aan de circulaire economie. Zo heeft Duynie Groep in 2022 vruchtbare stappen gezet om van co-producten van de bierindustrie eiwitrijk sap te maken. Hiervoor werkt de businessgroep samen met Heineken en Wageningen University & Research (WUR). Heineken produceert jaarlijks enorme hoeveelheden bierbostel (0,5 miljoen ton) die ongeveer 30% eiwitten bevat. WUR ontwikkelde een nieuw proces dat het mogelijk maakt deze eiwitten te scheiden van de vezels in bierbostel. Na de proeven op laboratoriumschaal gaat Duynie Groep het proces opschalen naar industriële schaal.

Ook restanten van onze eigen teelt benutten we volop voor nieuwe producten, bijvoorbeeld voor gezonde eiwitten of voor huishoudelijke producten, zoals

schoonmaakmiddelen en shampoo.

Douchen met een goed gevoel maken we bijvoorbeeld mogelijk met duurzame vervangers van microplastics, die worden toegepast in shampoo, lotion en douchegeel. Microplastics zijn niet afbreekbaar en hopen zich op in het milieu. Ze komen zelfs in ons voedsel terecht. Cosun biedt een oplossing voor dit maatschappelijk probleem met functionele ingrediënten gemaakt uit reststromen van suikerbiet en cichoreiwortel. Deze ingrediënten hebben dezelfde functie als microplastics maar zijn wél afbreekbaar en circulair. Ook voor bijvoorbeeld verf en papier benutten we onze reststromen. In de 'Trends en ontwikkelingen' en 'Focused Growth in Well-being and Green' vertellen we er meer over.

Rapportage over duurzaamheid

Vanaf 2025 vallen we bij Cosun onder de verplichting om te rapporteren over de impact van onze activiteiten op mens en milieu, volgens de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), een nieuwe richtlijn van de EU. Deze stap grijpen wij met beide handen aan als kans om onze impact als onderneming nog concreter in kaart te brengen en ons beleid waar nodig hierop aan te passen.

In lijn met de CSRD brengen we onze impact in kaart met de dubbele materialiteitsanalyse. Dit proces zijn we in 2023 gestart. Samen met onze stakeholders zullen we komen tot een goede prioritering van de onderwerpen die materieel zijn voor Cosun. Dit betreft onderwerpen op het gebied van milieu (environmental), maatschappij (social) en governance, kortweg ESG.

Deze dubbele materialiteitsanalyse is de vervolgstap op onze materialiteitsanalyse in 2020. De uitkomsten vormen de basis voor ons verdere beleid op deze ESG-onderwerpen. Onze rapportage passen we de komende jaren hierop aan, in lijn met de eisen van de CSRD, inclusief de EU Taxonomy, het classificatiesysteem van de EU voor duurzame activiteiten

Dilemma's

Food, feed of fuel

Er is regelmatig discussie over wat het beste is: bij-producten van de verwerking van onze gewassen verder te verwaarden als food (voedsel voor de mens), feed (veevoer) of fuel (biomassa voor energieproductie). Het is glashelder dat de wereld gezien de slinkende hulpbronnen voor een enorme uitdaging staat om een groeiende bevolking te voeden en tegelijkertijd met de nodige snelheid de transitie te maken naar groene energie. Waar ligt de verantwoordelijkheid en hoe kunnen we zo goed en verantwoord mogelijk met de productie omgaan? Bij Cosun gebruiken we de gewassen voor zowel food, feed als fuel en maken we daarin telkens een gebalanceerde afweging.

Groei versus beperken milieu-impact

Bij Cosun hebben we groeiambities. Het uitbreiden van onze capaciteit heeft echter impact op het milieu, terwijl we die impact juist willen beperken. Wij kiezen daarom voor het principe 'green by design'. Bij elk project brengen we zorgvuldig in kaart wat de impact is op het milieu en op welke wijze we die impact in het ontwerp al zoveel mogelijk kunnen minimaliseren.

Klimaatregels versus voedselvoorziening

Meer en meer bemestings-, gewasbeschermings- en klimaatregels maken de bedrijfsvoering voor onze telers een lastige puzzel. Wij zetten in op het minimaliseren van de nitraatuitspoeling, beter bodembeheer en het minimaliseren van gewasbeschermingsmiddelen die milieubelastend zijn. Let wel dat duurzame voeding alleen mogelijk is met een goed verdienvermogen voor onze telers.

Financiële gang van zaken

De geconsolideerde omzet van Cosun is in 2022 gestegen van EUR 2.287 miljoen naar EUR 3.047 miljoen. Het bedrijfsresultaat stijgt in 2022 met EUR 115 miljoen tot EUR 112 miljoen. Een sterk herstel in een turbulent jaar. Alle bedrijfsonderdelen droegen bij aan deze verbetering. De bietenprijs stijgt mede dankzij dit verbeterde resultaat in combinatie met een aangepaste systematiek naar EUR 68,75 per ton bij standaardkwaliteit.

Resultaatontwikkeling

De geconsolideerde omzet van Cosun is in 2022 gestegen van EUR 2.287 miljoen naar EUR 3.047 miljoen. De toename van 33% wordt voornamelijk gedreven door een positieve prijsontwikkeling (+27%) en volumegroei (+6%). Deze prijsstijging was noodzakelijk gezien de sterke kostenstijging afgelopen jaar in onze bedrijfsonderdelen en bij onze leden. Het bedrijfsresultaat stijgt in 2022 met EUR 115 miljoen tot EUR 112 miljoen. Een sterk herstel in een zeer turbulent jaar.

Alle bedrijfsonderdelen droegen bij aan deze verbetering. Bijzondere posten in het bedrijfsresultaat dragen in 2022 EUR 9 miljoen positief bij, dit betreft met name vanuit de verkoop van terreinen. In 2021 bedroeg dit -/- 32 miljoen, met name door een aantal bijzondere waardeverminderingen. Het bedrijfsresultaat voor ledentoeslag neemt met EUR 153 miljoen tot EUR 197 miljoen. De EBITDA voor ledentoeslag komt uit op 328 miljoen, wat neerkomt op 11% van de omzet.

Dankzij het hogere resultaat in 2022 en een aanpassing van de systematiek van de ledentoeslag is een uitstekende

bietenprijs gerealiseerd van EUR 68,75 (in 2021: EUR 40) en een totale ledentoeslag van EUR 235 miljoen, waarvan EUR 85 miljoen ten laste komt van het boekjaar 2022. In 2022 is een nieuwe ledentoeslagsystematiek geïntroduceerd. Hierin wordt de ledentoeslag op de geleverde bieten bepaald op basis van het resultaat van het afgesloten boekjaar en voor een deel ook op basis van het verwachte suikerresultaat van het volgende jaar. Zo wordt de ledentoeslag beter gekoppeld aan de resultaten die gerealiseerd worden met de geleverde bieten. De sterk gestegen suikerprijs in 2023 draagt hierdoor substantieel bij aan de ledentoeslag en bietenprijs. De hogere bietenprijs draagt bij aan het rendement van de bietenteelt, die door kostenstijgingen op de akker onder druk staat. De ledenbietenprijs van EUR 68,75 is vastgesteld bij een standaardgehalte van 17% en een winbaarheid van 91. Bij gemiddelde kwaliteit komt dit vanwege het suikergehalte (16,5%) en een winbaarheid van 90,4 op EUR 65,30 per ton. De gemiddelde opbrengst per hectare bedraagt EUR 5.505 (2021: EUR 3.114). Voor Cosun betekent dit dat na ledentoeslag een nettoresultaat van EUR 75 miljoen resteert (2021: EUR -/- 8 miljoen).

Bedragen in € miljoenen (tenzij anders aangegeven)	2022	2021	Delta
Omzet	3.047	2.287	760
EBITDA vóór ledentoeslag	328	213	115
Bedrijfsresultaat – vóór ledentoeslag (inclusief incidentele posten)	197	44	153
Incidentele posten in het bedrijfsresultaat	9	- 32	41
Ledentoeslag (boekjaar-deel) ten laste van bedrijfsresultaat	- 85	- 47	- 38
Bedrijfsresultaat	112	- 3	115
Nettoresultaat	76	- 8	84
Bietenprijs (standaardkwaliteit) € per ton	68,75	40,00	28,75

Suikerbieten

Cosun Beet Company heeft over het jaar 2022 een goed resultaat neergezet bij een hogere omzet ondanks de hoge energieprijzen. De bietencampagne is redelijk goed verlopen ondanks de vorstperiode in december in Nederland, wat impact had op de kwaliteit van de bieten aan het einde van de campagne. Op de Europese suikermarkt is sprake van krapte met hoge prijzen, lage voorraden en een verwachte suikerproductie in de EU die naar beneden is bijgesteld. In 2022 heeft Cosun Beet Company geprofiteerd van de hoge gasprijzen bij haar groengasactiviteiten. Cosun Beet Company zet breed in op valorisatie van de suikerbiet met samenwerkingsprojecten, zoals met Avantium, maar ook met eigen ontwikkelingen, zoals de marktintroductie van Fidesse® (basis voor vleesvervangers uit bietenpulp) eind 2022.

Aardappelen

De markt voor bevroren en gedroogde aardappelproducten groeit wereldwijd en hiermee is Aviko een van de strategische groeiplatformen binnen Unlock 25. Geografische focus ligt hierbij op Europa en Azië, gekoppeld aan groei in toegevoegde-waarde-producten. De ingebruikstelling van de nieuwe fritesfabriek in Poperinge in België is een belangrijke stap in verdere autonome groei. Aviko Rixona realiseerde door hogere afzet en prijzen ook een herstel van resultaat na een moeilijk 2021. De uitvoering van de capaciteitsuitbreiding loopt volgens plan. De ontwikkeling van PotatoCheezz® (plantaardige kaasvervanger) past in de groeirichting van Cosun in plantaardige oplossingen. In 2022 hebben Aviko en

Aviko Rixona een forse stap gezet in structurele efficiencyverbetering van de huidige fabrieken en de totale productieketen. Dit moet ook de komende jaren bijdragen aan verdere resultaatsverbetering.

Groene en gezondheidsbevorderende ingrediënten

Sensus (actief in inuline, een voedingsvezel uit cichorei) heeft goede resultaten geboekt bij een hogere omzet in 2022 in haar markten in Europa en de USA. Teelt en aanvoer van cichoreiwortels zijn in volume in 2022 wat tegengevallen – ondanks betere contractvoorwaarden voor telers – terwijl Sensus de vraag naar inuline wereldwijd zag stijgen, gevoed door gezondheidstrends en de toenemende vraag naar suikervervangers. De uitvoering van de capaciteitsverhoging in Roosendaal loopt volgens plan. Richting 2023 ziet Sensus druk op de vraag naar ingrediënten voor premium consumentenproducten.

Cosun Protein heeft in 2022 met succes Tendra® (plantaardig eiwit-isolaat uit favabonen) in de markt geïntroduceerd. Door de unieke eigenschappen de unieke eigenschappen is dit eiwit heel geschikt voor toepassing in o.a. ijs, zuivel en vleesvervangers.

Cosun Biobased Experts heeft in 2022 verder gewerkt aan de marktopbouw van Betafib® (biobased ingrediënt in Personal & Home care producten) en de voorbereiding van een investering in een fabriek, waarover in 2023 een besluit zal worden genomen.

Alle onderdelen van SVZ lieten een mooie resultaatverbetering zien. De aangekondigde partnershipstrategie zal naar verwachting in 2023 worden afgerond.

Co-producten

Duynie Group groeit sterk in diervoeding binnen Europa door een aantal goede partnerships en optimale waardecreatie van co-producten waaronder de pulp van suikerbieten. Alle onderdelen van Duynie Group hebben betere resultaten neergezet. Duynie Feed heeft haar marktpositie verder uitgebreid in Italië en de Balkan. De markt voor gemodificeerd zetmeel voor technische toepassingen ontwikkelde zich goed in 2022. Duynie Ingredients (actief in petfood-ingrediënten) wist na twee jaar van verliezen een positief resultaat neer te zetten.

Financiering

Cosun heeft een flexibele financieringscapaciteit van EUR 400 miljoen vanuit een Revolving Credit Facility (RCF). De RCF is in 2019 vernieuwd met een looptijd van vijf jaar, met mogelijkheid om deze met twee jaar te verlengen. Van deze mogelijkheid is gebruik gemaakt. In 2022 is er maximaal EUR 305 miljoen getrokken onder de RCF en per jaareinde was dit EUR 200 miljoen. Er wordt ruimschoots voldaan aan de convenanten van de RCF. Om de toekomstige groeiplannen in het kader van de Unlock 25-strategie te financieren is in 2022 voor EUR 205 miljoen aanvullende financiering, met duurzaamheidsdoelstellingen, aangetrokken in de vorm van een EU Private Placement en Schuldschein-financiering met een looptijd van 3-10 jaar als kernfinanciering naast de RCF. Per jaareinde 2022 is hiervan EUR 80 miljoen door de investeerders gestort. De resterende financiering is begin 2023 gestort.

Cosun heeft ook de mogelijkheid voor leden om vanuit bietengeld of vanuit de UB-regeling in te leggen in de ledenfinanciering. Dit is een achtergestelde lening met een vaste looptijd variërend van twee tot en met vijf jaar. In totaal is door leden circa EUR 25 miljoen ingelegd. De financiering

van de Chinese activiteit Hongyuan Louis en van de Joint Venture van Aviko in Polen is voor een deel via lokale financiering opgezet, grotendeels met bestaande bankrelaties. Per jaareinde is per saldo sprake van een netto schuldpositie van circa EUR 210 miljoen.

Kasstroom

Cosun genereerde over 2022 een operationele kasstroom van EUR 115 miljoen (2021: EUR 100 miljoen). Deze toename is voornamelijk het gevolg van een toename van het bedrijfsresultaat, die deels teniet wordt gedaan door een toename van het werkkapitaal. De kasstroom uit investeringsactiviteiten is gedaald door onder andere een tijdelijke temporisering van de investeringsuitgaven begin 2022 als gevolg van de onzekerheden door het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. De kasstroom uit financieringsactiviteiten is ten opzichte van 2021 gedaald, onder andere door de lagere investeringen.

Investerings

De investeringen in vaste activa (inclusief immateriële activa) bedroegen EUR 196 miljoen (2021: EUR 242 miljoen). Nieuwe investeringen in energie-efficiency zoals de in gebruik genomen nieuwe 8-trapsverdamping in de Cosun Beet Company fabriek in Vierverlaten en het Cosun zonnepark in Puttershoek met 67.000 zonnepanelen, dragen bij aan de realisatie van een duurzame, toekomstbestendige keten. Om aan de CO₂-reductiedoelstellingen richting 2030 bij onze suikerfabrieken te voldoen, onderzoeken we nieuwe technologieën. Verder investeren we op diverse locaties in uitbreiding van de netcapaciteit. In 2022 zijn er diverse strategische investeringen in gang gezet en afgerond die bijdragen aan onze autonome groei. Aviko heeft in 2022 de nieuwe fabriek in Poperinge in gebruik genomen om te voldoen aan de groeiende vraag naar diepvriesfrites. In China en bij de Joint Venture in Polen wordt de capaciteit verder uitgebreid. Daarnaast investeert Aviko in verdere uitbreiding van de fabriek in Venray waar vooral vlokken

geproduceerd worden. Hiervoor loopt een meerjarig uitbreidingsplan. Aviko Rixona speelt hiermee in op de groeiende vraag. Tot slot heeft Sensus in 2022 verdere stappen gezet in de uitbreiding van de capaciteit van de inulinefabriek in Roosendaal. In een aantal jaren wordt deze fabriek in stappen verder vergroot om te voldoen aan de groeiende vraag naar inuline. De overige investeringen betroffen voornamelijk vervangingsprojecten bij alle onderdelen en kleinere uitbreidings- of efficiency-projecten.

Balans

Het balanstotaal steeg in 2022 tot EUR 2.601 miljoen (2021: EUR 2.220 miljoen). De liquiditeitspositie nam toe met EUR 51 miljoen. Door het positieve resultaat steeg het groepsvermogen tot EUR 1.352 miljoen (2021: EUR 1.278 miljoen). De solvabiliteit (groepsvermogen uitgedrukt in percentage van het balanstotaal) lag eind 2022 op 52% en nam daarmee ten opzichte van het voorgaande jaar af (2021: 58%). Het groepsvermogen en het balanstotaal namen beide toe. De financieringspositie van het concern blijft desondanks onverminderd sterk. Door goede vooruitzichten verwachten we ondanks de geplande investeringen dat de liquiditeit in 2023 zal toenemen.

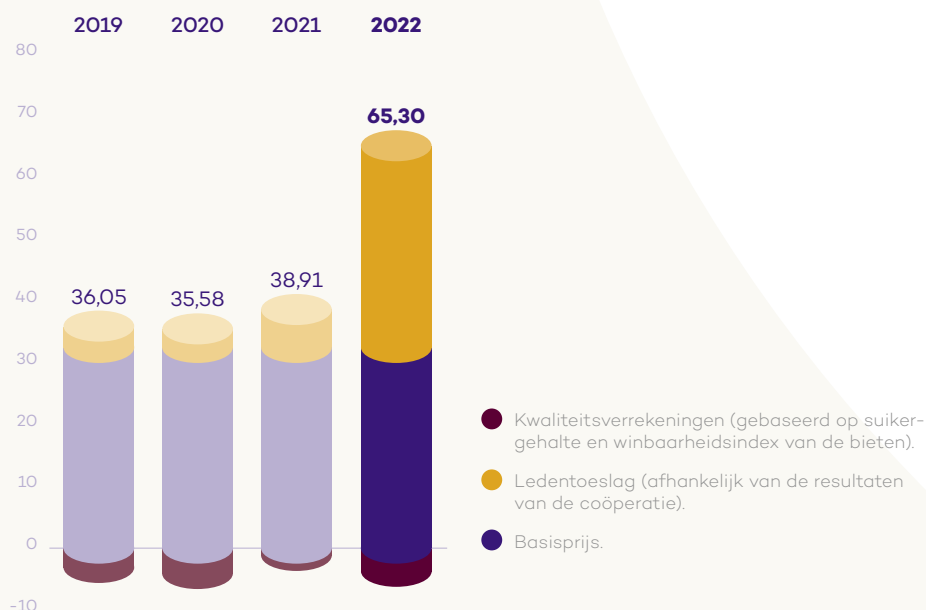
Bietenprijs

De ledentoeslag voor campagnejaar 2022 is vastgesteld op EUR 235 miljoen en wordt uitgekeerd als onderdeel van de quotumbietenprijs. In 2022 is de systematiek voor de vaststelling van de ledentoeslag gewijzigd. De basisprijs voor quotumbieten blijft gehandhaafd op EUR 32,50 per ton. De ledentoeslag kwam uit op EUR 36,25 per ton.

Per saldo is de ledenprijs voor quotumbieten daarmee vastgesteld op EUR 68,75 bij 17% suikergehalte en een winbaarheidsindex van 91. Bij gemiddelde winbaarheid en een gemiddeld gehalte komt de ledenprijs voor quotumbieten uit op EUR 65,30. Vorig jaar was dit EUR 38,91. De hoeveelheid quotumbieten daalde met 9% tot 7,4 miljoen ton. Voor surplusbieten boven de toewijzing wordt gemiddeld EUR 28,49 betaald. De gemiddelde suikeropbrengst per hectare lag met 14,6 ton hoger dan in 2021 (13,8 ton). De gemiddelde opbrengsten voor de Nederlandse bietenteler komen hiermee uit op EUR 5.505 per hectare, wat een toename is ten opzichte van vorig jaar (2021 EUR 3.114).

Quotumbietenprijs*

in € per ton

* Prijs in EUR per ton bij gemiddeld suikergehalte en gemiddelde winbaarheid.

Vooruitzichten

De komende periode zetten we volop in op de uitvoering van onze Unlock 25-strategie. Deze is gericht op verdere (onderliggende) resultaatverbetering, groei in onze kerngebieden en het werken aan de toekomstbestendigheid en verduurzaming van onze keten.

Voor 2023 zijn de vooruitzichten overwegend positief. Wel verwachten we aanhoudende turbulentie op geopolitiek gebied. Dat zal economische gevolgen hebben en zorgen voor markten die voorlopig volatiel blijven. Het doorzetten van de kosteninflatie naar de markt blijft daarmee ook voor 2023 net als in 2022 een belangrijk uitgangspunt.

De suikerprijs in Europa is vanwege krapte op de markt door tegenvallende oogsten, relatief hoge wereldmarktprijzen en kostenstijgingen in de keten, ten opzichte van voorgaande jaren sterk gestegen. Door de schaalgrootte van onze suikerfabrieken en de gemiddeld hoge hectareopbrengsten bij onze telers zijn wij zeer competitief en verwachten we daarvan te kunnen profiteren.

We investeren in extra productiecapaciteit, onder meer bij Aviko, en dat gaat leiden tot verdere volumegroei en winstgevende groei. In 2023 zal een besluit genomen worden over eventuele verdere uitbreiding van de capaciteit van Aviko in China. Voor Sensus is het langetermijnperspectief op de afzetmarkt van inuline gunstig. Echter gezien de aantrekkelijkheid van alternatieve gewassen staat het areaal van cichorei voor de komende campagne onder druk. Mede hierdoor verwachten we tijdelijk een wat lager resultaat voor Sensus.

SVZ realiseerde een buitengewoon goed jaar in 2022. Dit zal zich naar verwachting richting 2023 enigszins normaliseren. We zetten volop in op winstgevende groei, maximale verwaarding van de grondstoffen, kostenbeheersing en uitgekiend positiemanagement met de juiste voorraadposities. Passend binnen de partnershipstrategie voor SVZ in het kader van de Cosun Unlock 25-strategie is SVZ op zoek naar nieuwe allianties om verdere groei mogelijk te maken en haar positie in de wereldwijde fruit- en groentemarkt te verstevigen. Verwezen wordt naar de toelichting op de materiële vaste activa in de jaarrekening.

Duynie zal naar verwachting verder groeien in volume. Daarnaast zetten we volop in op het creëren van hogere toegevoegde waarde op de circulaire co-producten. Daarnaast investeren we verder in de ontwikkeling en het op de markt brengen van nieuwe producten zoals plantaardige eiwitten en biobased materialen.

Door alle voorgaande ontwikkelingen verwachten we dat ons resultaat voor 2023 sterk zal toenemen. Onze leden hebben dit deels al teruggezien in de, op grond van de nieuwe systematiek, vastgestelde ledentoeslag op de bieten van de campagne 2022/23.

Cosun zal ook gedurende 2023 continue aandacht hebben voor alle risico's en ontwikkelingen die spelen.

Gelet op de gezonde solvabiliteit en liquiditeit van Cosun, zoals blijkt uit de jaarrekening van Cosun, is de continuïteit van de onderneming naar de mening van de raad van beheer en de conserndirectie gewaarborgd. Onze financiële uitgangspositie is gezond.

Voor de langere termijn verwachten we een stijgende lijn in de resultaten, gebaseerd op uitvoering van strategie Unlock 25 en het realiseren van onze doelstellingen.

Cosun blijft ook het komend jaar investeren in versterking van de marktpositie in de verschillende segmenten. Dit doen we deels door investeringen in autonome groei, waaronder efficiencyverbeteringen, energiebesparing als onderdeel van onze klimaatdoelstellingen en innovatie, en waar mogelijk ook door strategische acquisities. We verwachten als gevolg hiervan een verdere toename van het personeelsbestand.

Verslag coöperatie

Het jaar 2022 was een turbulent jaar: oorlog in Oekraïne, nieuwe regelgeving, toenemende urgentie bij CO₂-reductie, sterke stijging van de suikerprijs en grote volatiliteit, herstel van de fritesmarkt, sterke toename van tarweprijzen, een steeds onvoorspelbaarder klimaat, economische onzekerheid, hogere veevoerprijzen en druk op de vraag naar premiumproducten. Ondanks deze turbulentie kent Cosun een forse groei in omzet en sterk verbeterde resultaten ten opzichte van 2021. Door deze betere resultaten en de aanpassing in de systematiek van de ledentoeslagbepaling, kwam de basis voor de ledentoeslag in 2022 op een aanzienlijk hoger niveau dan vorig jaar. De raad van beheer heeft de ledentoeslag op basis van de nieuwe systematiek vastgesteld op 235 miljoen euro, zodat de ledentoeslag uitkomt op EUR 36,25 per ton en de bietenprijs op EUR 68,75 per ton.

In 2022 is de ledenraad zesmaal bijeengekomen voor een ledenraadsvergadering. In februari, maart, mei, augustus en tweemaal in november. Onderwerpen die aan de orde zijn geweest tijdens deze bijeenkomsten, zijn de ontwikkeling van de Cosunbedrijven, de effecten van de Oekraïne-oorlog en de energiecrisis, de aanpassing van de systematiek van de ledentoeslagbepaling en daarmee de bietenprijs, maar vooral de voortgang in de uitvoering van de strategie Unlock 25.

In februari is tijdens de ledenraad de decemberraming besproken en heeft de ledenraad haar steun uitgesproken voor het besluit van de raad van beheer over de bietenprijs. In maart zijn alle wijzigingen in statuten en reglementen rondom de nieuwe governance goedgekeurd. In die vergadering heeft de heer Van Driel gemeld zich terug te trekken als voorzitter en lid van de raad van toezicht.

Tijdens de jaarvergadering in mei is de jaarrekening 2021 goedgekeurd en zijn hervverkiezingen gehouden voor leden van de raad van beheer en raad van toezicht. De accountant heeft tijdens deze vergadering een toelichting gegeven op de controleaanpak van het jaarverslag 2021. In die vergadering is ook het voorstel voor aanpassing van de bietenprijsystematiek met de ledenraad besproken. Het voorstel en latere besluit door de raad van beheer leidt ertoe dat met ingang van het oogt- en campagnejaar 2022 voor het bepalen van de ledentoeslag wordt gekeken naar het verwachte Nederlandse suikerresultaat in het suikerjaar, te weten vierde kwartaal 2022 tot en met derde kwartaal 2023, en het gerealiseerde resultaat van de overige activiteiten in 2022. In de periode oktober 2022 tot en met september 2023 worden de in 2022 geteelde en verwerkte bieten als suiker in de markt verkocht. Hiermee sluit de bietenprijs directer aan bij de ontwikkelingen in de markt. Verder heeft de ledenraad in de mei-vergadering samen met de raad van beheer en raad van toezicht in groepen de thema's duurzaamheid, het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en de grondstofvoorziening besproken.

In november zijn twee extra digitale vergaderingen met de ledenraad geweest, om een toelichting te geven op de statutenwijziging naar aanleiding van de aanpassing van de bietenprijsystematiek. De aanpassing van de statuten leidt ertoe dat de kosten van de ledentoeslag in het juiste boekjaar vallen. Het deel dat gaat over het resultaat overige activiteiten 2022 en het Nederlands suikerresultaat vierde kwartaal 2022 valt concreet in boekjaar 2022. De ledentoeslag die gaat

over het Nederlands suikerresultaat van het eerste tot en met derde kwartaal 2023 valt in boekjaar 2023. Tijdens de digitale vergadering van de ledenraad op 15 november 2022 is de statutenwijziging goedgekeurd door de ledenraad. Voor het jaareinde heeft de notaris, na goedkeuring door het kabinet van de koning, de aangepaste statuten gepasseerd.

Op 30 november vergaderde de ledenraad in het Cosun innovation center in Dinteloord. Aan bod kwamen: bestuurlijke zaken, stand van zaken bij Cosun, een verkiezing voor de raad van toezicht, de beleidsontwikkelingen in de akkerbouw en Groeikracht Cosun. Daarnaast kregen de ledenraadleden een rondleiding in het innovation center en namen ze deel aan de volgende vijf workshops:

1. **Eiwit** met informatie over onze gewassen, producten als Rubisco uit bietenblad of luzerne en Fava uit veldbonen en de marktkansen.
2. **Biobased** met informatie over onze producten in huishoudelijke en persoonlijke verzorging en het onderzoek dat Cosun doet naar de effecten van onze producten in dagelijkse toepassingen.
3. **Green Chemistry** met informatie over de kansen die suiker biedt als alternatief voor minerale olie in chemische toepassingen.
4. **Duurzaamheid en teeltinnovaties** met informatie van het IRS en Groeikracht Cosun over het onderzoek en innovatieve toepassingen in de teelt.
5. **Duurzaamheid, groene energie en CO₂** met informatie over de wensen van onze klanten, de eisen vanuit de overheid en hoe Cosun hierop inspeelt. Maar ook een blik op de verplichtingen vanuit het stikstofbeleid en CO₂ en de kansen in de teelt, zoals koolstofvastlegging.

Bestuurszaken

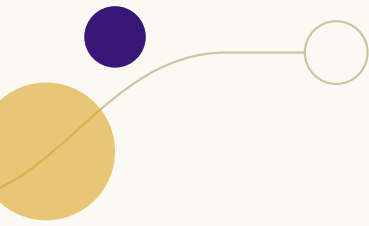
Tijdens de jaarvergadering zijn de heren Adrie Bossers en Ger Evenhuis herkozen als intern lid van de raad van beheer. Tevens is tijdens de jaarvergadering de heer Edwin Michiels herkozen als intern lid van de raad van toezicht. Tijdens de vergadering van de ledenraad op 31 augustus is de heer Arwin Bos gekozen als nieuwe voorzitter

van de raad van beheer in verband met het bereiken van de maximale zittingstermijn van de huidige voorzitter Dirk de Lugt in 2023. Deze benoeming zal ingaan per juni 2023. Tijdens de vergadering van de ledenraad op 30 november is mevrouw Liane den Besten benoemd tot intern lid van de raad van toezicht.

In het vervolg van de nieuwe strategie heeft de raad in 2022 gewerkt aan een zelfevaluatie. Welke zaken gaan goed, welke kunnen beter? Hoe functioneren we als team en benutten we de aanwezige capaciteiten en welke missen we? Van daaruit is gewerkt aan het opstellen van een competentiematrix die gebruikt zal worden bij het (her)benoemen van leden van de raad van beheer. Eenzelfde evaluatie heeft ook de raad van toezicht uitgevoerd.

Jongerenraad

In 2022 hebben de leden van de jongerenraad deelgenomen aan de kringbestuursvergaderingen. De voorzitter en secretaris van de jongerenraad namen ook deel aan de ledenraadsvergaderingen, waarin zij meediscussieerden over diverse onderwerpen. De jongerenraad had zelf drie bijeenkomsten. In februari was er een bijeenkomst in de vorm van een webinar, waarin met een vertegenwoordiger van de raad van beheer gesproken is over diverse onderwerpen aangaande Cosun. In de tweede week van mei heeft de jongerenraad het Cosun Innovation center bezocht. Diverse jonge onderzoekers hebben hun projecten toegelicht, in een brainstormsessie is stilgestaan bij 'Cosun in 2040' en is kennisgemaakt met diverse Cosun-innovaties op het gebied van food. Vervolgens heeft de jongerenraad in augustus het bedrijf van een van de leden in Zuidoost-Nederland bezocht en is gesproken over de situatie in de akkerbouw in het algemeen en specifiek voor dat teeltgebied. In de middag werd proefboerderij Vredepeel bezocht, waar een uitgebreide rondleiding volgde langs de proeven met suikerbieten, aardappelen, cichorei en andere akkerbouwgewassen.

Cosun strategie – Unlock 25

In 2021 heeft Cosun haar strategie Unlock 25 gelanceerd. Voor de strategische prioriteit resultaatverbetering is van de ambitie in 2025 om onderliggend 100 miljoen euro extra resultaat te realiseren, in 2022 een bedrag van EUR 25 miljoen gerealiseerd. Ook is Cosun in 2022 in staat geweest de hogere kosten naar de markt te brengen. Op het onderdeel winstgevende groei zijn stappen gezet met de opening van de fabriek in Poperinge, het winstgevend maken van de fritesfabriek in China en bij de uitvoering van de masterplannen voor Rixona en Sensus. Duynie bereikt progressie door nieuwe contracten met grote Europese partijen. Verder is Cosun Protein als business groep geïntroduceerd.

Voor het strategische thema toekomstbestendige, duurzame keten, zijn stappen gezet met een gedegen CO₂-reductieplan, waarbinnen een aantal concrete projecten in 2002 zijn uitgevoerd, zoals een 8-trapsverdampster in Vierverlaten en een zonneweide in Puttershoek. Vanuit Groeikracht Cosun zijn de prioriteiten gelegd bij bodem, plantgezondheid en klimaat. Om dit te versnellen ziet Cosun een belangrijke rol voor zichzelf en haar leden weggelegd, maar is wel steun van de overheid een vereiste. Dit komt mede aan bod aan de tafels bij het Landbouwakkoord. Om te komen tot een toekomstbestendige, duurzame keten heeft Cosun nog behoorlijke uitdagingen. Hierover is het gesprek aangegaan tijdens de kringvergaderingen.

Duurzaamheid en de duurzame keten

Duurzaamheid zit in het DNA van de coöperatie Cosun. Zowel bij de telers als bij de bedrijven. Dit onderwerp komt in alle bestuurslagen aan de orde. De voorbereiding vindt plaats op het niveau van de concerndirectie en samen met de raad van beheer en advies van de raad van toezicht wordt het beleid voor de coöperatie en de ondernemingen op dit onderdeel vastgesteld of zal deze op onderdelen nog nader worden

vastgesteld. Ook met accountant EY is dit onderwerp van gesprek. Als onderdeel van de strategie gericht op een duurzame en toekomstbestendige keten is het ook veelvuldig met de ledenraad en met de leden in de kringvergaderingen besproken. Cosun blijft inzetten op het ondersteunen van haar leden in de transitie naar een duurzame, rendabele teelt. Hiervoor zijn geen eenvoudige oplossingen. Het programma Groeikracht Cosun ondersteunt de leden daarbij.

Suikersysteem

In de zomer van 2022 is besloten het toewijzingspercentage voor de suikerbietenenteelt voor 2023 vast te stellen op 108%. Cosun heeft niet de intentie om haar markt uit te breiden of te bewerken, maar wil wel gebruik maken van de groei van de markt. Cosun Beet Company wil haar vaste klanten kunnen bedienen met bietsuiker. Dit geeft een betere optimalisatie van de fabrieken. De suikermarkt trekt aan en de verwachting is dat prijzen komend jaar en volgend jaar op het huidige niveau blijven. Het suikerbedrijf richt zich op een areaal van ongeveer 85.000 ha. Op basis van de zaadbestelling is dat areaal vastgelegd. Daarmee heeft Cosun Beet Company normaal gesproken voldoende suiker om in 2023/24 haar klanten te bedienen. Vanuit het coöperatieve belang houdt Cosun de telers aan de leveringsplicht van tenminste 85% van de ledenleveringsbewijzen. Als hier niet aan kan worden voldaan, dan moet de teler tijdig ontheffing aanvragen. Wanneer de teler geen adequate argumenten heeft voor het niet voldoen aan zijn leveringsplicht, dan kan de raad van beheer een sanctie opleggen. Sinds campagne 2018 is deelname aan Unitip-verplicht. Veruit de meeste telers voeren de gegevens tijdig in het systeem in. Uiteindelijk hebben ook nagenoeg alle telers voor het seizoen 2022 voldaan aan de Unitip verplichting. Indien telers niet tijdig of onvolledig aan deze verplichting voldoen, kan de eindafrekening voor de geleverde bieten worden geblokkeerd.

Gewasbescherming

Op 26 juni 2022 heeft de EU voorstellen voor een nieuwe richtlijn voor het duurzaam gebruik van pesticiden gepubliceerd. Hierin zijn doelstellingen vastgelegd voor de reductie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De richtlijnen voor de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen, adviseurs en de lidstaten worden uitgebreid en aangescherpt. De besluitvorming over de nieuwe richtlijn is nog niet afgerond. Voor Nederland zouden de voorstellen neerkomen op een deductie van het middelengebruik met 53%. In “gevoelige gebieden” zou chemische gewasbescherming na de invoering van de richtlijn helemaal niet meer toegelaten zijn. De herbeoordeling van middelen die in de EU zijn toegelaten voor gewasbescherming, leidt tot een verkleining van het pakket aan beschikbare middelen.

De Europese toelating van de stof benfluralin - de werkzame stof in Bonalan, een essentieel herbicide in de cichoreiteelt - is niet verlengd. Dit vanwege de risico's van de stof voor

vogels, zoogdieren en waterorganismen. Het belang van benfluralin voor de sector wordt onderkend door de minister van LNV. Hij geeft daarom ruimte voor de sector om de casus in te brengen in het overleg met de overheid. Mogelijk resulteert dit in een tijdelijke toelating van het product Bonalan in Nederland na het verstrijken van de toelating en blijft het gebruik van Bonalan in 2023 en 2024 nog mogelijk. De toelating van triflusaluron (onder andere Safari) is verlengd tot 31 december 2023. Dit omdat de beoordeling in december 2022 nog niet was afgerond.

Ondanks stakende stemmen vanuit de lidstaten als gevolg van geen gekwalificeerde meerderheid, is de toelating van glyfosaat in SCOPAFF door de Europese Commissie met een jaar verlengd tot 15 december 2023.

Overzicht leden en LLB's

AFDELING / KRING	per 31-12-2022		per 31-12-2021	
	Aantal leden	Aantal LLB's	Aantal leden	Aantal LLB's
Zeeuwsch-Vlaanderen	678	398.354	683	394.952
Zeeland-Midden	565	344.430	585	341.480
Zeeland-Noord	306	208.970	313	208.103
Goeree-Overflakkee	180	151.796	183	150.345
West-Brabant	710	442.315	720	439.191
Zuid-Hollandse Eilanden	310	231.226	309	230.965
Holland-Midden	204	147.241	206	149.904
Kop van Noord-Holland	384	295.954	392	299.146
Oostelijk Flevoland	305	340.536	311	345.009
Noordoostpolder	521	342.537	535	350.239
Zuidelijk Flevoland	123	164.105	126	170.329
Friesland	244	207.652	241	206.642
Groningen	982	991.873	994	992.939
Drenthe / Overijssel-Noord	905	1.103.650	916	1.099.322
Overijssel-Zuid / Gelderland	271	169.098	277	168.700
Maas&Meierij / Limburg-Noord	437	245.692	449	242.941
De Kempen	301	203.529	308	200.780
Limburg-Midden / De Peel	375	241.714	390	241.781
Limburg-Zuid	472	313.046	479	310.967
Nederland	8.273	6.543.718	8.417	6.543.735

Governanceverslag

Risicoprofiel

Cosun is actief in de agrofoodsector op diverse markten in verschillende landen. Daarbij zijn er strategische en duurzaamheid gerelateerde, operationele, financiële en compliance risico's die inherent zijn aan deze activiteiten. Onze strategie is gericht op verdere groei in plant-based oplossingen met een duurzame impact. Dit doen we door een gerichte product-marktaanpak, het ontwikkelen van nieuwe product-marktcombinaties door innovatieve projecten en een duurzame teelt en verwerking. Hierbij proberen we maximaal kansen te benutten en risico's waar mogelijk te beheersen.

Aanpak risicomanagement

Cosun onderkent dat risicomanagement van belang is om de relevante risico's in een vroegtijdig stadium te identificeren en zodoende waar mogelijk en gewenst te beheersen en hanteert daarbij een integrale benadering. Daarom inventariseren, analyseren en evalueren alle bedrijfsonderdelen periodiek de mogelijke risico's, zowel wat betreft kans als impact. Het risicomanagement is gebaseerd op de corporate governance-code voor coöperatieve ondernemingen (NCR-code) en betreft een continue proces om risico's te identificeren, kwantificeren categoriseren; een proces dat relevant is voor alle besluitvorming. De uitkomst van dit proces vormt de basis voor acties die - daar waar gewenst en mogelijk - de belangrijkste risico's beogen te mitigeren.

Naast risico's zien we nadrukkelijk ook kansen om middels onze strategie in te spelen op trends in de markt met nieuwe plantaardige producten.

Ons risicomanagementproces kent de volgende cyclus:

1. Het inrichten van de interne omgeving. Dit betreft het beleggen van verantwoordelijkheden en de organisatiecultuur.
2. Het bepalen van de risicobereidheid.
3. Inventarisatie van risico's en risicobeoordeling.
4. De beheersing van risico's: het nemen van acties indien het op basis van de risicobereidheid gewenst en mogelijk is om het risico verder te beheersen en/of te beperken.
5. Controle, rapportage en evaluatie van de risicobeheersing.

Interne omgeving

Binnen Cosun hanteren we de Cosun Principes. Deze principes geven richting aan ons handelen en worden periodiek onder de aandacht van de medewerkers gebracht. Met behulp van deze principes streeft Cosun naar een transparante cultuur en wordt van medewerkers verwacht dat ze zich bewust zijn van en zich verantwoordelijk voelen voor de risico's tijdens de uitvoering van hun werk. Het risicobewustzijn van medewerkers wordt continue vergroot met behulp van doelgerichte communicatie en training. Cosun kent een interne klokkenluidersregeling, die het mogelijk maakt om gevallen van potentieel strijdig handelen met de Cosun Principes te melden, desgewenst anoniem.

Naast de concerndirectie zijn de managementteams van de businessgroepen van alle groepsonderdelen primair verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagementproces en ondertekenen zij jaarlijks een letter of representation (LOR) voor de entiteiten waarvoor zij verantwoordelijkheid dragen. Daarin verklaren zij te handelen in overeenstemming met de Cosun Principes en interne richtlijnen en regels die voortvloeien uit wet- en regelgeving.

Diverse concernafdelingen ondersteunen het management bij het ontwikkelen, in stand houden en bewaken van de effectiviteit van het risicomanagementproces. Deze afdelingen bieden ondersteuning bij het bepalen van het raamwerk van interne beheersmaatregelen en beleidslijnen. Een periodieke risico-inventarisatie en -beoordeling wordt vanuit de concernstafafdeling ondersteund.

De afdeling concerncontrolling voert ook periodiek interne assessments uit op de interne en administratieve beheersing van groepsonderdelen en rapporteert hierover aan het management van het betreffende groepsonderdeel en de concerndirectie, inclusief rapportage over mogelijkheden tot verbetering. Vanuit treasury & risk management worden ten aanzien van de meer operationele risico's kaders gesteld en worden risico-assessments uitgevoerd. De raad van beheer is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van het risicomanagement. De raad van toezicht is belast met het toezicht op de effectiviteit van het risicomanagement, de interne controlesystemen en de integriteit en kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Risicobereidheid

Met ons risicomanagement en onze beheersmaatregelen zoeken we het juiste evenwicht tussen ondernemerschap en het risicoprofiel dat we wensen te accepteren. Dit vormt het uitgangspunt bij het beoordelen en aangaan van risico's om de strategische doelstellingen te realiseren. In onderstaande tabel geven we onze risicobereidheid weer op de verschillende risicocategorieën.

Het jaar 2022 was het eerste jaar waarin we actief gewerkt hebben aan de uitvoering van onze nieuwe strategie Unlock 25. Deze strategie is gericht op 1) verbetering van onze financiële resultaten, 2) gerichte groei in plantaardige oplossingen, mede door volledige verwaarding van onze gewassen en verdere innovaties hierin en 3) een toekomstbestendige duurzame keten.

Risicocategorie	Risicobereidheid					Toelichting
						
	Zeer laag	Laag	Middel	Hoog	Zeer hoog	
Strategisch						<ul style="list-style-type: none"> • Middel: groei in bestaande markten. • Hoog: groei in nieuwe markten of met nieuwe producten in nieuwe toepassingen. <p>Beide in juiste balans tussen risico en rendement.</p>
Operationeel		 				<ul style="list-style-type: none"> • Laag op het vlak van positiemanagement met sturing op inzicht in potentiële risico's. • Middel op andere vlakken / onderwerpen, met afstemming van doelstellingen en daarmee samenhangende kosten en duidelijke aandacht voor winstgevendheid. • Zeer laag tot laag met betrekking tot veiligheid personeel en met betrekking tot product- en voedselveiligheid. Ook met het oog op onze reputatie.
Financiële beheersing						<ul style="list-style-type: none"> • Laag met betrekking tot financiering-, rente- en valutarisico.
Compliance	 					<ul style="list-style-type: none"> • Zeer laag met betrekking tot naleving van weten regelgeving. • Zeer laag (zero-tolerance) met betrekking tot frauderisico's.

Onderdeel van onze groeiambitie is ook het ontwikkelen van nieuwe producten voor geselecteerde nieuwe markten. Dit heeft een hoger dan gemiddeld risicoprofiel. Groei in onze bestaande markten kent gemiddeld genomen een lager risicoprofiel. Dit alles doen we met aandacht voor onze impact op het klimaat, een duurzame teelt en verwerking en met oog voor alle stakeholders, waarmee we actief de dialoog zoeken. Onze groeiplannen moeten bijdragen aan onze onze duurzaamheidsdoelstellingen voor de lange termijn. Een analyse van onze scope 3-impact zal in 2023 plaatsvinden.

Voor de operationele risico's varieert onze risicohouding van zeer laag / laag in de veiligheid gerelateerde risico's en laag als het gaat om het managen van onze inkoop- en verkooppacties.

De risicohouding ten aanzien van financiële risico's is laag en we hanteren zero-tolerance op het gebied van non-compliance met wet- en regelgeving en fraude.

Risico-inventarisatie, -beoordeling en -beheersing

Op basis van ons risicomangement-proces inventariseert Cosun haar risico's. Hiertoe monitoren we ook de trends en ontwikkelingen die kansen bieden of onze activiteiten kunnen raken. In 2022 hebben wij de volgende belangrijke extra of nieuwe maatregelen geïmplementeerd naar aanleiding van gebeurtenissen die zich in 2022 hebben voorgedaan.

Categorie	Gebeurtenissen of trends met impact in 2022	Aanvullende beheersmaatregelen
Strategisch	Sterke stijging suikerprijs.	Door tekorten in de Europese markt komt de suikerprijs na een aantal jaren van gemiddeld lage prijzen nu op een hoger niveau. Dat is een positieve ontwikkeling. De oogsten zijn in veel Europese landen tegengevallen. Middels een hogere toewijzing voor teeltseizoen 23/24 spelen we in op deze gunstige marktomstandigheden.
Strategisch duurzaamheid	Toenemend belang duurzaamheid en duurzaamheidsverslaggeving (CSRD).	Duurzaamheid is een integraal onderdeel van onze strategie. We hanteren een actieve duurzaamheidsagenda met daarbij doelstellingen. Een project is opgestart om tijdig te voldoen aan nieuwe regelgeving.
Strategisch	Attractiviteit van onze gewassen komt onder druk door toenemende regelgeving, kostenstijgingen in de teelt (inflatie) en de hogere prijs van alternatieve gewassen (o.a. tarwe).	Verbeteren winstgevendheid middels uitvoeren van onze strategie waardoor we een betere prijs kunnen betalen blijft de hoogste prioriteit als belangrijke voorwaarde voor grondstofzekerheid. Onderzoek naar midden- en lange termijn grondstofzekerheid van ABC gewassen (aardappel, bieten en cichorei). Programma groei­kracht waarmee we telers ondersteunen om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren en teeltrisico's te beperken.
Operationeel	Na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne is de inflatie sterk toegenomen. Ook was er een risico dat aardgas niet beschikbaar was.	Kostenstijgingen maximaal doorgezet naar de markt. Beleid ten aanzien van indekken herzien en uitvoeren scenariomanagement. Fabrieken zijn voor zover mogelijk omgebouwd, zodat er naast aardgas ook andere brandstof gebruikt kan worden om de continuïteit te waarborgen.
Compliance	Behoeftte vanuit maatschappelijk belang om specifiek over frauderisico te rapporteren.	Frauderisico's zijn integraal onderdeel van ons risicomanagementsysteem. Hiervoor geldt zero-tolerance. Er vinden periodiek evaluaties binnen de onderneming plaats van de mogelijke frauderisico's. Er zijn diverse generieke beheersmaatregelen getroffen, zowel preventief, in de detectie (onder andere speak-up-systeem) en in de respons. Er zijn op dit moment geen significante frauderisico's vastgesteld.

Cosun inventariseert periodiek de risico's. Hiertoe monitoren we ook de trends en ontwikkelingen die kansen bieden of onze activiteiten kunnen raken. Hieronder noemen we de belangrijkste risico's en de beheersmaatregelen die we getroffen hebben.

RISICOCATEGORIE: STRATEGISCH		
RISICO	OMSCHRIJVING VAN HET RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Sterke prijsfluctuaties / daling suikerprijs. 	<p>De prijsontwikkeling van suiker binnen de EU en op de wereldmarkt heeft grote invloed op de resultaten van Cosun. Wij volgen daarin de markt, waarbij ons streven is om beter dan gemiddeld te presteren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cosun bestaat uit een aantal businessgroepen (portfolio), waardoor spreiding van de activiteiten naar verschillende grondstoffen en afzetmarkten bestaat. • Door continue aandacht voor productverbreding, o.a. door innovatie, versterken wij alle activiteiten in het portfolio. • Wij hebben blijvende aandacht voor verdere versterking van onze sterke kostenpositie door groot-schalige verwerking. • Wij hebben continue aandacht voor verbetering van de teelt van suikerbieten.
<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende realiseren van verdere groei in winstgevendheid. 	<p>Duurzame en winstgevende groei is belangrijk voor de continuïteiten van ons bedrijf en daarmee voor onze leden. Het risico is enerzijds dat de motor van onze groei zoals groei van de wereldbevolking, economische groei en de trend naar bio-based zich minder positief ontwikkelen en daarmee de vraag naar onze producten zich ook minder positief ontwikkelt. Anderzijds is er een risico dat onze groeiplannen (autonome groei in bestaande activiteiten, ontwikkelen nieuwe producten / markten en acquisities ter versterking van onze activiteiten) onvoldoende renderen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spreiding van afzet naar verschillende geografische markten en specifieke afzet gericht op groei-markten. • Samenwerking met partners, kenniscentra en in strategische allianties om nieuwe productmarkt combinaties te ontwikkelen gebaseerd op agrarische grondstoffen die binnen de Cosun business-groepen worden verwerkt. • Periodieke bespreking van uitvoering en realisatie van de plannen door directie businessgroepen, concerndirectie, raad van beheer en raad van toezicht als onderdeel van de planning & control cyclus.
<ul style="list-style-type: none"> • Attractiviteit van onze gewassen voor de telers. 	<p>Het is voor ons van groot belang dat de telers voldoende verdienen aan de teelten van de gewassen die wij verwerken, om zo ook op lange termijn over voldoende grondstof te beschikken. Als gevolg van inflatie, druk op het middenpakket maar ook als gevolg van extremere weersomstandigheden (o.a. droogte met noodzaak tot beregening) nemen de teeltkosten toe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Onze strategie is erop gericht maximale waarde te creëren uit onze gewassen en samen met telers de teelten verder te optimaliseren. • Onderzoek naar midden- en lange termijn grondstofvoorziening ABC gewassen (aardappel, bieten, cichorei) • Middels het programma Groeikracht Cosun werken we aan alternatieve teelttechnieken en het uitwisselen van best practices.
<ul style="list-style-type: none"> • Veranderend consumentengedrag (gezondheid, duurzaamheid) ten aanzien van voeding; veranderend imago van suiker. 	<p>Onze producten passen in de trend naar duurzame en gezonde plantaardige voeding en onze innovaties zijn mede gericht op het ontwikkelen van nieuwe gezonde en groene producten. We zijn ons bewust dat het imago van suiker in de toekomst kan leiden tot een lagere afzet in food.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit de dialoog met onze stakeholders werken we aan de relevante thema's en onze duurzaamheidsstrategie. We bieden transparantie en heldere voorlichting over de voedingswaarde en duurzaamheid van Cosun-producten (onder andere via het Cosun Nutrition Center). • Vanuit onze nieuwe Cosun-visie gaan we onze positieve duurzame, plantaardige en circulaire boodschap meer en beter delen. We zijn een publiekscampagne gestart: "De toekomst is plant". • Verdere ontwikkeling van innovatieve gezonde en groene ingrediënten. • Ontwikkelen van business met partners waarbij suiker wordt ingezet als vervanger van olie-gebaseerde grondstoffen in non-food. • Initiatieven voor voedselveiligheid in de keten in samenwerking met klanten en leveranciers.

RISICOCATEGORIE: STRATEGISCH

<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatverandering, energietransitie. 	<p>De gevolgen van overheidsmaatregelen (o.a. Klimaatakkoord van Parijs) voor onze activiteiten zijn groot, maar wij onderschrijven het belang hiervan. Het vraagt aanzienlijke investeringen om onze verduurzamingsdoelen te bereiken.</p> <p>Het is van belang dat er geen ongelijk speelveld ontstaat bij het realiseren van deze doelstellingen, bijvoorbeeld door hoge energiebelastingen, een opslag duurzame energie (ODE) of hoge lokale klimaatheffingen ten opzichte van andere landen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn CO₂-reductieplannen per locatie opgesteld voor de scope 1- en scope 2-emissies. In de operationele plannen zijn projecten opgenomen die leiden tot energiereductie. Diverse plannen zijn in uitvoering of al gerealiseerd. Een analyse van de scope 3-emissies staat gepland voor 2023. • We zoeken de actieve dialoog met de overheid en trekken hierin samen op met belangengroepen.
---	---	--

RISICOCATEGORIE: OPERATIONEEL

RISICO	OMSCHRIJVING VAN HET RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid van medewerkers en producten. 	<p>Onze medewerkers lopen risico op ongevallen.</p> <p>De kans op een groot incident in voedselveiligheid is klein, maar zowel financieel en op reputatie kan de impact groot zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op een veilige werkomgeving en veilig werken d.m.v. trainingen, fysieke maatregelen, procedures, doelstellingen en rapportages. • Certificering, track- and tracesystemen en HACCP-procedures. • Implementatie van 10 Cosun-veiligheidsregels.
<ul style="list-style-type: none"> • Volatiliteit (agrarische) grondstoffen- en energieprijzen. 	<p>De volatiliteit in prijs van (agrarische) grondstoffen is inherent aan de campagne-gerelateerde activiteiten van Cosun, met name in de aardappelactiviteit en in fruit. Prijzen zijn daarbij sterk afhankelijk van oogstomstandigheden (overschot/tekort).</p> <p>Sterk stijgende energieprijzen werken kostenverhogend.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Adequate beheersing van risico's door middel van positiemanagement. • Doorlopende aandacht voor kostenefficiënte productie, gericht op vermindering van het energieverbruik, inclusief transport en het verbruik van verpakkingsmaterialen, gecombineerd met het maken van langlopende prijs- en volumeafspraken. • Maximale vertaling in de markt van hogere kosten van energie en andere kostenstijgingen. • Beleid ten aanzien van (langere termijn) indekken energie.
<ul style="list-style-type: none"> • Weersinvloed op beschikbaarheid en kwaliteit van grondstoffen (oogstrisico's). 	<p>Als gevolg van tegenvallende opbrengsten kan een tekort aan grondstof ontstaan, waardoor wij minder kunnen verkopen. Ook de kwaliteit van grondstof kan invloed hebben op onze verwerking en de productie en opbrengsten voor de teler.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spreiding in grondstofverwerving in meerdere teeltgebieden (ook binnen een land) voor suikerbieten, aardappels, cichoreiwortels, groenten en fruit. • Productorganisaties die zijn ingespeeld op het aanpassen van processen aan de variatie in kwaliteit van de te verwerken grondstoffen. • Teeltbegeleiding vanuit de onderneming en vanuit door Cosun ondersteunde brancheorganisaties gericht op specifieke teelt- en weersomstandigheden (bijvoorbeeld spuit- en rooi-adviezen voor telers).

RISICOCATEGORIE: OPERATIONEEL

<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfscontinuïteit / calamiteit in de fabriek / cybercriminaliteit. 	<p>De kans op een grote calamiteit en verstoring van onze bedrijfsprocessen is beperkt / klein maar de impact kan heel groot zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Specifieke risicoprogramma's, investeringen, inspecties en onderhoud gericht op het voorkomen van calamiteiten. • Verzekeringen: Cosun heeft een aantal groepsbrede programma's onder meer ter afdekking van het risico op (product) aansprakelijkheid en brand- en bedrijfsschade. Bij dit laatste programma zijn de activa verzekerd tegen een getaxeerde waarde met een daaraan gekoppelde adequate, op maat gesneden, dekking van bedrijfsschaderisico's. De financiële soliditeit van de verzekeraars wordt periodiek beoordeeld. Afhankelijk van de omvang van het risico is dekking bij meerdere verzekeraars afgesloten. • Cybercriminaliteit: Het Cosun IT shared service center is ISO 27001-gecertificeerd en er lopen continue programma's om onze weerbaarheid hiertegen te verhogen.
---	--	--

RISICOCATEGORIE: FINANCIËLE BEHEERSING

RISICO	OMSCHRIJVING VAN HET RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Mismatch tussen inkoop- en verkooppositie van grondstoffen en eindproducten. 	<p>Als gevolg van de volatiliteit van de prijzen van onze grondstoffen of producten geeft een openstaande positie een risico. Vanwege de aard van onze business hebben wij gedurende het jaar soms een longpositie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Frequente monitoring van inkoop- en verkoopposities op directieniveau van de businessgroepen.
<ul style="list-style-type: none"> • Financierings- en renterisico. 	<p>Het is belangrijk voor de langere termijn de financiering veilig te stellen en te zorgen dat we altijd over voldoende liquiditeit beschikken.</p> <p>Er bestaat een gering risico dat we op enig moment niet aan onze bankconvenanten voldoen. Gezien onze gezonde balans is dit zeer onwaarschijnlijk. Vanwege onze groeiplannen zal onze schuldpositie de komende jaren oplopen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In 2022 heeft Cosun voor 205 miljoen euro additionele financiering aangetrokken met een looptijd van 3-10 jaar. Deze financiering is gekoppeld aan duurzaamheidsdoelstellingen. De RCF (faciliteit van 400 miljoen) heeft nog een looptijd tot maart 2026. • Cosun kent een centrale, als in-house-bank georganiseerde, treasury-organisatie. De financiering van dochtervennootschappen, met uitzondering van joint ventures, en het beheer van liquiditeiten vindt op groepsniveau plaats. • Uitzettingen van financiële middelen worden zo veel mogelijk gespreid over een selecte groep van tegenpartijen met een kortetermijnrating van minimaal A2 of gelijkwaardig. • Alle Cosun-bedrijven rapporteren maandelijks een liquiditeitsprognose voor de komende 12 maanden om het risico op onvoorziene liquiditeitschaarste te verminderen.
<ul style="list-style-type: none"> • Valutarisico. 	<p>Het grootste deel van de omzet wordt gehaald in de Euroregio. De belangrijkste valutarisico's concentreren zich rond de Amerikaanse dollar, de Poolse zloty en het Britse pond.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interne policy is om de uit operationele en financieringsactiviteiten voortvloeiende valutarisico's zoveel mogelijk af te dekken middels valutatermijncontracten (hedging) via onze centrale treasury-organisatie. Voor een overzicht van de valutatermijncontracten die zijn afgesloten voor het afdekken van het valutarisico per 31 december 2022 wordt verwezen naar note 12 van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

RISICOCATEGORIE: COMPLIANCE

RISICO	OMSCHRIJVING VAN HET RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
• Wet- en regelgeving.	Abrupte wijzigingen in wet- en regelgeving op Europees, nationaal of lokaal niveau kunnen gevolgen hebben voor de activiteiten van Cosun of haar zakenpartners. Dit betreft onder meer wetgeving op het gebied van milieu, voedselveiligheid en productieprocessen en het toegestane middelenpakket in onze teelten.	<ul style="list-style-type: none"> • We volgen de ontwikkelingen in huidige en toekomstige wijzigingen in wet- en regelgeving en voeren zo nodig maatregelen door. • Waar mogelijk proberen we invloed uit te oefenen bij de totstandkoming ervan, door hierover een actieve dialoog met de overheid te voeren, eventueel samen met belangengroepen en brancheorganisaties. • Jaarlijks ondertekenen we de interne Letter of Representation, waarin wordt verklaard dat is gehandeld in overeenstemming met de diverse interne richtlijnen en met de regels die voortvloeien uit wet- en regelgeving.
• Belastingrisico's.	Cosun is actief in veel landen. Er is een risico dat we niet voldoen aan belastingwetgeving, bijvoorbeeld als het gaat om transferpricing in het kader van vennootschapsbelasting of andere belastingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Cosun streeft naar een transparante relatie met de belastingautoriteiten. Cosun heeft in dit kader het convenant horizontaal toezicht met de Nederlandse fiscus getekend. • Bij het structureren van activiteiten is sprake van een centrale coördinatie op het gebied van vennootschapsbelasting. De verantwoordelijkheden betreffende onder meer btw, loonbelasting en sociale verzekeringen berusten bij de individuele entiteiten. Periodiek wordt specifieke aandacht gericht op het gevoerde beleid en de beheersingsprocedures rondom deze processen. • Op de website van Cosun is onze tax policy gepubliceerd.

Controle, rapportage en evaluatie

Risico's komen periodiek terug in rapportages die worden behandeld in de directies van onze bedrijven, de conserndirectie, de raad van beheer en de raad van toezicht. Naast de risico's en risicobereidheid evalueren we mede op basis van gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan of de beheersmaatregelen voldoende effectief zijn en nemen we waar nodig extra maatregelen.

Aanbevelingen uit interne controlewerkzaamheden worden gerapporteerd aan en opgevolgd door de conserndirectie en de directie van de businessgroepen. Het management van de businessgroep rapporteert over de opvolging aan de conserndirectie en de conserndirectie rapporteert hierover aan de raad van beheer en de raad van toezicht. De raad van toezicht houdt toezicht op de opvolging van de aanbevelingen.

Corporate governance

Voor Cosun betekent corporate governance de wijze waarop de relaties tussen de leden van de coöperatie, de ledenraad, de raad van beheer, de raad van toezicht, de concerndirectie en de medewerkers zijn geregeld. Goed ondernemerschap, integer handelen, respect, toezicht, transparante verslaglegging en het afleggen van verantwoording vormen de belangrijkste elementen van het corporate-governance-beleid van Cosun. Cosun onderschrijft en volgt de Coöperatie Code van de NCR.

Bestuursmodel

Cosun hanteert het zogenoemde basisbestuursmodel. Dit betekent dat de zeggenschap binnen de coöperatie berust bij de leden, onder meer via het door hen gekozen bestuur dat wordt aangeduid als raad van beheer. Op grond van de overweging dat de ledenstem de doorslag hoort te geven, zijn de meeste leden van deze raad lid van de coöperatie. Vanuit dezelfde redenering zijn ook in de raad van toezicht de leden van de coöperatie in de meerderheid. De externe leden van de raad van beheer en de raad van toezicht zijn gevraagd en benoemd op basis van hun expertise en externe netwerk. Het dagelijks management heeft de raad van beheer gedelegeerd aan de voorzitter van de concerndirectie.

Raad van beheer

De raad van beheer heeft als primaire taak de coöperatie te besturen, geeft leiding aan het concern en is eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het beleid voor zowel de coöperatie zelf als de ondernemingen die tot Cosun behoren. De raad bestaat uit negen leden: zes leden die lid zijn van de coöperatie en drie externe leden.

Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de raad van beheer en op de algemene zaken in de coöperatie, haar bedrijf en haar concern. Vanuit een onafhankelijke positie geeft de raad van toezicht gevraagd en ongevraagd advies aan de raad van beheer en de ledenraad. De raad onderzoekt de jaarrekening van de coöperatie en brengt verslag uit van zijn bevindingen. Er zijn zes leden: vier leden die lid zijn van de coöperatie en twee externe leden.

Voorzitter Concerndirectie

De voorzitter van de concerndirectie heeft de leiding over de dagelijkse zaken van de coöperatie en haar concern. De voorzitter van de concerndirectie is verantwoordelijk voor:

- de voorbereiding en uitvoering van de door raad van beheer vast te stellen concernstrategie ter realisatie van operationele en financiële doelstellingen;
- de voorbereiding en uitvoering van het interne risicobeheersings- en controlesysteem ten behoeve van Cosun en de businessgroepen;
- de dagelijkse aansturing van de concerndirectie en concernorganisatie

De voorzitter van de concerndirectie heeft een mandaat voor specifieke besluiten.

Bestuursstructuur coöperatie

Ledenraad

De leden van Cosun kiezen het bestuur van de kring/afdeling waarin hun bedrijf is gevestigd. Alle kringbesturen van Cosun samen vormen de ledenraad. Dit orgaan benoemt, op voordracht van de raad van beheer, de leden van de raad van beheer. Ook benoemt de ledenraad, op voordracht van de raad van toezicht, de leden van de raad van toezicht. De ledenraad stelt op voorstel van de raad van beheer de jaarstukken, de statuten en de reglementen vast. Daarnaast is de ledenraad een klankbord voor de raad van beheer. De ledenraad telt ruim 60 leden die allen lid zijn van de coöperatie.

Jongerenraad

De jongerenraad bestaat uit 15 leden en is de kweekvijver voor bestuurlijk talent binnen de coöperatie. De Jongerenraad geeft een belangrijke stem aan de jongeren binnen onze coöperatie en zij functioneren ook als klankbord. De leden van deze raad vertegenwoordigen de aspirant-leden en de jonge leden. De raad voorziet zelf in de opvolging als dat aan de orde is. Dit gebeurt in overleg met de lokale kring- of afdelingsbestuurders.

Governance

Op de website www.cosun.nl is onder de kop Corporate governance meer informatie te vinden over deze onderwerpen. De corporate governance code van de NCR is gepubliceerd op www.cooperatie.nl, onder 'Coöperatie Code 2019'. Cosun voldoet aan deze Code. Ondanks dat de NCR Code 2019 geen aanleiding geeft tot aanpassing, wenst Cosun de corporate governance periodiek te evalueren. In 2021 hebben de gezamenlijke bestuurslagen van Cosun een intensief evaluatietraject binnen alle lagen van de coöperatie doorlopen, onder begeleiding van de NCR. De uitkomst van deze evaluatie heeft geleid tot verbetervoorstellen voor het benutten van de expertise en het vergroten van het mandaat van de raad van toezicht, het versterken van de werkgeversrol van de ledenraad, en het versterken van de verbinding en samenwerking tussen de bestuurslagen. Vooral het instellen van selectiecommissies met vertegenwoordiging van de ledenraad, voor de (her)benoeming van leden van de raad van beheer en raad van toezicht, heeft geleid tot een duidelijke verbetering van het sollicitatie-, selectie- en (her)verkiezingsproces. Deze aanpassingen in werkwijze hebben geleid tot versterking van de governance.

Duurzaamheidsonderwerpen

Duurzaamheidsonderwerpen komen in alle bestuurslagen aan de orde. De voorbereiding vindt plaats op het niveau van de concerndirectie. Die heeft deze onderwerpen op de agenda van de vergaderingen van de raad van beheer gezet en besproken met dit bestuursorgaan. Op basis daarvan heeft de raad van beheer het beleid voor de coöperatie en de ondernemingen op dit onderdeel vastgesteld of zal de raad deze op onderdelen nog nader vaststellen. De raad van beheer heeft de strategie en het beleid toegelicht aan de raad van toezicht en deze raad gevraagd om advies. In hun gezamenlijke vergadering hebben ze dit onderwerp uitvoerig besproken. De concerndirectie is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit deel van de strategie van Cosun.

De duurzaamheidsonderwerpen zijn op 30 november 2022 gepresenteerd aan en besproken met de ledenraad en de jongerenraad. Onder het strategische onderdeel van een toekomstbestendige keten zijn de duurzaamheidsonderwerpen aan de orde geweest in de kringvergaderingen; vooral de duurzaamheidsaspecten van bodem, gewasbescherming en klimaat in de teelt. Alle bestuurslagen van coöperatie Cosun zijn zich bewust van het belang van de duurzaamheidsagenda en gemotiveerd om de uitdagingen op dit gebied samen met de leden en telers aan te pakken. Het platform Groeikracht Cosun helpt telers bij het realiseren van deze opgave door deling van kennis, ervaring en projectmatige ondersteuning.

Namens de raad van beheer,

Dirk de Lugt	Arwin Bos
Voorzitter	Vicevoorzitter

Breda, 12 april 2023

Verslag van de raad van toezicht

De raad van toezicht oefent toezicht uit op het beleid van de raad van beheer en op de algemene gang van zaken van Cosun. Gevraagd en ongevraagd heeft de raad zowel de raad van beheer als de ledenraad zijn advies gegeven. De raad heeft zich hierbij steeds op het belang van Cosun, haar leden en bedrijven gericht, en weegt daarbij de belangen van derden af, rekening houdend met maatschappelijke aspecten.

De raad kwam in verslagjaar 2022 twaalf keer in vergadering bijeen (acht reguliere bijeenkomsten, vier extra bijeenkomsten). Samen met de raad van beheer is vijf keer vergaderd. Tevens zijn de ledenraadsvergaderingen bijgewoond. In mei zijn acht regionale kringbestuursvergaderingen bezocht, alwaar de raad een toelichting heeft gegeven op de Jaarrekening 2021. De voorzitter van de raad heeft het jaarlijkse overleg bijgewoond tussen de raad van beheer en centrale ondernemingsraad.

In de gezamenlijke vergaderingen met de raad van beheer kwamen de volgende onderwerpen aan bod: de operationele plannen, de voortgang van de strategie, resultaten en Jaarrekening 2021, governance, innovatie, integrated reporting, het gebruik van Cosun-producten voor non-food-toepassingen, Groeikracht Cosun en toekomstbestendige ketens.

De raad heeft zich afgelopen jaar vooral gericht op het toezicht op de verdere uitvoering van de strategie en de verdere verbetering van het verdienvermogen van de coöperatie voor haar leden. Met de raad van beheer is uitgebreid van gedachten gewisseld over de keuzes die Cosun in dit kader zal moeten maken. Met betrekking tot het ledenbelang is gevraagd de grondstofpositie in ogenschouw te blijven houden. De impact van de klimaatmaatregelen op Cosun worden steeds duidelijker en vragen veel van de onderneming. Voor zover mogelijk heeft de raad gevraagd de bijdrage die de leden kunnen leveren in het oplossen van klimaat- en energievraagstukken in haar beleid te betrekken. Ook in het kader van het nieuwe Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) heeft de raad aandacht besteed aan de impact hiervan en met de raad van beheer gesproken welke rol Cosun hierin voor haar leden kan vervullen. De raad heeft gesproken over de activiteiten die Groeikracht Cosun kan ondernemen om haar leden te helpen met de vertaling van het landbouwbeleid in de bedrijfsvoering van hun eigen landbouwbedrijf.

De raad besteedde naast de strategie onder andere aandacht aan (groene) financiering- en investeringsvraagstukken, integrated reporting, operationeel plan 2022-2024 en risicobeheersing. Met betrekking tot dit laatste heeft de raad aandacht gevraagd voor cybersecurity en niet in de laatste plaats gewezen op het belang om oog te hebben

voor risico's bij investeringen waar relevante geopolitieke onderwerpen zouden kunnen spelen. Ook heeft de raad het besluitvormingsproces getoetst dat bij beleidskeuzes en investeringen is gevolgd en of de belangen van de coöperatie en haar leden hierbij voldoende zijn gewaarborgd. Dat besluitvormingsproces is naar de mening van de raad in 2022 met zorgvuldigheid uitgevoerd.

In zijn werkzaamheden op het financiële vlak werd de raad bijgestaan door Ernst & Young Accountants (EY). De samenwerking is goed en wordt als constructief ervaren.

Governance

In 2021/2022 heeft er een zelfevaluatie plaatsgevonden. Naar aanleiding hiervan is bijvoorbeeld ingevoerd dat er naast de voorzitter van de raad van beheer ook een ander lid van de raad van beheer bij de vergadering aanwezig is. De ervaringen hiermee zijn positief. Ook zijn in mei leden van de raad aanwezig geweest bij de kringbestuursvergaderingen om een toelichting te geven / vragen te beantwoorden over de Jaarrekening 2021. Vanuit de versterking van de governance is in 2022 ook een aanvang gemaakt met het werken met selectiecommissies bij (her)benoemingen in zowel de raad van beheer als raad van toezicht. Deze commissies bestaan, afhankelijk van welke (her) benoeming het betreft, uit leden van de raad van beheer, Raad van Toezicht en ledenraad. De ervaring met de selectiecommissies is volgens de raad positief; de bemensing, de inbreng en de samenwerking met de leden van de raad van beheer en de ledenraadsleden heeft grote toegevoegde waarde.

Auditcommissie

De Auditcommissie heeft als doel dat de raad zich inhoudelijk in bepaalde aspecten/onderwerpen breder kan verdiepen ter verrijking van haar toezichthoudende rol. De commissie bestaat uit alle leden van de raad. De commissie wordt voorgezeten door een van de leden van de raad. De CFO, de concern-controller en de accountant zijn aanwezig bij de bijeenkomsten. In 2022 zijn de werkzaamheden geëvalueerd. Een van de verbeterpunten was de aansluiting met de raad van beheer. Sinds 2022 sluit ook een van de interne leden van de raad van beheer nu aan bij de bijeenkomsten. In 2022 is deze commissie vier keer in vergadering bijeengeeweest.

Onderwerpen die besproken zijn: auditplan 2022, integrated reporting, financiële resultaten Cosun (tussentijdse rapportages), informatiebeveiliging, management letter, externe (groene) financiering, beleid rond belastingen, jaarverslag 2022 en verslag accountant.

Organisatie

De raad heeft het proces voor de opvolging van de raad van beheer-voorzitter uitgevoerd. Vanuit de selectiecommissie is een unaniem advies gegeven aan de raad van beheer. Vervolgens heeft de raad van beheer een voordracht aan de ledenraad gedaan ter verkiezing van de heer Arwin Bos als voorzitter van de raad van beheer per juni 2023.

De raad heeft positief geadviseerd bij de herbenoeming van de raad van beheer-leden Adrie Bossers en Ger Evenhuis.

Samenstelling

In maart 2022 gaf voorzitter Johan van Driel aan zijn werkzaamheden voor en zijn lidmaatschap van de raad van toezicht te beëindigen. Ook vanaf deze plaats willen we hem hartelijk danken voor zijn inzet voor Cosun.

In verslagjaar 2022 is met de heer Edwin Michiels, secretaris van de raad van toezicht, een evaluatiegesprek gevoerd. Tijdens de Jaarvergadering is hij herkozen.

In samenwerking met een selectiecommissie, bestaande uit twee leden van de raad en een ledenraadslid, is ter invulling van de vacature ontstaan door het vertrek van de voorzitter een kandidaat in de persoon van mevrouw Liane den Besten voorgedragen. Zij is in de ledenraadvergadering van 30 november door de ledenraad unaniem verkozen als lid van onze raad. Nu de raad weer compleet is qua samenstelling is het proces van de benoeming van de nieuwe voorzitter opgestart.

Financieel

Begin 2022 stond voor Cosun nog in het teken van de naweeën van de corona-pandemie, die vroeg in 2022 werd gevolgd door de Oekraïne-crisis. Deze crisis heeft grote impact op de prijzen voor energie en grondstoffen. Binnen Cosun is hard gewerkt aan het doorvertalen van de hogere kosten naar de markt. De raad is positief over de resultaatverbetering die alle bedrijven laten zien over 2022. Vasthouden aan de ingezette koers is belangrijk.

Maar ook keuzes maken. De raad heeft aangedrongen op het realiseren van een stabiele bietenprijs op een voor de leden rendabel niveau.

De raad is meegenomen in de besluitvorming over de aangepaste wijze van bepaling van de bietenprijs/ledentoeslag. De raad heeft op dit punt positief geadviseerd, omdat de nieuwe systematiek beter aansluit bij de ontwikkelingen op de actuele suikermarkt. Meerdere malen is het onderdeel veiligheid (zowel fysieke veiligheid als informatiebeveiliging) besproken. De raad heeft dit benoemd als een belangrijk aspect in de bedrijfsvoering en onderkent de verbeterpunten. De raad zal dit thema blijven volgen. In het verslagjaar is de raad meegenomen en om advies gevraagd in het traject van het aangaan van nieuwe (groen) financiering voor Cosun. De raad kijkt terug op een degelijk proces met een positieve uitkomst.

EY heeft de jaarrekening 2022 gecontroleerd en het accountantsverslag en de controleverklaring toegelicht en met de raad besproken. Ook de opvolging van de managementletter is overlegd. De raad heeft een volledig en betrouwbaar beeld gekregen van de financiële gang van zaken van Cosun. Ook heeft de raad kennisgenomen van de teksten inzake frauderisico's in de risicoparagraaf van het bestuursverslag en kan zich verenigen met de inhoud en conclusie.

De raad kijkt terug op een bijzonder jaar waarin alle onderdelen van Cosun herstel vertoonden. De organisatie is voortvarend aan de slag gegaan met de invoering en uitvoering van de nieuwe strategie. Dit heeft veel van de organisatie en de mensen gevraagd. De raad ziet de positieve effecten en resultaten en heeft vertrouwen. Zij bedankt de medewerkers van harte voor hun inzet voor 2022.

Namens de raad van toezicht,

Theo Koekkoek
Voorzitter a.i.

Edwin Michiels
Secretaris

Breda, 12 april 2023

Samenstelling bestuursorganen

per 31 december 2022

Raad van beheer

Voorzitter	Dirk de Lugt	De Cocksdorp
Vicevoorzitter	Arwin Bos	Nieuw-Vennep
Plv. vicevoorzitter	Ben van Doesburgh	Loenen a/d Vecht
Leden	Adrie Bossers	Langeweg
	Ger Evenhuis	Schoonoord
	Marianne van den Hoek-Huijbregts	Dreischor
	Pieter de Jong	Uden
	Freek Rijna	Den Dolder
	Sander Wijkstra	Zeist
Secretaris	Maarten Boudesteijn	

Raad van toezicht

Vicevoorzitter/ voorzitter a.i.	Theo Koekkoek	Almkerk
Secretaris	Edwin Michiels	Horst
Leden	Liane den Besten	Winterswijk-Ratum
	Hans Huistra	Amsterdam
	Pieter van Maldegem	Vierhuizen
	Jacqueline Rijsdijk	Leiderdorp

Concerndirectie

Voorzitter	Hans Meeuwis	directeur Sensus
Leden	Iwan Blankers	directeur Duynie Group
	Anton van Dam	directeur Aviko
	Maarten van Delst	directeur Human Resources
	Suzanne Jungjohann	directeur Corporate Development
	Maaïke van den Maagdenberg	directeur Cosun Beet Company
	Paul Mesters	directeur Innovation
	Frank van Noord	directeur SVZ
	Pieter Spanjers	directeur Finance & Control
	Hans Schuil	

Centrale ondernemingsraad

Voorzitter	Fouad Ouled Ali	Cosun
Secretaris	Manuel Bogers	SVZ
Leden	Irene Christiaens	Aviko
	Rudi Hendriks	Cosun R&D
	Ayhan Kayabasi	Aviko Rixona
	Olaf Kleine	Cosun Beet Company
	Chris Kooiman	Duynie
	Henk Oostvogels	Sensus
	Chris Wijma	Cosun Beet Company
	Jeanet Wubs	Aviko
	Vacature	Cosun Beet Company

Meer informatie vindt u op www.cosun.nl onder de rubriek Over Cosun – Corporate Governance.

U vindt hier relevante persoonlijke gegevens, hoofd- en nevenfuncties en - indien van toepassing - datum benoeming, zittingstermijn, al dan niet herkiesbaar, enz.

De toekomst is plant

2022

Jaarrekening

Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming; in miljoenen EUR)

	Toelichting	31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	(1)	82,9	94,8
Materiële vaste activa	(2)	995,4	930,1
Financiële vaste activa	(3)	24,6	34,1
		1.102,9	1.059,0
Vlottende activa			
Vorraden	(4)	838,9	655,3
Vorderingen en overlopende activa	(5)	516,4	415,6
Liquide middelen	(6)	141,5	90,2
		1.496,8	1.161,1
Totaal activa		2.599,7	2.220,1
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	(7)	1.334,1	1.260,2
Minderheidsbelang derden	(8)	18,2	17,8
		1.352,3	1.278,0
Voorzieningen	(9)	48,7	62,3
Langlopende schulden	(10)	141,6	63,1
Kortlopende schulden	(11)		
Kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter		227,3	198,5
Overige schulden en overlopende passiva		829,8	618,2
		1.057,1	816,7
Totaal passiva		2.599,7	2.220,1

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

(in miljoenen EUR)

OVER HET JAAR	Toelichting	2022	2021
Netto-omzet	(14)	3.046,9	2.286,7
Wijziging in voorraden gereed product		158,9	66,0
Overige bedrijfsopbrengsten	(15)	33,2	26,5
Som der bedrijfsopbrengsten		3.239,0	2.379,2
Kosten van grond- en hulpstoffen	(16)	2.123,0	1.440,0
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	(17)	529,7	456,9
Lonen en salarissen	(18)	255,1	236,0
Sociale lasten	(18)	83,8	77,5
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa		133,7	128,4
Waardeverminderingen en andere waardeveranderingen op immateriële en materiële vaste activa	(19)	0,5	42,9
Overige bedrijfskosten		1,6	0,9
Som der bedrijfslasten		3.127,4	2.382,6
Bedrijfsresultaat		111,6	-3,4
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		1,4	4,1
Rentelasten en soortgelijke kosten		- 8,4	- 5,3
Totaal financiële baten en lasten	(20)	- 7,0	- 1,2
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen		104,6	- 4,6
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(21)	- 30,1	- 0,7
Resultaat deelnemingen		4,7	-
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen		79,2	- 5,3
Aandeel derden in resultaat		-3,5	- 2,4
Nettoresultaat		75,7	- 7,7

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in miljoenen EUR)

OVER HET JAAR	Toelichting	2022	2021
Bedrijfsresultaat		111,6	- 3,4
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa		133,7	128,4
Andere waardeveranderingen		0,5	42,9
Boekwinst afstoting (im)materiële en financiële vaste activa		- 18,7	- 4,4
Amortisatie negatieve goodwill		- 2,3	- 2,4
Mutatie voorzieningen	(23)	- 5,9	4,8
Mutatie werkkapitaal (exclusief liquide middelen en kortlopend bankkrediet)	(23)	- 90,1	- 56,5
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		128,8	109,4
Ontvangen/(betaalde) rente		- 7,7	- 4,9
Ontvangen/(betaalde) winstbelasting		- 9,4	- 3,6
Ontvangen/(betaalde) dividend		4,7	-
Overige mutaties		- 1,0	- 1,0
		- 13,4	- 9,5
Kasstroom uit operationele activiteiten		115,4	99,9
Investerings in (im)materiële vaste activa		- 194,5	- 246,3
Ontvangsten uit desinvesteringen (im)materiële vaste activa		23,9	1,9
Mutatie langlopende vorderingen		- 1,4	- 1,3
Verwervingen groepsmaatschappijen		- 0,3	- 9,2
Verwerving niet-geconsolideerde deelnemingen		- 0,5	- 1,3
Desinvesteringen groepsmaatschappijen		0,3	14,8
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		- 172,5	- 241,4
Bruto uitkering i.v.m. uitkeringsregeling bietenleveringen en bedrijfsbeëindigingsregeling	(30)	- 1,2	- 2,7
Mutatie langlopende schulden	(23)	80,8	10,1
Mutatie kortlopende schulden kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter		28,8	109,7
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		108,4	117,1
Mutatie liquide middelen		51,3	- 24,4
Liquide middelen aan het begin van het jaar		90,2	114,6
Koers- en omrekeningsverschillen op liquide middelen		-	-
Liquide middelen aan het eind van het jaar		141,5	90,2

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(in miljoenen EUR)

Algemeen

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. (hierna: Cosun), gevestigd in Breda en geregistreerd onder kamer van koophandel nummer 20028699, bewerkt en verwerkt grondstoffen van veelal agrarische oorsprong tot producten voor de internationale voedingsmiddelenindustrie en foodservice (horeca en groothandel) of tot eindproducten die via de detailhandel naar de consument gaan. Daarnaast verwerkt het concern organische reststromen tot bijvoorbeeld non-food toepassingen, diervoeding en bio-energie.

De activiteiten kunnen als volgt worden ingedeeld:

- Suikeractiviteiten: Suiker en bio-energie uit reststromen (Cosun Beet Company).
- Aardappelactiviteiten: Aardappelproducten, zoals gekoelde, diepgevroren, gedroogde aardappelproducten en aardappelspecialiteiten (Aviko en Rixona).
- Ingrediënten voor duurzame leefstijl: inuline (Sensus), proteïne (Cosun Protein) en biobased producten (Biobased Experts).
- Co-producten: diervoeding en zetmeel (Duynie Group).
- Overige activiteiten: Fruit- en groenteproducten (SVZ).

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. Bij het weergeven van de enkelvoudige winst-en-verliesrekening is gebruik gemaakt van de vrijstellingen van artikel 402 Boek 2 BW.

Stelselwijzigingen

In 2022 zijn geen stelselwijzigingen doorgevoerd die invloed hebben op het vermogen en resultaat.

De stelselwijziging als gevolg van de herziene RJ 270 heeft niet geleid tot aanpassingen in de omzet over 2021 en het eigen vermogen per 31 december 2021.

Gebruik van oordelen, schattingen en onzekerheden

Bij het opstellen van de jaarrekening wordt, in overeenstemming met algemeen geldende grondslagen, gebruik gemaakt van schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken. Een significante schatting betreft de impairments in 2021 op de materiële vaste activa bij SVZ en Duynie Ingredients B.V. (zie noot 2), voor 2022 is dit niet aan de orde. Verder is geen sprake van significante oordelen, schattingen en onzekerheden.

Grondslagen voor consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening worden de financiële gegevens opgenomen van Cosun en van de groepsmaatschappijen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend. Geacquireerde groepsmaatschappijen worden in de consolidatie betrokken vanaf het moment dat overheersende zeggenschap op het zakelijke en het financiële beleid kan worden uitgeoefend. Hierbij worden mede in aanmerking genomen: de financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten indien deze economische betekenis hebben. Voor financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten welke geen economische betekenis hebben, wordt het betreffende belang derden op balansdatum verantwoord als verplichting. Het verschil tussen de contante waarde van de verplichting en het geclassificeerde belang derden wordt als een rechtstreekse vermogensmutatie verwerkt. Waardewijzigingen in de verplichting worden verwerkt in het eigen vermogen. De resultaten van verkochte groepsmaatschappijen worden verwerkt tot het moment van beëindiging van overheersende zeggenschap.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge vorderingen, schulden en transacties geëlimineerd, evenals de daarop binnen Cosun geboekte maar nog niet gerealiseerde winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht. Joint ventures worden proportioneel geconsolideerd.

Lijst van kapitaalbelangen

Bij de Kamer van Koophandel is een tot de jaarrekening behorende lijst met gegevens over groepsmaatschappijen en overige belangen neergelegd, conform artikelen 379 lid 5 en 414 Boek 2 BW.

Acquisities en desinvesteringen

Op 19 december 2022 heeft Duynie Holding B.V. 100% van de aandelen in MijnVoer.nl B.V. verkocht.

In 2022 is het belang in Rain Biomasse Wärmegesellschaft GmbH, Rain am Lech, Duitsland vergroot met 8,9% tot 49%. In 2021 was het belang in Rain Biomasse Wärmegesellschaft GmbH, Rain am Lech, Duitsland vergroot met 5% tot 40,1%.

Op 4 januari 2021 heeft Aviko Holding B.V. Pfanni GmbH & Co. OHG Stavenhagen geacquireerd en is het gelieerde vastgoed door Aviko Rixona Real Estate B.V. verworven voor een totaalbedrag van EUR 5,2 miljoen. Hiermee is een 100% belang verkregen. De fabriek in Stavenhagen, Duitsland verwerkt aardappelen tot diverse aardappelproducten.

Op 17 mei 2021 heeft Coöperatie Cosun het belang in Limako B.V. vergroot tot 100% door de verwerving van de resterende 49% van de aandelen. Op 23 juli 2021 heeft Duynie Holding B.V. het belang in Agri Bio Source Europe B.V. vergroot tot 100% door de verwerving van de resterende 10% van de aandelen. De uitbreiding van deze belangen zijn volgens de methode van purchase price accounting in de jaarrekening verwerkt waarbij het eerder verkregen belang niet is geherwaardeerd.

In 2021 zijn de volgende groepsmaatschappijen verkocht:

- Cosun Puffershoek Vastgoed 1 B.V.
- Cosun Puffershoek Vastgoed 2 B.V.
- Cosun Puffershoek Vastgoed 3 B.V.

De in 2021 verkochte entiteiten betreffen in juridische entiteiten ondergebracht vastgoed en betreffen geen beëindiging van bedrijfsactiviteiten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening is opgemaakt op 12 april 2023.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta's

De rapporteringsvaluta, die gelijk is aan de functionele valuta, van de jaarrekening van Cosun is de euro (EUR). De uit transacties in vreemde valuta's voortvloeiende kosten en opbrengsten, respectievelijk monetaire vorderingen en schulden, worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op transactiedatum, respectievelijk de koers op balansdatum. De hierbij optredende koersverschillen worden ten gunste respectievelijk ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De netto-investering in buitenlandse deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers per balansdatum. De in vreemde valuta's uitgedrukte posten in de winst-en-verliesrekening van buitenlandse deelnemingen worden omgerekend tegen de gemiddelde koers. Koersresultaten voortkomend uit deze omrekeningen worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van de wettelijke reserve koersverschillen als onderdeel van het eigen vermogen van Cosun gebracht, indien van toepassing onder aftrek van belastingeffecten. Goodwill van derden ontstaan door verwerving van een bedrijfsuitoefening in het buitenland en daarmee samenhangende aanpassingen van de boekwaarde van activa en verplichtingen naar de reële waarde, worden aangemerkt als activa en verplichtingen van de bedrijfsuitoefening in het buitenland en omgerekend tegen de koers per balansdatum. Als een buitenlandse activiteit geheel of gedeeltelijk wordt verkocht, wordt het betreffende bedrag uit de wettelijke reserve koersverschillen overgeboekt naar de overige reserves. Koersresultaten op langetermijnfinanciering en op financiële instrumenten die zijn aangegaan ter afdekking van koersrisico's inzake buitenlandse deelnemingen, worden op overeenkomstige wijze behandeld.

Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen; en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Financiële instrumenten

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën primaire financiële instrumenten opgenomen: verstrekte leningen, handels- en overige vorderingen, liquide middelen, aangetrokken leningen, overige financiële verplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Daarnaast zijn in de jaarrekening tevens afgeleide financiële instrumenten (derivaten) opgenomen.

Primaire financiële instrumenten

Primaire financiële instrumenten worden tijdens de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Hierbij worden de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname meegenomen. Na eerste opname worden de primaire financiële instrumenten gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Door de toepassing van de effectieve-rentemethode worden transactiekosten als onderdeel van de effectieve rente in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden gecorrigeerd indien er een objectieve aanwijzing bestaat voor een bijzonder waardevermindingsverlies. Bij de liquide middelen is de reële waarde gelijk aan de nominale waarde en de liquide middelen staan, tenzij anders vermeld, ter vrije beschikking van Cosun.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten)

Valutaderivaten, rentederivaten en goederentermijncontracten

Cosun gebruikt derivaten om de prijs-, valuta- en renterisico's van zowel balansposities als zeer waarschijnlijk geachte toekomstige in- en verkopen af te dekken. Ter afdekking van deze risico's worden valutatermijncontracten, renteswaps, goederentermijncontracten en andere derivaten afgesloten. Derivaten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, en vervolgens verantwoord tegen kostprijs of lagere marktwaarde tenzij kostprijs hedge accounting wordt toegepast. De kostprijs is gelijk aan de reële waarde op het moment van het afsluiten van het derivaat. Cosun past kostprijs hedge accounting toe om de resultaten uit waardeveranderingen van de derivaten en de afgedekte posities en transacties gelijktijdig in de winst-en-verliesrekening te verwerken.

Cosun documenteert het volgende:

- De algemene hedgestrategie, hoe de hedgerelaties passen in de doelstellingen van risicobeheer en de verwachting aangaande de effectiviteit van deze hedgerelaties;
- De in het soort hedgerelatie betrokken hedge-instrumenten en afgedekte posities.

Als derivaten kwalificeren voor kostprijs hedge accounting dan worden deze als volgt verantwoord:

- Indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, dan wordt ook het derivaat tegen kostprijs gewaardeerd.
- Zolang de afgedekte post nog niet in de balans is verwerkt, wordt ook het derivaat niet verwerkt.
- Indien de afgedekte positie leidt tot een primair financieel instrument, dan worden de daarmee verbonden nog niet in het resultaat verwerkte resultaten van het derivaat in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Deze resultaten worden verantwoord in dezelfde periode(n) als waarin het primair financieel instrument van invloed is het resultaat.
- Cosun toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties. Indien de kritische kenmerken van het hedge-instrument en van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn of zijn geweest, is dit een indicatie dat de kostprijs hedge een ineffectief deel bevat.
- Het eventuele ineffectieve deel wordt bepaald door middel van de dollar offset methode.
- Resultaten uit het niet-effectieve deel van de hedgerelatie worden direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen.
- Indien de verwachte transactie niet meer plaatsvindt, waardoor het derivaat niet langer voldoet aan de voorwaarden voor kostprijs hedge accounting, of wordt verkocht, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies verantwoord in de winst-en-verliesrekening.
- Verantwoorde resultaten als gevolg van valuta-omrekening van primaire financiële instrumenten worden gecompenseerd door waardewijzigingen van de valutatermijncontracten. De waarde van een valutatermijncontract betreft het verschil tussen de koers op balansdatum en de termijnkoers.
- De waarde van het valutatermijncontract als gevolg van een afwijking tussen de koers op de afsluitdatum van het valutatermijncontract en de contractuele termijnkoers wordt via de winst-en-verliesrekening geamortiseerd over de looptijd van het valutatermijncontract.

Immateriële vaste activa

Goodwill is het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs en de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij op overnamedatum. Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op moment van verkrijging.

De geactiveerde goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, over het algemeen tussen de 2 en 20 jaar.

Overige immateriële vaste activa (exclusief CO₂-emissierechten) worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en andere waardeverminderingen. Afschrijving geschiedt lineair op basis van de geschatte economische levensduur van de overige immateriële activa, over het algemeen tussen de 3 en 5 jaar. Cosun heeft 'om niet' CO₂-emissierechten verkregen. Het overschot van de om niet verkregen rechten per jaareinde is niet gewaardeerd. In het geval van een voorzien tekort worden rechten aangeschaft. Deze aangekochte rechten worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs en worden op het moment van gebruik ten laste van het resultaat gebracht.

Kosten van ontwikkeling (intern gegenereerd)

De kosten van ontwikkeling worden geactiveerd indien voldaan is aan de daaraan gestelde voorwaarden ter zake van de technische, commerciële en financiële haalbaarheid. Ter hoogte van de balanswaarde wordt een wettelijke reserve aangehouden.

De kosten van ontwikkeling van het ontwerp van een nieuw product worden lineair afgeschreven over vijf jaar op basis van de geschatte economische levensduur.

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en andere waardeverminderingen. Subsidies en investeringspremies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop deze betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur, rekening houdend met de restwaarde. Op bedrijfsterreinen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetaald wordt niet afgeschreven. Indien de verwachting omtrent de afschrijvingsmethode, gebruiksduur en/of restwaarde in de loop van de tijd wijzigingen ondergaat, worden zij als een schattingswijziging verantwoord.

Kosten van groot onderhoud worden geactiveerd en afgeschreven volgens de componentenbenadering. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Financiële vaste activa

Niet geconsolideerde deelnemingen waarin de groep invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatiemethode gewaardeerd. Overeenkomstig de vermogensmutatiemethode worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de groep in de nettovermogenswaarde, vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening, verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. Hierbij worden mede in aanmerking genomen: de financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten indien deze economische betekenis hebben.

Voor financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten welke geen economische betekenis hebben, wordt het betreffende belang verantwoord als uitbreiding op het bestaande kapitaalsbelang en als verplichting. Het verschil tussen de contante waarde van de verplichting en de uitbreiding van het bestaande kapitaalsbelang wordt als een rechtstreekse vermogensmutatie verwerkt. Waardewijzigingen in de verplichting worden verwerkt in het eigen vermogen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de groep in het resultaat van de deelnemingen opgenomen.

Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen.

Indien de waarde van de deelneming volgens de vermogensmutatiemethode nihil is geworden, wordt deze methode niet langer toegepast en blijft de deelneming bij ongewijzigde omstandigheden op nihil gewaardeerd. Hierbij worden andere langlopende belangen in de deelneming die feitelijk worden aangemerkt als een onderdeel van de netto- investering, ook meegenomen. Indien en voor zover geheel of ten dele voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan, respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening opgenomen.

Een vervolgens verkregen aandeel in de winst van de deelneming wordt pas weer verwerkt indien en voor zover het cumulatief niet-verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen.

Na toepassing van de vermogensmutatiemethode bepaalt de groep of het noodzakelijk is om voor de deelneming een verlies wegens bijzondere waardevermindering op te nemen. De groep bepaalt op elke verslagdatum of er objectieve aanwijzingen zijn dat de deelneming een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Als dat het geval is, berekent de groep het bedrag aan bijzondere waardevermindering als zijnde het verschil tussen de realiseerbare waarde van de deelneming en de boekwaarde en verantwoordt zij het bedrag in de winst-en-verliesrekening.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Resultaten uit transacties met en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen die tegen nettovermogenswaarde gewaardeerd worden, worden proportioneel verantwoord. Resultaten uit transacties met en tussen deelnemingen die tegen kostprijs worden gewaardeerd, worden volledig verantwoord tenzij zij in wezen niet zijn gerealiseerd.

Overige langlopende vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid.

Waardeverminderingen of waardeveranderingen vaste activa

Cosun verantwoordt immateriële, materiële en financiële vaste activa in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. Volgens deze grondslagen dienen activa met een lange levensduur te worden beoordeeld op waardeverminderingen, wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de contante waarde van de toekomstige netto-kasstroom die het actief naar verwachting zal genereren. Bij een hogere boekwaarde wordt het verschil ten laste van het resultaat afgeboekt. Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere marktwaarde, onder aftrek van verkoopkosten.

Cosun beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn of een voorheen genomen bijzondere waardevermindering van een vast actief niet meer bestaat of is afgenomen. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief of kasstroomgenererende eenheid vastgesteld. Een voorheen verwerkte bijzondere waardevermindering wordt alleen teruggenomen als de aannames gebruikt voor het bepalen van de realiseerbare waarde zijn gewijzigd sinds de laatste bijzondere waardevermindering.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill van derden wordt niet teruggenomen.

Voorraden

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO) methode. Gereed product wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, waarin worden opgenomen de aanschafkosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voorts wordt een deel van de indirecte kosten over het tijdvak van vervaardiging aan de vervaardigingsprijs toegerekend. De ledentoeslag maakt geen onderdeel uit van de voorraadwaardering. Handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten. Terreinen worden in geval van projectontwikkeling gewaardeerd tegen de stichtingskosten. Dit zijn de historische aanschaffingskosten van de grond en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de ontwikkeling kunnen worden toegerekend.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de op balansdatum opgetreden waardeverminderingen waaronder, indien van toepassing lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen

Vorderingen met een korte looptijd en waarbij niet expliciet rente wordt berekend worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgwaardering vindt plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Waardering vindt plaats onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van vorderingen.

Reële waarde

Onder reële waarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Geamortiseerde kostprijs

De geamortiseerde kostprijs is het bedrag waarvoor een financieel actief of financiële verplichting bij de eerste verwerking in de balans wordt opgenomen verminderd met aflossingen op de hoofdsom, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde cumulatieve amortisatie van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag en verminderd met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid.

Eigen vermogen

Op grond van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 620 wordt in de geconsolideerde jaarrekening het direct door leden opeisbare deel (2%) van het gestort aandelenkapitaal en de hiermee onlosmakelijk samenhangende verplichting tot uitbetaling (2%) van de aanspraak op UB bij bedrijfsbeëindiging conform artikel 5.1 van het reglement Uitkeringsregeling Bietenleveringen als vreemd vermogen geclassificeerd. Derhalve ontstaat er een verschil tussen het eigen vermogen in de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.

Voor zover leden aanspraken hebben uit hoofde van de Uitkeringsregeling Bietenleveringen worden deze op het moment van uitkering ten laste van het vermogen gebracht. De raad van beheer heeft op grond van art. 5.3 van het reglement de discretionaire bevoegdheid uitkeringen, welke niet uit hoofde van bedrijfsbeëindiging zijn, na raadpleging van raad van toezicht en ledenraad, niet goed te keuren. In 2022 en 2021 heeft de raad van beheer van deze bevoegdheid geen gebruik gemaakt.

Indien een lid ledenleveringsbewijzen verkrijgt, geldt een standaard betalingsregeling. De contante waarde van het nog te betalen deel is als vordering verantwoord.

Minderheidsbelang derden

Het minderheidsbelang derden wordt gewaardeerd op het aandeel van derden in de nettovermogenswaarde.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd indien:

- Er een (in rechte afdwingbare of feitelijke) verplichting is, op grond van een gebeurtenis uit het verleden.
- Er een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.
- Het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is.

Indien het effect van de tijdswaarde materieel is, worden de voorzieningen gewaardeerd tegen contante waarde. De gehanteerde disconteringsvoet voor belastingen is 4% tot 4,5% (2021: 0,5% tot 1%) afhankelijk van de termijnen en geeft zowel de actuele markttrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weer. De mutatie in de voorziening als gevolg van rentetoevoeging wordt als interestlast verantwoord onder de financiële lasten.

Pensioenen en andere uitgestelde personeelsbeloningen

Nederlandse pensioenregelingen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Buitenlandse pensioenregelingen

Pensioenregelingen die vergelijkbaar ingericht zijn en functioneren op de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, met een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheden van en een risicodeling tussen de betrokken partijen (onderneming, fonds en deelnemers), worden verwerkt en gewaardeerd conform Nederlandse pensioenregelingen. Voor buitenlandse regelingen die niet vergelijkbaar zijn met de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, wordt een beste schatting gemaakt van de op balansdatum bestaande verplichting. Deze verplichting wordt vervolgens gewaardeerd op basis van een in Nederland algemeen aanvaardbaar geachte actuariële waarderingsmethodiek.

Andere uitgestelde personeelsbeloningen

Voor andere uitgestelde personeelsbeloningen (zoals jubileumuitkeringen) worden voorzieningen opgenomen. Deze voorzieningen worden opgenomen tegen contante waarde en de berekening wordt gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Negatieve goodwill

Negatieve goodwill wordt gezien het langlopende karakter verantwoord onder de langlopende schulden. Voor zover de negatieve goodwill betrekking heeft op verwachte toekomstige verliezen en lasten, waarmee rekening is gehouden in het overnameplan en die betrouwbaar kunnen worden vastgesteld, wordt dit gedeelte van de negatieve goodwill ten gunste van het resultaat gebracht naarmate deze verliezen zich voordoen. Voor zover de negatieve goodwill geen betrekking heeft op de verwachte toekomstige verliezen geschiedt de vrijval ten gunste van het resultaat, naar rato van het gewogen gemiddelde van de resterende levensduur van de verworven afschrijfbaar activa.

Langlopende leaseverplichtingen

De beoordeling of een overeenkomst een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract.

Cosun als lessee

In geval van financiële leasing (waarbij de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom van het lease- object geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen) worden het lease-object en de daarmee samenhangende schuld bij het aangaan van de overeenkomst in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het lease-object op het moment van het aangaan van de leaseovereenkomst of, indien dit lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. De initiële directe kosten van de lessee worden opgenomen in de eerste verwerking van het actief. De leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande verplichting, waarmee een constante rentevoet wordt bereikt over de resterende netto-verplichting.

Het geactiveerde lease-object wordt afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object, in geval er geen redelijke zekerheid is dat de lessee aan het einde van de leaseperiode eigenaar wordt.

In geval van operationele leasing worden de leasebetalingen lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Langlopende schulden

Bij de eerste opname van langlopende schulden worden deze opgenomen tegen reële waarde. Indien de vervolgwaardering niet tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening plaatsvindt, wordt bij de eerste waardering de reële waarde verminderd met de direct daaraan toe te rekenen transactiekosten.

De langlopende schulden worden na de eerste waardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Winsten of verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen zodra de verplichtingen niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het amortisatieproces.

Kortlopende schulden

Bij de eerste opname van kortlopende schulden worden deze opgenomen tegen reële waarde. Indien de vervolgwaaarding niet tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening plaatsvindt, wordt bij de eerste waardering de reële waarde verminderd met de direct daaraan toe te rekenen transactiekosten.

Financiële verplichtingen behorend tot de handelsportefeuille worden na de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde zonder aftrek van eventuele transactiekosten bij vervreemding. Baten of lasten die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De overige kortlopende schulden worden na de eerste waardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Winst of verlies worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen zodra de verplichtingen niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het amortisatieproces.

Niet langer in de balans opnemen van financiële activa en verplichtingen

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle, of nagenoeg alle, rechten op economische voordelen en alle, of nagenoeg alle, risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Bepaling van het resultaat

Opbrengsten

Netto-omzet betreft de opbrengst van aan derden geleverde goederen en diensten onder aftrek van aan afnemers verleende kortingen en exclusief omzetbelasting. Omzet wordt alleen verantwoord als er een redelijke zekerheid bestaat dat toekomstige voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en dat deze voordelen betrouwbaar kunnen worden geschat. Opbrengsten worden verantwoord wanneer de significante risico's en de rechten van eigendom zijn overgedragen aan de koper, ontvangst van de tegenprestatie waarschijnlijk is en de kosten en mogelijke retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake van aanhoudende betrokkenheid van de rechtspersoon bij de goederen is. Bedragen die voor eigen rekening worden ontvangen worden als opbrengsten verwerkt. Bedragen die voor derden worden ontvangen worden niet als opbrengsten verwerkt.

Transactieprijs

De opbrengsten worden verwerkt voor het bedrag waarop Cosun verwacht recht te hebben in ruil voor het overdragen van de toegezegde goederen of diensten. In geval er sprake is van meerdere prestatieverplichtingen in een overeenkomst wordt de totale transactieprijs aan de prestatieverplichtingen toegerekend naar rato van de waarde van de prestatieverplichtingen.

Vergoedingen aan afnemers van goederen en diensten

Aan afnemers van goederen en diensten te betalen vergoedingen worden verwerkt als een vermindering van de transactieprijs, tenzij de betaling aan de afnemer plaatsvindt in ruil voor een te onderscheiden goed of dienst.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening van het jaar gebracht waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of waarin de opbrengsten zijn gedeerd waarvoor de subsidie is ontvangen.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. Leden ontvangen uit hoofde van geleverde bieten een ledentoeslag welke als kosten van grond- en hulpstoffen is verwerkt in de jaarrekening.

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit. Een verplichting wordt opgenomen als er een aantoonbare of onvoorwaardelijke verbinding bestaat om een ontslag- of transitievergoeding te betalen. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie worden de kosten van een ontslag- of transitievergoeding opgenomen in een voorziening reorganisatiekosten.

Rente wordt toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden naar rato van de resterende hoofdsom. Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd wordt.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van Cosun in de resultaten van deze deelnemingen (indien de deelneming wordt gewaardeerd op basis van nettovermogenswaarde) dan wel het ontvangen dividend of overige waarde correctie (indien de deelneming wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs).

Belastingen

De belastingen over de resultaten omvatten zowel de op korte termijn verschuldigde en verrekenbare belastingen als de latente belastingen, rekening houdend met fiscale faciliteiten en niet-aftrekbare kosten. Op winsten worden geen belastingen in mindering gebracht, indien en voor zover compensatie van deze winsten met in voorgaande jaren geleden verliezen mogelijk is en geen latente belastingvordering was gewaardeerd. Op verliezen worden belastingen in mindering gebracht, indien compensatie met in voorgaande jaren behaalde winsten mogelijk is. Tevens worden belastingen in mindering gebracht indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat compensatie van verliezen met toekomstige winsten mogelijk is.

Latente belastingvorderingen, waaronder die uit hoofde van te verrekenen fiscale verliezen, worden gewaardeerd voor zover waarschijnlijk wordt geacht dat deze in de toekomst realiseerbaar zijn, berekend tegen het belastingpercentage op het verwachte moment van realisatie.

Voor zover fiscale waarderingen afwijken van de vermelde waarderingsgrondslagen en daar uitgestelde belastingverplichtingen uit voortvloeien, wordt voor deze verplichtingen een voorziening voor latente belastingen getroffen, berekend tegen het belastingpercentage op het verwachte moment van belastingbetaling. Latente belastingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De latente belastingvorderingen en verplichtingen worden gesaldeerd indien en voor zover voldaan is aan de volgende criteria:

- Cosun beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om de over een verslagjaar te vorderen belasting te verrekenen met de over dat verslagjaar verschuldigde belasting; en
- De belastinglatenties houden verband met winstbelastingen die door dezelfde fiscale autoriteit worden geheven op dezelfde belastbare rechtspersoon of dezelfde fiscale eenheid.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta's zijn omgerekend tegen de gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De aankooprij van verworven en de verkoopprij van verkochte groepsmaatschappijen zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De in deze groepsmaatschappijen aanwezige geldmiddelen zijn op de aankooprij respectievelijk de verkoopprij in aftrek gebracht.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(in miljoenen EUR)

(1) Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

	GOODWILL	OVERIGE IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2022	288,5	48,4	336,9
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2022	209,7	32,4	242,1
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2022	78,8	16,0	94,8
Mutaties:			
- Investerings	-	6,6	6,6
- Desinvesterings	-	- 3,0	- 3,0
- Consolidaties en deconsolidaties	-	- 0,4	- 0,4
- Overboeking van materiële vaste activa	-	0,6	0,6
- Afschrijvingen	- 11,9	- 3,8	- 15,7
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	66,9	16,0	82,9
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2022	282,2	52,1	334,3
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2022	215,3	36,1	251,4

Goodwill

De goodwill verband houdend met acquisities, wordt in minimaal 5 en maximaal 20 jaar afgeschreven. Deze termijn wordt per transactie bepaald op basis van de verwachte economische levensduur. Een termijn van 20 jaar geldt voor investeringen die een strategisch karakter hebben en een verwachte economische levensduur van minimaal 20 jaar.

In de post goodwill is begrepen een bedrag van EUR 33,4 miljoen in verband met de verwerving van de activiteiten van Inner Mongolia Aviko Hongyuan Food Co. Ltd. in China in 2020 door Aviko. De aankoop prijs is gebaseerd op verdere uitbreiding van de productiecapaciteit. In 2023 zal hierover een besluit worden genomen.

Overige immateriële vaste activa

De overige posten onder de immateriële vaste activa, waaronder begrepen software en licentie-uitgaven en CO₂-rechten. Software en licentie-uitgaven worden lineair afgeschreven over een periode van 3 tot 5 jaar. CO₂-rechten worden ten laste van het resultaat gebracht naar rato van het werkelijk verbruik. De actuele waarde van de CO₂-rechten, inclusief de om niet verkregen rechten, bedraagt EUR 63,7 miljoen (2021: 34,4 miljoen) en de boekwaarde EUR 2,2 miljoen (2021: 2,4 miljoen).

(2) Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UITVOERING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2022	524,8	1.536,1	131,6	228,7	28,6	2.449,8
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2022	282,3	1.123,1	94,1	-	20,2	1.519,7
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2022	242,5	413,0	37,5	228,7	8,4	930,1
Mutaties:						
- Investerings	16,4	67,2	10,0	95,6	0,5	189,7
- Desinvesteringen	- 0,1	- 1,4	- 0,3	- 0,6	-	- 2,4
- Overboeking	57,9	183,0	5,0	- 246,4	0,5	-
- Overboeking naar immateriële vaste activa	-	- 0,6	-	-	-	-0,6
- Afschrijvingen	- 18,1	- 88,8	- 11,1	-	-	- 118,0
- Waardeverminderingen en andere waardeveranderingen	-	-	-	-	- 0,5	- 0,5
- Koersverschillen	- 1,3	- 0,9	- 0,2	- 0,5	-	- 2,9
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	297,3	571,5	40,9	76,8	8,9	995,4
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2022	597,7	1.783,4	146,1	76,8	29,6	2.633,6
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2022	300,4	1.211,9	105,2	-	20,7	1.638,2
	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UITVOERING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2021	490,6	1.431,2	119,0	122,2	27,8	2.190,8
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2021	256,8	1.008,7	84,4	-	20,2	1.370,1
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2021	233,8	422,5	34,6	122,2	7,6	820,7
Mutaties:						
- Investerings	8,0	46,9	11,9	161,6	6,3	234,7
- Desinvesteringen	- 0,8	- 1,9	- 0,5	- 0,2	- 4,6	- 8,0
- Consolidaties en deconsolidaties	10,9	18,6	0,4	-	-	29,9
- Overboeking	13,7	39,4	0,5	- 52,7	- 0,9	-
- Overboeking naar immateriële vaste activa	-	-	-	- 2,2	-	- 2,2
- Afschrijvingen	- 15,3	- 84,9	- 9,4	-	-	- 109,6
- Waardeverminderingen en andere waardeveranderingen	- 10,2	- 29,5	- 0,3	-	-	- 40,0
- Koersverschillen	2,4	1,9	0,3	-	-	4,6
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	242,5	413,0	37,5	228,7	8,4	930,1
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2021	524,8	1.536,1	131,6	228,7	28,6	2.449,8
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2021	282,3	1.123,1	94,1	-	20,2	1.519,7

De verwachte economische levensduur en de daarop gebaseerde afschrijvingstermijn zijn voor bedrijfsgebouwen 10 tot 40 jaar, voor machines en installaties 10 tot 20 jaar en voor andere vaste bedrijfsmiddelen gemiddeld 3 to 5 jaar. De verzekerde waarde van gebouwen, machines en installaties en inventaris bedraagt EUR 4,0 miljard (2021: EUR 3,5 miljard).

Van de gebouwen met een boekwaarde van EUR 7,5 miljoen (2021: EUR 8,3 miljoen) en van de machines en installaties met een boekwaarde van EUR 6,5 miljoen (2021: EUR 7,1 miljoen) is de groep geen juridisch, maar wel economisch eigenaar door middel van financiële leasecontracten.

In 2021 heeft een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden bij SVZ voor EUR 10 miljoen. Als gevolg van gestegen grondstof-, energie- en overige kosten is het geïnvesteerde vermogen gestegen, met name als gevolg van gestegen voorraadwaarde toegenomen. Dit in combinatie met, eveneens als gevolg van gestegen kosten, een lagere verwachte winstgevendheid voor de komende jaren resulteerde in een additionele netto bijzondere waardevermindering. De materiële vaste activa zijn voor EUR 13,3 miljoen afgewaardeerd, hiertegenover staat een latente belastingvordering van EUR 3,3 miljoen. De realiseerbare waarde is hierbij gebaseerd op de kasstroomprognose over de periode 2022-2026. Uitgangspunt bij de bepaling van de bedrijfswaarde is verdere verbetering van de EBITDA met circa 50% in 5 jaar, door groei in volume en hiermee omzet. De gehanteerde disconteringsvoet voor belastingen bedraagt 8,7% in 2021. Als indicatie voor de schattingsonzekerheid geldt dat structureel EUR 0,1 miljoen meer of minder geprognostiseerd resultaat een effect heeft van circa EUR 1,1 miljoen en een wijziging van 0,1% in de disconteringsvoet circa EUR 1,5 miljoen op de waarde van de activa.

In 2022 heeft SVZ een zeer goed resultaat gerealiseerd. Vanuit het oogpunt van de gevolgde partnershipstrategie heeft een toets plaatsgevonden van de boekwaarde van de vaste activa ten opzichte van de directe opbrengstwaarde. Hiertoe hebben taxaties van het onroerend goed plaatsgevonden. Er is per ultimo boekjaar 2022 geen aanleiding voor een additionele waardevermindering.

In 2021 heeft een bijzondere waardevermindering van netto EUR 20,0 miljoen plaatsgevonden voor de ingrediënten-fabriek van Duynie Ingredients B.V. in Cuijk. Tegenover een bruto waardevermindering van de materiële vaste activa van EUR 26,7 miljoen, staat een latente belastingvordering van EUR 6,7 miljoen. Aanleiding hiervoor zijn de huidige marktontwikkelingen, kostprijsontwikkelingen en de actuele realisatie van het afgelopen jaar. De realiseerbare waarde is gebaseerd op de kasstroomprognose over de periode 2022-2024. De gehanteerde disconteringsvoet voor belastingen bedraagt 8,5%. Uitgangspunt bij de bepaling van de bedrijfswaarde is herstel van het resultaat met name door verbetering van de performance van de in 2021 opgestarte fabriek, groei in volume en daarmee circa een verdubbeling van de omzet, en verbetering van het brutomarge-percentage met ruim 35%.

Als indicatie voor de schattingsonzekerheid geldt dat structureel EUR 0,1 miljoen meer of minder geprognostiseerd resultaat een effect heeft van circa EUR 0,7 miljoen en een wijziging van 0,1% in de disconteringsvoet circa EUR 0,3 miljoen op de waarde van de activa. In 2022 zijn er, op grond van de analyse conform de RJ, geen verdere indicaties tot impairment en is er geen indicatie dat waardevermindering teruggenomen moet worden. We hebben ons hierbij gebaseerd op dezelfde uitgangspunten als voorgaand jaar. De resultaten ontwikkelen zich licht boven verwachting, maar er is nog onvoldoende zekerheid dat dit duurzaam is en daarmee is er geen aanleiding om waardevermindering terug te nemen.

(3) Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	DEEL- NEMINGEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2022	8,0	2,8	19,3	4,0	34,1
Mutaties:					
- Toevoegingen en verstrekkingen	0,5	1,3	-	1,2	3,0
- Aflossingen en onttrekkingen	-	- 0,2	-	-	- 0,2
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	- 0,2	1,7	- 0,7	0,8
- Reclassificatie naar kortlopende vorderingen / voorzieningen	-	- 1,6	- 11,5	-	- 13,1
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	8,5	2,1	9,5	4,5	24,6

	DEEL- NEMINGEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2021	6,8	6,0	10,7	20,1	43,6
Mutaties:					
- Toevoegingen en verstrekkingen	1,0	1,2	-	1,2	3,4
- Aflossingen en onttrekkingen	-	- 0,3	-	- 0,8	- 1,1
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	-	8,6	-	8,6
- Aandeel in resultaat deelnemingen en ontvangen dividend	0,2	-	-	-	0,2
- Reclassificatie naar kortlopende vorderingen	-	- 4,1	-	- 16,5	- 20,6
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	8,0	2,8	19,3	4,0	34,1

Deelnemingen

De post deelnemingen heeft onder meer betrekking op het niet-geconsolideerde belang in Aviko Kloosterboer Verpakkingen B.V. en het Spaanse aardappelspecialiteitenbedrijf Eurofrits S.A. Aangezien op deze belangen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden ze gewaardeerd op basis van de nettovermogenswaarde. In de post deelnemingen is tevens een participatie begrepen in een start-upfonds (een 'collaborative venture fund') voor een bedrag van EUR 5,0 miljoen. Aangezien op dit belang geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend wordt deze gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Vorderingen op leden

De niet rentedragende vorderingen op leden (EUR 2,1 miljoen) betreft de netto-contante waarde van het langetermijndeel van de nog te storten bedragen op uitgegeven ledenleveringsbewijzen (2021: EUR 2,8 miljoen).

Latente belastingvorderingen

De post latente belastingvorderingen betreft de waardering van beschikbare verliescompensatie en tijdelijke verschillen tussen de fiscale en commerciële waardering. Van de latente belastingvorderingen is EUR 1,6 miljoen (2021: EUR 6,6 miljoen) naar verwachting verrekenbaar binnen één jaar.

Het bedrag aan voorwaartse verliescompensatie, voor zover niet in de balans opgenomen onder de latente belastingvorderingen, bedraagt bruto EUR 10,6 miljoen (2021: EUR 9,5 miljoen).

Overige vorderingen

De overige vorderingen betreffen onder andere een lening en installaties die zijn geplaatst door Cosun en worden afgelost door leveranciers op basis van geleverde producten.

(4) Voorraden

	31-12-2022	31-12-2021
Gereed product en handelsgoederen	716,6	554,5
Terreinen	6,4	9,8
Grond- en hulpstoffen	115,9	91,0
	838,9	655,3

Van de voorraden is EUR 19,9 miljoen (2021: EUR 25,0 miljoen) gewaardeerd tegen lagere opbrengstwaarde. In 2022 bedraagt het bedrag van de afwaardering dat als last in de winst-en-verliesrekening is opgenomen EUR 8,1 miljoen (2021: EUR 6,0 miljoen).

De voorziening voor incourantheid bedraagt EUR 5,3 miljoen (2021: EUR 5,6 miljoen). De voorraad terreinen betreft grond die ontwikkeld wordt in het kader van het bedrijventerrein AFC Nieuw Prinsenland bij Dinteloord. De reële waarde van deze grond, afhankelijk van kwaliteit en ligging bedraagt minimaal EUR 26 miljoen.

Op de voorraden rust voor EUR 3,4 miljoen (2021: EUR 1,9 miljoen) een pandrecht ten behoeve van de bank.

(5) Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op handelsdebiteuren	395,0	285,2
Vorderingen op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	8,8	4,6
Vorderingen op leden	1,6	4,2
Terug te vorderen winstbelasting	2,2	1,4
Overige belastingvorderingen	47,9	41,2
Overige vorderingen en overlopende activa	60,9	79,0
	516,4	415,6

Vorderingen op handelsdebiteuren

Op de vorderingen op handelsdebiteuren is de noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht. De voorziening voor oninbaarheid bedraagt EUR 4,6 miljoen (2021: EUR 3,5 miljoen).

Overige vorderingen en overlopende activa

Dit betreft nog te ontvangen bedragen EUR 47,8 miljoen (2021: EUR 67,6 miljoen) en vooruitbetaalde kosten EUR 13,1 miljoen (2021: EUR 11,2 miljoen).

(6) Liquide middelen

Een bedrag van EUR 2,2 miljoen (2021: EUR 2,7 miljoen) staat niet ter vrije beschikking.

(7) Eigen vermogen

Voor een specificatie van het eigen vermogen wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

Het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat ziet er als volgt uit:

	2022	2021
Nettoresultaat	75,7	7,7
Omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen	- 1,2	3,2
Totaalresultaat van Cosun	74,5	10,9

(8) Minderheidsbelang derden

	2022	2021
Stand per 1 januari	17,8	17,5
Mutaties:		
- Aandeel in resultaten	3,6	2,6
- Kapitaalmutaties en wijziging in consolidatie	0,4	- 3,7
- Dividend en liquidatie-uitkeringen	- 3,1	- 0,2
- Koersverschillen en overige mutaties	- 0,5	1,6
STAND PER 31 DECEMBER	18,2	17,8

Het minderheidsbelang derden bestaat voornamelijk uit het aandeel van derden in de aardappelverwerkende fabriek Gansu Aviko Potato Processing Co. Ltd., Rain Biomasse Wärme GmbH en Eemshaven Sugar Terminal C.V.

(9) Voorzieningen

	31-12-2022	31-12-2021
Latente belastingverplichtingen	12,1	19,8
Milieu- en grondbergingsvoorziening	14,2	16,0
Pensioenen en overige uitgestelde personeelsbeloningen	17,1	19,7
Verlieslatende contracten	3,6	4,8
Overige voorzieningen	1,7	2,0
	48,7	62,3

De voorzieningen hebben voor EUR 34,0 miljoen (2021: EUR 43,8 miljoen) een langlopend karakter.

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	LATENTE BELASTING- VERPLICHTINGEN	MILIEU- EN GROND- BERGINGS- VOORZIENING	PENSIOENEN EN ANDERE UITGESTELDE PERSONEELS- BELONINGEN	VERLIESLATENDE CONTRACTEN	OVERIGE VOORZIENINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2022	19,8	16,0	19,7	4,8	2,0	62,3
Mutaties:						
- Reclassificatie	- 11,5	-	-	-	-	- 11,5
- Verandering disconteringsvoet	-	- 2,3	- 4,3	-	-	- 6,6
- Toevoegingen	-	6,3	5,5	3,6	1,1	16,5
- Onttrekkingen	- 0,2	- 5,5	- 4,7	- 4,7	- 0,5	- 15,7
- Mutatie ten gunste/laste van het resultaat	4,0	- 0,2	0,9	- 0,1	- 0,9	3,7
STAND PER 31 DECEMBER 2022	12,1	14,2	17,1	3,6	1,7	48,7

De mutaties ten gunste/laste van het resultaat zien met name toe op vrijval van de betreffende posten.

Latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen is een voorziening voor uitgestelde belastingbetalingen die voortvloeien uit tijdelijke verschillen tussen de fiscale en commerciële winstbepaling. De latente belastingverplichtingen hebben voor EUR 10,6 miljoen (2021: EUR 16,8 miljoen) een langlopend karakter. De voorziening voor latente belastingverplichtingen is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Milieu- en grondbergingsvoorzieningen

De voorzieningen zijn met name gevormd voor risico's ten aanzien van sloop van activa, verplichtingen voor de afvoer van tarragrond en overige milieurisico's.

Pensioenen en andere uitgestelde personeelsbeloningen

Binnen Cosun zijn diverse pensioenregelingen en andere uitgestelde personeelsbeloningen van toepassing. De regelingen voor levenslang pensioen voor de medewerkers van Cosun Holding B.V., Coöperatie Cosun (waaronder Cosun Beet Company) en Sensus B.V. worden uitgevoerd binnen het ondernemingspensioenfonds Cosun.

ONDERNEMINGSPENSIOENFONDS	GESCHATTE DEKKINGSGRAAD PER 31-12-2022	BASIS KENMERK PENSIOENREGELING 31-12-2022
Pensioenfonds Cosun	127,5	Middelloodregeling

De beleidsdekkingsgraad bedraagt 128,6%.

Het ondernemingspensioenfonds kent een voorwaardelijke indexatie voor inactieven.

De pensioenregeling is op basis van een vaste premiebijdrage en een middellood met een voorwaardelijke indexatie. Voor de deelnemers van Pensioenfonds Cosun heeft de werkgever een garantie afgegeven tot en met 2023 voor de opbouw en de indexatie van de actieven voor zover deze niet uit de premie kan worden gefinancierd. Deze garantie betreft 1,2% voor de periode tot en met 2023. Per 1-1-2023 is hier een additionele verplichting ten aanzien van de toegezegde indexatie van actieven van toepassing. Onder de Nederlandse verslaggevingsrichtlijnen bestaat de keuzemogelijkheid voor het opnemen van een voorziening voor toekomstige jaren. Hierbij is gekozen om voor de jaren waarvoor nog geen toezegging is, geen voorziening op te nemen.

Ook wordt een aantal regelingen uitgevoerd binnen een bedrijfstakpensioenfonds of in eigen beheer (jubileum- en overlijdensregelingen) van de betreffende onderneming. Bij de uitvoering van de diverse regelingen worden de reglementen uitgevoerd als omschreven in de arbeidsvoorwaarden en wordt rekening gehouden met de lokale wettelijke kaders.

De voornaamste actuariële veronderstellingen welke gehanteerd worden betreffen:

	2022	2021
Disconteringsvoet	4,5%	1,0%
Algemene salarisstijgingen	2,1%	2,0%

Door pensioenfonds Cosun wordt de prognosetafel AG2022 (2021: prognosetafel AG2020), onder toepassing van leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren op basis van het ervaringssterftemodel van Sprenkels & Verschuren, gehanteerd als overlevingstafel. Voor 2021 is gebruik gemaakt van het Mercer-Model 2019 (correctietabel 'Hoog' en 'Hoog – midden').

De waarde op overnamedatum en de ontwikkeling daarna van de pensioenvoorziening en pensioenactiva betreffende de voormalige en lopende defined benefit pensioenregelingen ten behoeve van het huidige en voormalige personeel van de geacquireerde activiteiten van Pfanni GmbH & Co. OHG Stavenhagen zijn niet in de balans gewaardeerd voor zover het betreft de backservice verplichtingen. Dit aangezien de verkopende partij zich middels een zogenaamde "collateral agreement" garant heeft gesteld voor deze verplichtingen.

Verlieslatende contracten

De voorziening verlieslatende contracten heeft betrekking op verkoopcontracten waarbij de kostprijs hoger is dan de verkoopprijs en het nakomen van de verkoopcontracten onvermijdbaar is.

Overige voorzieningen

Onder de overige voorzieningen is onder meer een voorziening voor reorganisatie / herstructurering opgenomen voor een bedrag van EUR 0,1 miljoen (2021: EUR 0,8 miljoen).

Als disconteringsvoet voor het contant maken van de toekomstige bedragen is gerekend met 4,0% tot 4,5% afhankelijk van de termijnen (2021: 0,5% tot 1,0% afhankelijk van de termijnen).

(10) Langlopende schulden

	31-12-2022	EFFECTIEVE RENTE	31-12-2021	EFFECTIEVE RENTE
Schulden aan institutionele beleggers	80,0	4,0%	-	-
Schulden aan kredietinstellingen	12,9	5,7%	5,7	5,2%
Schulden aan leden	16,5	2,2%	17,4	2,2%
Negatieve goodwill	14,6	-	16,9	-
Leaseverplichtingen	14,4	6,0%	15,4	5,8%
Belastingen en premies sociale verzekeringen	0,2	0,0%	4,5	0,0%
Overige schulden	3,0	0,0%	3,2	0,0%
	141,6		63,1	

Het verloop van de langlopende schulden kan als volgt worden weergegeven:

	SCHULDEN AAN INSTI- TUTIONELE BELEGERS	SCHULDEN AAN KREDIET- INSTELLINGEN	SCHULDEN AAN LEDEN	NEGATIEVE GOODWILL	LEASE- VERPLICHTINGEN	BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKE- RINGEN	OVERIGE SCHULDEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2022	-	5,7	17,4	16,9	15,4	4,5	3,2	63,1
Mutaties:								
- Toevoegingen	80,0	7,2	-	-	-	-	-	87,2
- Aflossingen	-	-	- 0,9	-	- 1,7	- 4,3	- 0,2	- 7,1
- Amortisatie	-	-	-	- 2,3	0,7	-	-	- 1,6
STAND PER 31 DECEMBER 2022	80,0	12,9	16,5	14,6	14,4	0,2	3,0	141,6

Schulden aan institutionele beleggers

De schulden aan institutionele beleggers bestaan volledig uit bij Nederlandse, Duitse, Frans, Spaanse en Amerikaanse financiële partijen geplaatste leningen. Eind 2022 zijn leningen in de vorm van EU-PP voor EUR 60 miljoen en Schuldschein voor EUR 145 miljoen aangegaan. Per ultimo 2022 is van de Schuldschein-lening reeds EUR 80 miljoen gestort. Het restant van de Schuldschein-lening en de EU-PP zal in 2023 beschikbaar komen. De leningen hebben looptijden variërend van 3 tot 10 jaar. De Schuldschein-lening kent aflossingen in 2025, 2027 en 2029. De EU-PP in 2030 en 2033. De leningen zijn achtergesteld op het financieringsarrangement met het bankensyndicaat. Een bedrag van EUR 66,5 miljoen heeft een looptijd langer dan 5 jaar. De rente van de Schuldschein lening is gebaseerd op Euribor plus een opslag, de rente van de EU-PP betreft een vast percentage plus een opslag. De belangrijkste voorwaarde voor de beschikbaarheid van deze leningen is een leverage ratio de netto-schuld niet meer dan 4 keer EBITDA mag bedragen. Aviko B.V., Aviko Belgium N.V., Duynie B.V., Duynie Ingrediënts B.V., Rixona B.V., Sensus B.V. en Cosun Beet Company GmbH & Co. KG staan garant voor de schulden met betrekking tot de Schuldschein lening en de EU-PP. Cosun voldoet per 31 december 2022 aan de convenanten zoals overeengekomen.

Schulden aan kredietinstellingen

De langlopende schulden aan kredietinstellingen hebben een resterende looptijd van 1 tot 3 jaar. Geen van de langlopende schulden is variabel rentend.

Schulden aan leden

De schulden aan leden betreffen leningen op grond van het in 2015 geïntroduceerde 'ledenfinancieringsprogramma'. Leden van Cosun hebben daarbij de mogelijkheid een deel van de hiervoor in aanmerking komende betalingen in te leggen in een lening die een vast rentepercentage geeft tijdens de looptijd. De leden kunnen kiezen tussen leningen met een looptijd van 2 tot 5 jaar. Deze leningen zijn achtergesteld ten opzichte van andere crediteuren.

Negatieve goodwill

De negatieve goodwill, verband houdend met acquisities, valt vrij ten gunste van het resultaat naar rato van de gewogen gemiddelde resterende levensduur van de verworven afschrijfbaar activa.

Leaseverplichtingen

Dit betreffen hoofdzakelijk leaseverplichtingen in verband met een distributiecentrum, een grondwaterzuiveringsinstallatie en een zonnepark. Een bedrag van EUR 8,2 miljoen heeft een looptijd langer dan 5 jaar.

Overige schulden

De overige schulden betreft met name vooruit ontvangen vergoeding voor pachtgelden. Een bedrag van EUR 1,7 miljoen heeft een looptijd langer dan vijf jaar.

(11) Kortlopende schulden

	31-12-2022	31-12-2021
Schulden aan kredietinstellingen	17,7	31,2
Schulden met een financieringskarakter	200,7	160,6
Schulden aan leden	8,9	6,7
Totaal kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter	227,3	198,5
Schulden aan leden	129,1	105,3
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	429,0	303,9
Schulden aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	2,6	2,5
Te betalen winstbelasting	27,2	8,8
Te betalen overige belastingen en premies sociale verzekeringen	9,9	9,0
Overige schulden en overlopende passiva	232,0	188,7
Totaal overige schulden en overlopende passiva	829,8	618,2

Schulden aan kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter

De schulden aan kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter betreffen het kortlopende deel met een looptijd tot 1 jaar van de betreffende financieringen.

De Revolving Credit Facility met een bankensyndicaat heeft een omvang van EUR 400 miljoen loopt tot maart 2026. Ultimo 2022 is er voor EUR 201 miljoen (2021: EUR 161 miljoen) getrokken. De rente is gebaseerd op Euribor plus een opslag. De belangrijkste voorwaarde voor de beschikbaarheid van deze leningen is een leverage ratio, de netto-schuld mag niet meer dan vier keer EBITDA bedragen. Aviko B.V., Aviko Belgium N.V., Duynie B.V., Duynie Ingrediënts B.V., Rixona B.V., Sensus B.V. en Cosun Beet Company GmbH & Co. KG staan garant voor de schulden met betrekking tot de Schuldschein-lening en de EU-PP. Cosun voldoet per 31 december 2022 aan de convenanten zoals overeengekomen.

Schulden aan leden

De schulden aan leden met een financieringskarakter betreft het kortlopende deel van de ledenfinanciering en is EUR 8,9 miljoen (2021: EUR 6,7 miljoen). De schulden aan leden onder de overige schulden en overlopende passiva betreft de leveringen van bieten en de schuld uit hoofde van ledentoelslag en is EUR 129,1 miljoen (2021: EUR 105,3 miljoen).

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva betreffen nog te betalen rente EUR 0,2 miljoen (2021: EUR 0,9 miljoen), vakantierechten EUR 22,8 miljoen (2021: EUR 33,8 miljoen), bonussen EUR 5,9 miljoen (2021: EUR 5,2 miljoen), vooruit ontvangen bedragen EUR 3,9 miljoen (2021: EUR 3,6 miljoen) en overige nog te betalen kosten EUR 199,2 miljoen (2021: EUR 145,2 miljoen).

(12) Afgeleide financiële instrumenten

Algemeen

Het beleid van Cosun is erop gericht valuta- en renterisico's zo volledig mogelijk in te dekken. Het valutarisico uit hoofde van financieringscontracten in vreemde valuta met betrekking tot groepsmaatschappijen wordt afgedekt door middel van valutaswaps. Cosun houdt geen derivaten aan voor handelsdoeleinden en geeft deze ook niet uit.

Valutarisico en liquiditeitsrisico

Periodiek worden liquiditeitsbegrotingen opgesteld. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. Tevens loopt de groep valutarisico door (ver)kooptransacties die in een andere valuta plaatsvinden dan de rapporteringsvaluta van de groep. Om dit valutarisico af te dekken heeft de groep het beleid valutatermijncontracten af te sluiten.

Het onderstaande overzicht geeft inzicht in de contractvolumes en reële waarde van de uitstaande contracten per 31 december 2022 die allen zijn afgesloten met financiële instellingen met een kortetermijn-rating van minimaal A2 of gelijkwaardig.

	CONTRACT- VOLUME 31-12-2022	BOEK- WAARDE 31-12-2022	REËLE WAARDE 31-12-2022	CONTRACT- VOLUME 31-12-2021	BOEK- WAARDE 31-12-2021	REËLE WAARDE 31-12-2021
Valutatermijncontracten en valutaswaps:						
US dollar	- 146,9	0,7	- 0,3	- 142,4	- 0,5	- 5,9
Britse pond	- 89,2	0,5	3,1	- 98,9	- 0,3	- 1,9
Poolse zloty	12,1	0,2	0,4	15,9	-	0,1
Zweedse kroon	- 4,6	0,1	0,2	- 11,5	-	0,1
Australische dollar	- 12,4	0,1	0,5	- 5,0	- 0,1	- 0,3
Canadese dollar	1,3	-	- 0,1	1,4	-	-
Russische roebel	- 0,7	-	0,1	-	-	-
TOTAAL	- 240,4	1,6	3,9	- 240,5	- 0,9	- 7,9

Het contractvolume is het product van contracten en de koers per balansdatum. De boekwaarde betreft het gedeelte van het contractvolume, waarvan de afgedekte positie heeft geleid tot een financieel actief of financiële verplichting, en wordt gewaardeerd tegen het verschil tussen de koers per balansdatum en ingedekte koers. De reële waarde heeft betrekking op het totale contractvolume.

Evenals vorig jaar hebben de valutatermijncontracten en valutaswaps veelal een looptijd korter dan één jaar. Het contractvolume met een looptijd langer dan één jaar bedraagt EUR 11,0 miljoen (2021: EUR 67,7 miljoen).

Renterisico

Renterisico is het risico dat de reële waarde van toekomstige kasstromen van een financieel instrument fluctueert als gevolg van wijzigingen in marktrentetarieven. Het door de vennootschap gelopen risico wegens fluctuaties in de marktrentes heeft voornamelijk betrekking op de variabel rentende langlopende verplichtingen van de vennootschap.

De vennootschap beheerst haar renterisico door een evenwichtig portfolio van vast- en variabel rentende opgenomen leningen aan te houden. De vennootschap heeft zich ten doel gesteld 50% tot 100% van haar opgenomen leningen tegen vaste rentetarieven aan te houden. Hiertoe sluit de vennootschap renteswaps af.

Per einde boekjaar heeft de vennootschap diverse contracten inzake renteswaps uitstaan. De renteswaps dienen ter indekking van de rente- en kasstroomrisico's dat de vennootschap loopt op haar financieringen. De swaps hebben een looptijd variërend van 5 tot 7 jaar. De kritische kenmerken van de swap en de lening komen niet overeen omdat onder meer de hoofdsom, rentevoet en looptijd niet volledig gelijk zijn aan elkaar. Voor een toelichting op deze lening wordt verwezen naar de toelichting van de langlopende schulden.

Ultimo 2022 heeft Cosun een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd door de reële-waardeveranderingen van een hypothetisch derivaat (perfecte match met de afgedekte positie) te vergelijken met de reële-waardeveranderingen van het werkelijk afgesloten derivaat. Dit om vast te stellen of er mogelijk sprake is van een ineffectief deel van de renteswap. De kwantitatieve analyse van de hedge-relatie en de dynamiek en timing van de investeringsprognoses leiden ertoe dat de hedge-relatie als effectief is beoordeeld.

De renteswaps hebben een positieve reële waarde van EUR 26,0 miljoen (2021: nihil) en een boekwaarde van nihil (2021: nihil). De reële waarde bestaat voor EUR 9,2 miljoen (2021: nihil) uit het ineffektieve deel van de hedge en voor EUR 16,8 miljoen (2021: nihil) uit het effectieve deel. Aangezien kostprijs-hedge accounting wordt toegepast en de renteswaps cumulatief een positieve reële waarde hebben, heeft geen verwerking in de winst-en-verliesrekening plaatsgevonden.

Prijrisico

	BOEKWAARDE 31-12-2022	REËLE WAARDE 31-12-2022	BOEKWAARDE 31-12-2021	REËLE WAARDE 31-12-2021
Goederentermijn-contracten en swaps	-	- 32,5	-	29,2
Beursgenoteerde future contracten	-	3,8	-	- 5,3
Emissierechten future contracten	-	-	-	-

Evenals vorig jaar hebben de goederentermijn-contracten veelal een looptijd korter dan één jaar. Een deel van deze contracten is per eind 2021 nog niet ingegaan. Voor de afgesloten beursgenoteerde future contracten zijn voor EUR 2,7 miljoen aan margin verplichtingen van toepassing (2021: EUR 5,3 miljoen).

Kredietrisico

Kredietrisico's lopen uiteen per land en individuele contractpartij en worden beheerst door middel van een beleid van kredietlimieten per tegenpartij. Het tegenpartijrisico met betrekking tot (afgeleide) financiële instrumenten wordt beheerst door contracten af te sluiten met financiële instellingen en tegenpartijen met een rating van minimaal A voor de lange termijn en met een rating van minimaal A2 of gelijkwaardig voor de korte termijn. Binnen de groep zijn geen belangrijke concentraties van kredietrisico's.

(13) Niet in de balans opgenomen regelingen en verplichtingen

Gestelde zekerheden

In financieringsovereenkomsten zijn negatieve pledge-verklaringen met pari-passu-clausules opgenomen. Door een aantal groepsmaatschappijen zijn zekerheden gesteld aan kredietinstellingen en belastingautoriteiten in de vorm van bezitloos pandrecht op voorraden, machines en bedrijfsinventaris, stille verpanding van vorderingen en hypotheek op een aantal onroerende zaken.

Claims

Tegen Cosun en/of groepsmaatschappijen zijn diverse claims ingediend die samenhangen met de normale bedrijfsvoering. Hoewel de afloop van deze geschillen niet met zekerheid kan worden voorspeld, wordt ingeschat – mede op grond van ingewonnen juridisch advies – dat het totaal vanuit deze geschillen voortvloeiende verplichtingen niet van materiële betekenis is voor de geconsolideerde financiële positie. Voorzieningen zijn getroffen voor alle claims van derden waarvan toewijzing aannemelijk is en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.

Garanties

Cosun heeft zich ten opzichte van derden garant gesteld tot een bedrag van EUR 71,7 miljoen (2021: EUR 44,4 miljoen).

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan ter zake van huur en operationele leasing. De verplichtingen die hieruit voortvloeien, bedragen EUR 23,4 miljoen (2021: EUR 24,1 miljoen). De in het komende jaar vervallende huur- en leaseverplichtingen bedragen EUR 10,5 miljoen (2021: EUR 9,3 miljoen). De na 5 jaar vervallende termijnen bedragen EUR 0,1 miljoen (2021: EUR 0,1 miljoen). De investeringsverplichtingen bedragen EUR 68,5 miljoen (2021: EUR 49,5 miljoen).

(14) Netto-omzet

De netto-omzet kan als volgt worden gespecificeerd naar productgroep:

	2022	%	2021	%
Suikeractiviteiten	951,8	31,3	777,5	34,0
Aardappelactiviteiten	1.298,4	42,6	906,6	39,6
Overige activiteiten	796,7	26,1	602,6	26,4
TOTAAL	3.046,9	100,0	2.286,7	100,0

De netto-omzet naar geografisch gebied is:

	2022	%	2021	%
Nederland	795,5	26,1	674,1	29,5
EU-landen excl. Nederland	1.488,8	48,8	1.034,8	45,3
Overig Europa	303,3	10,0	225,2	9,8
Noord- en Zuid-Amerika	200,9	6,6	146,3	6,4
Rest van de wereld	258,4	8,5	206,3	9,0
TOTAAL	3.046,9	100,0	2.286,7	100,0

(15) Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten betreffen onder andere de boekwinsten op verkochte activa EUR 0,6 miljoen (2021: EUR 0,4 miljoen), ontvangen vergoedingen voor diensten aan derden, huuropbrengsten en subsidie inkomsten EUR 3,3 miljoen (2021: EUR 3,5 miljoen).

Een aanzienlijk deel van de overige bedrijfsopbrengsten in 2021 en 2022 heeft een eenmalig karakter. Het betreft de verkoop van delen van het terrein rond de voormalige suikerfabriek in Puttershoek en gronden van het AFC Nieuw Prinsenland EUR 13,4 miljoen (2021: EUR 13,4 miljoen), tegemoetkoming energielasten Duitsland en verkoop van CO₂-rechten voor een bedrag van EUR 9,6 miljoen (2021: nihil).

(16) Kosten van grond- en hulpstoffen

Hieronder zijn opgenomen de kosten van grond- en hulpstoffen, ingekocht gereed product en aan de productie gerelateerde energiekosten. De bieteninkopen van leden betreffen EUR 326,4 miljoen (2021: EUR 265,5 miljoen). Dit is inclusief EUR 84,6 miljoen aan ledentoeslag (2021: EUR 47,0 miljoen).

(17) Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Onder deze kostensoort worden onder andere huurkosten, researchkosten, reparatie- en onderhoudskosten, indirecte energiekosten, transportkosten, kantoorkosten, verkoopkosten, kosten van verzekeringen en automatiseringskosten verantwoord, voor zover deze kosten in rekening zijn gebracht door derden.

De totale research & development kosten, inclusief eigen personeelskosten, bedragen EUR 19,1 miljoen (2021: EUR 19,3 miljoen).

(18) Lonen en salarissen en sociale lasten

Lonen en salarissen

De lonen en salarissen bedragen EUR 255,1 miljoen (2021: EUR 236,0 miljoen). De toename is een direct gevolg van de toename in het personeelsbestand.

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2022 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij Cosun, omgerekend naar volledig dienstverband, 4.558 personen (2021: 4.407 personen). Deze personeelsomvang is als volgt onder te verdelen naar de productgroepen:

	2022	2021
Suikeractiviteiten	916	900
Aardappelactiviteiten	2.415	2.299
Overige activiteiten	1.227	1.208
TOTAAL	4.558	4.407
Waarvan werkzaam in het buitenland	2.269	2.205

Sociale lasten

	2022	2021
Sociale lasten	45,4	40,7
Pensioenlasten	38,4	36,8
	83,8	77,5

(19) Waardeverminderingen en andere waardeveranderingen op immateriële en materiële vaste activa

In 2022 bedraagt de waardevermindering op de immateriële en materiële vaste activa EUR -/- 0,5 miljoen. (2021: EUR -/- 42,9 miljoen). Zie voor nadere informatie de toelichting onder noot 1 en noot 2.

(20) Financiële baten en lasten

Onder de financiële baten en lasten zijn begrepen de interest op rentedragende vorderingen en schulden.

(21) Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

De verantwoorde vennootschapsbelasting in de winst-en-verliesrekening betreft een last van EUR 30,1 miljoen (2021: EUR 0,7 miljoen) bij een resultaat voor belastingen van EUR 109,3 miljoen (2021: -/- EUR 4,3 miljoen). De effectieve belastingdruk bedraagt 27,6% (2021: -/- 16,2%).

De afwijking van het toepasselijke lokale belastingtarief kan als volgt worden verklaard:

	2022	%	2021	%
Resultaat voor belastingen	109,3		- 4,3	
Winstbelasting op basis van het Nederlandse belastingtarief	28,2	25,8	- 1,1	25,0
Effect van afwijkende / buitenlandse belastingtarieven	- 0,9	- 0,8	- 1,0	23,0
Niet-aftrekbare bedragen / permanente verschillen	3,8	3,5	1,0	- 23,0
Effect van wijziging in waardering van verliezen, tegoeden of tijdelijke verschillen	- 0,3	- 0,3	0,3	- 6,9
Correctie voorgaande jaren	- 0,8	- 0,7	0,4	- 9,3
Overige	0,1	0,0	1,1	- 25,0
TOTALE BELASTINGDRUK	30,1	27,5	0,7	- 16,2

Het effect van (wijziging in) waardering van verliezen in 2022 (en 2021) komt grotendeels door het niet waarden van verliezen in buitenlandse entiteiten. De niet-aftrekbare bedragen / permanente verschillen hebben voornamelijk betrekking op het niet aftrekbaar deel van de ledentoeslag, deelnemingsvrijstelling, vrijgestelde winstbestanddelen en amortisatie goodwill.

(22) Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van Ernst & Young Accountants LLP zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

In 2022 zijn de volgende honoraria ten laste gebracht van de onderneming:

	ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS LLP	OVERIG ERNST & YOUNG NETWERK	TOTAAL ERNST & YOUNG
Onderzoek van de jaarrekening	0,9	0,4	1,3
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	0,3	0,3
Andere niet-controlediensten	0,1	-	0,1
TOTAAL	1,0	0,7	1,7

In 2021 zijn de volgende honoraria ten laste gebracht van de onderneming:

	ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS LLP	OVERIG ERNST & YOUNG NETWERK	TOTAAL ERNST & YOUNG
Onderzoek van de jaarrekening	0,8	0,3	1,1
Andere assurance diensten	0,1	-	0,1
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	0,2	0,2
Andere niet-controlediensten	-	0,1	0,1
TOTAAL	0,9	0,6	1,5

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening is gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

(23) Kasstroomoverzicht

De mutaties in het kasstroomoverzicht kunnen grotendeels worden ontleend aan de mutatieoverzichten van de betreffende balansposten. Voor een aantal balansposten volgt hierna de aansluiting tussen de balansmutatie en de mutatie volgens het kasstroomoverzicht:

	WERKKAPITAAL	VOORZIENINGEN	LANGLOPENDE SCHULDEN
Stand per 1 januari 2022	452,7	- 62,3	- 63,1
Stand per 31 december 2022	525,5	- 48,7	- 141,6
Balansmutatie	- 72,8	- 13,6	78,5
Aanpassingen voor:			
- Wijzigingen in winstbelastingposities	- 18,3	7,7	-
- Amortisatie negatieve goodwill	-	-	2,3
- Reclassificatie naar kortlopende vorderingen vanuit financiële vaste activa	1,6	-	-
- Schuld call-put optie op minderheidsaandeel deelneming	0,1	-	-
- Nog niet betaalde investeringscrediteuren	- 1,5	-	-
- Nog niet betaalde interest	0,7	-	-
KASSTROOM	- 90,1	- 5,9	80,8

(24) Gebeurtenissen na balansdatum

De raad van beheer heeft op 25 januari 2023 op grond van artikel 42 lid 1 van de statuten het besluit genomen tot uitkering van een bedrag groot EUR 150,3 miljoen ten laste van boekjaar 2023. Dit bedrag zal worden verdeeld onder hen, die aan het begin van dat boekjaar lid waren, alsmede onder erfgenamen die als rechtsopvolger van een lid in het boekjaar een lopende leveringsovereenkomst hebben voortgezet, naar gelang van de door hen op ledenleveringsbewijzen binnen de toewijzing voor de in dat lopende toewijzingsjaar geleverde bieten en in overeenstemming met de betalingsmethode, neergelegd in het reglement suikerbieten.

Medio januari 2023 heeft Mongolia Hongyuan Agriculture Technology Company Limited aan Aviko Holding B.V. kenbaar gemaakt haar onvoorwaardelijke putoptierecht uit te oefenen om haar 10% aandelenbelang in Inner Mongolia Aviko Hongyuan Food Co. Ltd. aan Aviko te verkopen. Op 7 april 2023 is hiervoor de overeenkomst getekend. De uitoefening van de optie vindt plaats tegen een hoger bedrag dan op basis van het oorspronkelijk contract is overeengekomen en waartegen de optie gewaardeerd staat in de balans van Cosun. De impact hiervan is beperkt.

Op 20 maart 2023 is de deelneming Aviko Norden Fastighets AB verkocht. Deze transactie heeft geleid tot een beperkte boekwinst.

Enkelvoudige balans

(na resultaatbestemming; in miljoenen EUR)

	Toelichting	31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	(25)	25,0	30,9
Materiële vaste activa	(26)	229,4	237,0
Financiële vaste activa	(27)	924,7	834,3
		<u>1.179,1</u>	<u>1.102,2</u>
Vlottende activa			
Voorraden	(28)	350,9	292,4
Vorderingen en overlopende activa	(29)	465,1	409,9
Liquide middelen		100,9	40,9
		<u>916,9</u>	<u>743,2</u>
Totaal activa		2.096,0	1.845,4
PASSIVA			
Eigen vermogen (30)			
Gestort en opgevraagd aandelenkapitaal		36,0	36,0
Agioreserve		32,3	32,3
Reserve deelnemingen		13,9	11,6
Reserve koersverschillen		-3,1	- 1,9
Wettelijke reserve		8,0	2,0
Overige reserves		1.252,4	1.185,9
		<u>1.339,5</u>	<u>1.265,9</u>
Vorzieningen	(31)	21,8	25,9
Langlopende schulden	(32)	110,0	36,2
Kortlopende schulden	(33)		
Kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter		200,4	160,3
Overige schulden en overlopende passiva		424,3	357,1
		<u>624,7</u>	<u>517,4</u>
Totaal passiva		2.096,0	1.845,4

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening

(in miljoenen EUR)

OVER HET JAAR	2022	2021
Coöperatief resultaat na belastingen	6,6	- 6,0
Resultaat deelnemingen na belastingen	69,1	- 1,6
NETTORESULTAAT	75,7	- 7,6
WINSTVERDELING CONFORM DEFINITIES ART. 1 VAN DE UITKERINGSREGELING BIETENLEVERINGEN		
Resultaat deelnemingen onder aftrek van dividend	40,5	- 14,4
Coöperatief resultaat inclusief dividend deelnemingen	35,2	6,8

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

(in miljoenen EUR)

Algemeen

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en winst-en-verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

(25) Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

	GOODWILL	OVERIGE IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2022	174,6	5,8	180,4
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2022	146,2	3,3	149,5
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2022	28,4	2,5	30,9
Mutaties:			
- Investerings	-	1,0	1,0
- Desinvesterings	- 0,1	- 1,4	- 1,5
- Afschrijvingen	- 5,2	- 0,2	- 5,4
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	23,1	1,9	25,0
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2022	174,5	5,4	179,9
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2022	151,4	3,5	154,9

(26) Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UITVOE- RING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2022	166,3	593,2	31,7	10,5	7,7	809,4
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 1 januari 2022	92,0	456,5	23,9	-	-	572,4
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2022	74,3	136,7	7,8	10,5	7,7	237,0
Mutaties:						
- Investerings	4,1	19,1	2,2	8,6	0,1	34,1
- Desinvesteringen	-	- 0,2	-	- 0,4	-	- 0,6
- Afschrijvingen	- 5,0	- 33,8	- 2,3	-	-	- 41,1
- Overboeking	0,7	8,8	- 0,3	- 9,2	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	74,1	130,6	7,4	9,5	7,8	229,4
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2022	171,1	620,9	33,6	9,5	7,8	842,9
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 31 december 2022	97,0	490,3	26,2	-	-	613,5
	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UITVOE- RING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2021	163,3	569,4	26,8	4,5	5,8	769,8
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 1 januari 2021	87,3	421,3	22,1	-	-	530,7
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2021	76,0	148,1	4,7	4,5	5,8	239,1
Mutaties:						
- Investerings	3,7	22,5	4,9	7,3	6,3	44,7
- Desinvesteringen	- 0,7	-	-	-	- 4,4	- 5,1
- Afschrijvingen	- 4,7	- 35,2	- 1,8	-	-	- 41,7
- Overboeking	-	1,3	-	- 1,3	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	74,3	136,7	7,8	10,5	7,7	237,0
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2021	166,3	593,2	31,7	10,5	7,7	809,4
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 31 december 2021	92,0	456,5	23,9	-	-	572,4

(27) Financiële vaste activa

	31-12-2022	31-12-2021
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	329,1	294,1
Vorderingen op groepsmaatschappijen	36,3	530,8
Vorderingen op leden	2,1	2,8
Latente belastingvorderingen	0,8	5,4
Overige vorderingen	1,4	1,2
	369,7	834,3

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	DEELNEMINGEN IN GROEPSMAAT- SCHAPPIJEN	VORDERINGEN OP GROEPS- MAATSCHAP- PIJEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2022	294,1	530,8	2,8	5,4	1,2	834,3
Mutaties:						
- Aandeel in resultaat deelnemingen	64,9	-	-	-	-	64,9
- Toevoegingen en verstrekkingen	-	90,6	1,3	0,4	0,7	93,0
- Aflossingen en onttrekkingen	- 0,1	- 0,2	- 2,0	- 5,3	- 0,5	- 8,1
- Dividend	- 28,6	-	-	-	-	- 28,6
- Koersverschillen	- 1,2	-	-	-	-	- 1,2
- Reclassificatie naar kortlopend	-	- 29,9	-	0,3	-	- 29,6
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	329,1	591,3	2,1	0,8	1,4	924,7

	DEELNEMINGEN IN GROEPSMAAT- SCHAPPIJEN	VORDERINGEN OP GROEPS- MAATSCHAP- PIJEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2021	302,2	495,0	6,0	7,3	1,4	811,9
Mutaties:						
- Aandeel in resultaat deelnemingen	- 1,6	-	-	-	-	- 1,6
- Toevoegingen en verstrekkingen	3,2	61,0	1,2	-	-	65,4
- Aflossingen en onttrekkingen	-	- 0,2	- 0,2	-	- 0,2	- 0,6
- Dividend	- 12,8	-	-	-	-	- 12,8
- Koersverschillen	3,1	-	-	-	-	3,1
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	-	-	- 1,9	-	- 1,9
- Reclassificatie naar kortlopend	-	- 25,0	- 4,2	-	-	- 29,2
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	294,1	530,8	2,8	5,4	1,2	834,3

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Cosun Beet Company GmbH & Co. KG is een deelneming van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. en is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. per 31 december 2022. Cosun Beet Company GmbH & Co. KG maakt bij het opstellen van de jaarrekening gebruik van de vrijstelling conform artikel 264b HGB.

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Per eind 2022 betrof het saldo met name de langlopende lening aan Cosun Holding (EUR 295 miljoen), Rixona Venray B.V. (EUR 30 miljoen), Sensus B.V. (EUR 5 miljoen), Duynie Holding (EUR 35 miljoen), Duynie Ingredients B.V. (EUR 10 miljoen), Aviko Holding B.V. (EUR 60 miljoen), Aviko B.V. (EUR 55 miljoen), Aviko Belgium N.V. (EUR 80 miljoen), Aviko Deutschland (EUR 15 miljoen), Stichting IRS (EUR 0,8 miljoen) en Cosun Strategic Ventures B.V. (EUR 5,4 miljoen). Eind 2022 is de lening van SVZ International (EUR 30 miljoen) als kortlopend opgenomen onder de vorderingen, vanwege het aflopen van de leningsovereenkomst in 2023.

Vorderingen op leden

De niet rentedragende vorderingen op leden (EUR 2,1 miljoen) betreft de contante waarde van het langetermijndeel van de nog te storten bedragen op uitgegeven ledenleveringsbewijzen (2021: EUR 2,8 miljoen).

Overige vorderingen

Dit betreft met name geactiveerde kosten verband houdend met de afsluiting van een financieringsovereenkomst met een looptijd tot maart 2026.

(28) Voorraden

	31-12-2022	31-12-2021
Gereed product en handelsgoederen	330,4	271,1
Terreinen	6,4	9,7
Grond- en hulpstoffen	14,1	11,6
	350,9	292,4

De voorraad terreinen betreft grond die ontwikkeld wordt in het kader van het bedrijventerrein AFC Nieuw Prinsenland bij Dinteloord. Bij de waardering van de voorraden gereed product en handelsgoederen is rekening gehouden met incourantheid. De voorziening hiervoor bedraagt EUR 1,6 miljoen (2021: EUR 1,5 miljoen). Van de voorraden is EUR 0,7 miljoen (2021: EUR 1,7 miljoen) afgewaardeerd naar lagere opbrengstwaarde. In 2022 is er een bedrag van EUR 1,0 miljoen (2021: nihil) ten gunste van de winst-en-verliesrekening gekomen.

(29) Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op handelsdebiteuren	125,2	79,7
Vorderingen op groepsmaatschappijen	848,8	280,3
Kortetermijndeel van nog te storten op uitgegeven aandelen	1,6	4,2
Overige belastingvorderingen	19,8	19,4
Vooruitbetalingen	2,1	6,2
Nog te factureren bedragen	4,4	9,0
Overige vorderingen	18,2	11,1
	1.020,1	409,9

(30) Eigen vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal en agio

	LEDEN- LEVERINGS- BEWIJZEN (LLB'S)	AGIO- RESERVE	TOTAAL 2022	TOTAAL 2021
Stand per 1 januari	36,0	32,3	68,3	68,3
Mutaties:				
- Uitgegeven LLB's	1,3	-	1,3	1,3
- Ingenomen LLB's	- 1,3	-	- 1,3	- 1,3
STAND PER 31 DECEMBER	36,0	32,3	68,3	68,3

Het totaal aantal uitgegeven ledenleveringsbewijzen is 6.543.718 (2021: 6.543.735), de nominale waarde bedraagt EUR 5,50 per stuk. Op grond van RJ 620 is in de geconsolideerde jaarrekening EUR 1,1 miljoen (2021: EUR 1,1 miljoen) geclassificeerd als vreemd vermogen. De agioreserve wordt fiscaal volledig als gestort aangemerkt.

Wettelijke reserves, overige reserves en resultaat

	RESERVE DEELNEMINGEN	RESERVE KOERSVERSCHILLEN	WETTELIJKE RESERVES	OVERIGE RESERVES	TOTAAL 2022	TOTAAL 2021
Stand per 1 januari	11,6	- 1,9	2,0	1.185,9	1.197,6	1.204,0
Mutaties:						
- Resultaatbestemming	-	-	-	75,7	75,7	- 7,6
- Uitgekeerd aan leden	-	-	-	- 0,9	- 0,9	- 2,0
- Toevoegingen	-	-	6,0	- 6,0	-	-
- Koersverschillen	-	- 1,2	-	-	- 1,2	3,2
- Resultaat deelneming	2,3	-	-	- 2,3	-	-
STAND PER 31 DECEMBER	13,9	- 3,1	8,0	1.252,4	1.271,2	1.197,6

Reserve deelnemingen

De reserve deelnemingen betreft dat deel van de eigen vermogen mutaties waar vanaf het moment van consolideren niet vrijelijk over beschikt kan worden.

Wettelijke reserve

De wettelijke reserve is gevormd voor geactiveerde softwarekosten.

Overige reserves

Op grond van artikel 46 van de statuten vinden uitkeringen plaats aan leden en contractanten. Deze uitkeringen zijn met ingang van januari 2000 in overeenstemming met het reglement Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). De hoogte van de uitkering is afhankelijk van het gemiddeld geleverd aantal tonnen suikerbieten, het gemiddeld coöperatief resultaat inclusief dividend deelnemingen per ton suikerbiet van de zeven voorafgaande boekjaren en een factor per campagne. Uitkering vindt plaats ten laste van de overige reserves. De uitkering zoals verwerkt in 2022 betrof de op grond van artikel 5.1 sub (i) uitgekeerde UB over de geleverde suikerbieten over de jaren tot en met 2021.

Indien alle leden per 31 december 2022 uit hoofde van bedrijfsbeëindiging aanspraak zouden kunnen maken op UB, dan zou EUR 21,0 miljoen uitgekeerd moeten worden (2021: EUR 18,6 miljoen). Uitbetaling is, conform artikel 5.3 van het reglement, onder voorbehoud van goedkeuring door de raad van beheer.

Voorstel tot resultaatbestemming

Het nettoresultaat over het jaar 2021 (EUR -/- 7,6 miljoen) is overeenkomstig het besluit van de raad van beheer d.d. 22 maart 2022 onttrokken aan de overige reserves.

De raad van beheer is voornemens op grond van artikel 42 lid 3 van de statuten te besluiten dat EUR 75,7 miljoen toegevoegd zal worden aan de overige reserves. Het vorenstaande is reeds verwerkt in de jaarrekening 2022.

Vershil eigen vermogen geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening

Op grond van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 620 wordt in de geconsolideerde jaarrekening het direct door leden opeisbare deel (2%) van het gestort aandelenkapitaal en de hiermee onlosmakelijk samenhangende verplichting tot uitbetaling (2%) van de aanspraak op UB bij bedrijfsbeëindiging conform art. 5.3 van het reglement Uitkeringsregeling Bietenleveringen als vreemd vermogen geclassificeerd. Dientengevolge ontstaat een verschil in het eigen vermogen tussen de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.

Op 30 november 2020 heeft Aviko Holding B.V. 90% van de aandelen van Inner Mongolia Hongyuan Luyisheng Food Co., Ltd. verworven. Voor de resterende 10% van de aandelen heeft Aviko een onvoorwaardelijke call-put optie met een looptijd van 3 jaar, welke als uitbreiding op de investering is verwerkt. De verplichting hiervoor is opgenomen onder de overige schulden. Hierdoor ontstaat een verschil in het eigen vermogen tussen de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.

	31-12-2022	31-12-2021
Eigen vermogen geconsolideerde jaarrekening	1.334,1	1.260,2
Vreemd vermogen UB (RJ 620)	1,1	1,1
Rechtstreekse mutatie als gevolg van overnames	4,3	4,6
EIGEN VERMOGEN ENKELVOUDIGE JAARREKENING	1.339,5	1.265,9

(31) Voorzieningen

	31-12-2022	31-12-2021
Latente belastingverplichtingen	5,3	6,3
Pensioenen en andere uitgestelde personeelsbeloningen	8,7	11,5
Overige voorzieningen	7,8	8,1
	21,8	25,9

De voorzieningen hebben voor circa EUR 12,8 miljoen (2021: EUR 18,4 miljoen) een langlopend karakter.

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	LATENTE BELASTING- VERPLICHTINGEN	PENSIOENEN EN OVERIGE UITGESTELDE PERSONEELS- BELONINGEN	OVERIGE VOORZIENINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2022	6,3	11,5	8,1	25,9
Mutaties:				
- Verandering disconteringsvoet	-	- 3,4	-	- 3,4
- Toevoegingen ten laste van het resultaat	-	3,0	5,3	8,3
- Onttrekkingen	- 1,0	- 3,5	- 5,4	- 9,9
- Vrijval	-	1,1	- 0,2	0,9
STAND PER 31 DECEMBER 2022	5,3	8,7	7,8	21,8

Latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen is een voorziening voor uitgestelde belastingbetalingen die voortvloeien uit tijdelijke verschillen tussen de fiscale en commerciële winstbepaling. De latente belastingverplichtingen hebben voor EUR 4,6 miljoen (2021: EUR 4,9 miljoen) een langlopend karakter en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige voorzieningen

Onder de overige voorzieningen is onder meer opgenomen een milieuvoorziening voor EUR 7,2 miljoen (2021: EUR 7,2 miljoen) en een voorziening voor verlieslatende contracten voor EUR 0,3 miljoen (2021: EUR 0,5 miljoen).

(32) Langlopende schulden

	31-12-2022	EFFECTIEVE RENTE	31-12-2021	EFFECTIEVE RENTE
Schulden aan institutionele beleggers	80,0	4,0%	-	-
Leaseverplichtingen	12,7	6,1%	13,7	5,9%
Schulden aan leden	16,5	2,2%	17,4	2,2%
Te betalen overige belastingen	0,2	0,0%	4,4	0,0%
Overige schulden	0,6	0,0%	0,7	0,0%
TOTAAL LANGLOPENDE SCHULDEN	110,0		36,2	

De schulden aan leden betreft het ledenfinancieringsprogramma dat Cosun in 2015 heeft geïntroduceerd. De inleg door leden is rentedragend, kent een vaste looptijd van 2-5 jaar en is achtergesteld bij de overige crediteuren. Voor een bedrag van EUR 8,2 miljoen zijn de leaseverplichtingen opgenomen met een looptijd langer dan 5 jaar. Onder de overige schulden is geen bedrag opgenomen met een looptijd langer dan 5 jaar.

Schulden aan institutionele beleggers

De schulden aan institutionele beleggers bestaan volledig uit bij Nederlandse, Duitse, Frans, Spaanse en Amerikaanse financiële partijen geplaatste leningen. Eind 2022 zijn leningen in de vorm van EU-PP voor EUR 60 miljoen en Schuldschein voor EUR 145 miljoen aangegaan. Per ultimo 2022 is van de Schuldschein-lening reeds EUR 80 miljoen gestort. Het restant van de Schuldschein-lening en de EU-PP zal in 2023 beschikbaar komen. De leningen hebben looptijden variërend van 3 tot 10 jaar. De Schuldschein-lening kent aflossingen in 2025, 2027 en 2029. De EU-PP in 2030 en 2033. De leningen zijn achtergesteld op het financieringsarrangement met het bankensyndicaat. Een bedrag van EUR 66,5 miljoen heeft een looptijd langer dan 5 jaar. De rente van de Schuldschein lening is gebaseerd op Euribor plus een opslag, de rente van de EU-PP betreft een vast percentage plus een opslag. De belangrijkste voorwaarde voor de beschikbaarheid van deze leningen is een leverage ratio, de netto-schuld mag niet meer bedragen dan vier keer EBITDA. Aviko B.V., Aviko Belgium N.V., Duynie B.V., Duynie Ingrediënts B.V., Rixona B.V., Sensus B.V. en Cosun Beet Company GmbH & Co. KG staan garant voor de schulden met betrekking tot de Schuldschein-lening en de EU-PP. Cosun voldoet per 31 december 2022 aan de convenanten zoals overeengekomen.

Het verloop van de langlopende schulden kan als volgt worden weergegeven:

	SCHULDEN AAN INSTITU- TIONELE BELEGGERS	LEASE- VERPLICHTINGEN	SCHULDEN AAN LEDEN	TE BETALEN OVERIGE BELAS- TINGEN	OVERIGE SCHULDEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2022	-	13,7	17,4	4,4	0,7	36,2
Mutaties:						
- Toevoegingen	80,0	-	-	-	-	80,0
- Aflossingen	-	- 1,5	- 0,9	-	- 0,1	- 2,5
- Amortisatie	-	0,5	-	-	-	0,5
- Overige mutaties	-	-	-	- 4,2	-	- 4,2
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	80,0	12,7	16,5	0,2	0,6	110,0

(33) Kortlopende schulden

	31-12-2022	31-12-2021
Schulden aan kredietinstellingen	200,4	160,3
Schulden aan groepsmaatschappijen	84,9	84,5
Schulden aan leden	138,1	112,1
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	107,6	85,0
Te betalen overige belastingen en premies sociale verzekeringen	12,6	5,0
Reserveringen personeelsverplichtingen	17,7	18,1
Overige schulden en overlopende passiva	63,4	52,4
TOTAAL OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	424,3	357,1

Schulden aan kredietinstellingen

De Revolving Credit Facility met een bankensyndicaat heeft een omvang van EUR 400 miljoen loopt tot maart 2026. Ultimo 2022 is er voor EUR 201 miljoen (2021: EUR 161 miljoen) getrokken. De rente is gebaseerd op Euribor plus een opslag. De belangrijkste voorwaarde voor de beschikbaarheid van deze leningen is een leverage ratio, de netto-schuld mag niet meer bedragen dan vier keer EBITDA. Aviko B.V., Aviko Belgium N.V., Duynie B.V., Duynie Ingrediënts B.V., Rixona B.V., Sensus B.V. en Cosun Beet Company GmbH & Co. KG staan garant voor de schulden met betrekking tot de Schuldschein lening en de EU-PP. Cosun voldoet per 31 december 2022 aan de convenanten zoals overeengekomen.

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva betreffen nog te betalen rente nihil (2021: EUR 0,5 miljoen), vooruitbetaalde bedragen EUR 0,2 miljoen (2021: EUR 0,4 miljoen) en overige nog te betalen kosten EUR 61,4 miljoen (2021: EUR 51,5 miljoen).

(34) Niet uit de balans blijvende informatie

Hoofdelijke aansprakelijkheid en garanties

De coöperatie heeft zich ten opzichte van derden garant gesteld tot een bedrag van EUR 71,2 miljoen (2021: EUR 29,5 miljoen).

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangaan ter zake van huur en operationele leasing. De verplichtingen die hieruit voortvloeien bedragen EUR 5,1 miljoen (2021: EUR 5,5 miljoen). De in het komende jaar vervallende huur- en leaseverplichtingen bedragen EUR 2,9 miljoen (2021: EUR 1,9 miljoen). De na 5 jaar vervallende termijnen zijn nihil (2021: nihil). De investeringsverplichtingen bedragen EUR 14,8 miljoen (2021: EUR 6,7 miljoen).

(35) Overige informatie

Aan bezoldigingen met inbegrip van pensioenlasten als bedoeld in artikel 2:383, lid 1, BW, is in het boekjaar aan leden van de raad van beheer een bedrag van EUR 0,7 miljoen (2021: EUR 0,7 miljoen) en aan leden van de raad van toezicht een bedrag van EUR 0,1 miljoen (2021: EUR 0,1 miljoen) ten laste van het resultaat geboekt.

(36) Gebeurtenissen na balansdatum

De raad van beheer heeft op 25 januari 2023 op grond van artikel 42 lid 1 van de statuten het besluit genomen tot uitkering van een bedrag groot EUR 150,3 miljoen ten laste van boekjaar 2023. Dit bedrag zal worden verdeeld onder hen, die aan het begin van dat boekjaar lid waren, alsmede onder erfgenamen die als rechtsopvolger van een lid in het boekjaar een lopende leveringsovereenkomst hebben voortgezet, naar gelang van de door hen op ledenleveringsbewijzen binnen de toewijzing voor de in dat lopende toewijzingsjaar geleverde bieten en in overeenstemming met de betalingsmethode, neergelegd in het reglement suikerbieten.

Raad van beheer

Dirk de Lugt
Arwin Bos
Adrie Bossers
Ben van Doesburgh
Ger Evenhuis
Marianne van den Hoek-Huijbregts
Pieter de Jong
Freek Rijna
Sander Wijkstra

Raad van toezicht

Theo Koekkoek
Edwin Michiels
Liane den Besten
Hans Huistra
Pieter van Maldegem
Jacqueline Rijdsdijk

Breda, 12 april 2023

Overige gegevens

Statutaire bepaling resultaatbestemming

De bestemming van de winst is in de statuten als volgt geregeld (art. 42 lid 1 tot en met 4):

1. Tussen aanvang van een desbetreffend boekjaar en einde van het alsdan lopende toewijzingsjaar bepaalt de raad van beheer het bedrag dat in een desbetreffend boekjaar zal worden verdeeld onder hen, die aan het begin van dat boekjaar lid waren, alsmede onder erfgenamen die als rechtsopvolger van een lid in het boekjaar een lopende leveringsovereenkomst hebben voortgezet, naar gelang van de door hen op ledenleveringsbewijzen binnen de toewijzing voor de in dat lopende toewijzingsjaar geleverde bieten en in overeenstemming met de betalingsmethode, neergelegd in het reglement suikerbieten. De ledenraad kan op voorstel van de raad van beheer een andere verdeling bepalen.
2. Voorafgaand aan het vaststellen van het resultaat van de coöperatie over een boekjaar, bepaalt de raad van beheer het bedrag dat zal worden verdeeld onder hen, die aan het einde van het desbetreffende boekjaar lid waren of in of met het einde van dat boekjaar hebben opgehouden lid te zijn, alsmede onder erfgenamen die als rechtsopvolger van een lid in dat jaar een lopende leveringsovereenkomst hebben voortgezet, naar gelang van de door hen op ledenleveringsbewijzen geleverde bieten binnen het toewijzingsjaar dat is aangevangen in het desbetreffende boekjaar en in overeenstemming met de betalingsmethode, neergelegd in het reglement suikerbieten. De ledenraad kan op voorstel van de raad van beheer een andere verdeling bepalen.
3. Het nettoresultaat dat na inachtneming van het eerste en tweede lid van dit artikel resteert over het boekjaar, zal worden gereserveerd.
4. De in de leden 1 en 2 van dit artikel genoemde verdeling kan, al naar gelang de ledenraad beslist, hetzij in geld hetzij op andere wijze geschieden. Hiervoor bedoelde verdeling op andere wijze wordt in een daarvoor bestemd register aangetekend.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de leden en de raad van toezicht van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. te Breda gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2022;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. (hierna ook wel aangeduid met: de coöperatie) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in de coöperatie

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. is een internationale agrarische coöperatie. De coöperatie bewerkt en verwerkt grondstoffen van veelal agrarische oorsprong, zoals suikerbieten en aardappelen tot producten voor de internationale voedingsmiddelenindustrie, horeca en groothandel of tot eindproducten voor de detailhandel. Daarnaast verwerkt de coöperatie haar agrarische reststromen. De coöperatie heeft onder andere productielocaties en verkoopkantoren in Nederland, België, Duitsland en China.

Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van de groep en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 25 miljoen (2021: € 21 miljoen)
Toegepaste benchmark	2,2% van de brutomarge (2021: 2,2% van de brutomarge). Zoals toegelicht in de sectie 'Kengetallen' van het jaarverslag, betreft bruto marge de netto-omzet plus de wijziging in voorraden gereed product minus kosten van grond- en hulpstoffen, gecorrigeerd voor de ledentoeslag.
Nadere toelichting	De voornaamste gebruikers van de jaarrekening betreffen de leden van de coöperatie. Vanuit het oogpunt van de leden ligt de focus voornamelijk op de hoogte van de ledentoeslag. Deze ledentoeslag staat weer in rechtstreeks verband met de brutomarge. Andere maatstaven zoals het nettoresultaat zijn te volatiel gebleken om onze materialiteit op te baseren. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is consistent met voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1.250.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten ('groepsonderdelen'). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

De controlewerkzaamheden bij de Nederlandse groepsonderdelen in scope voor de groepscontrole zijn door ons zelf uitgevoerd. De controles van de groepsonderdelen in scope in het buitenland zijn uitgevoerd door lokale EY-controleteams. Deze buitenlandse accountants hebben instructies van ons ontvangen op basis waarvan zij hun controlewerkzaamheden hebben uitgevoerd en aan ons de uitkomsten van hun controlewerkzaamheden hebben gerapporteerd. Verder hebben wij gedurende de controle regelmatig overleg gehad met alle Nederlandse en buitenlandse EY-controleteams. Daarnaast hebben wij de elektronische controledossiers van het controleteam van EY in China beoordeeld. Op deze wijze hebben wij de groepscontrole aangestuurd en konden wij significante observaties adresseren in onze groepscontrole. De werkzaamheden met betrekking tot de consolidatie van de groep en de toetsing van de toelichtingen in de jaarrekening zijn door het groepsteam uitgevoerd.

In totaal vertegenwoordigen bovengenoemde werkzaamheden 82% van de totale activa en 82% van de brutomarge van de groep.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij groepsonderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam zowel op het niveau van de groep als op het niveau van de groepsonderdelen over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een internationale agrarische coöperatie. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit, forensische accountancy, treasury en belastingspecialisten.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de coöperatie en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de raad van beheer inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht, toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Risicoprofiel' van het jaarverslag, waarin de raad van beheer haar (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen en hoofdstuk 'Verslag van de raad van toezicht' van het jaarverslag waar de raad van toezicht op deze (fraude)risicoanalyse reflecteert.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, de Regeling melden (vermoeden) van misstanden en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in samenwerking met onze forensische specialisten. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in 'Gebruik van oordelen, schattingen en onzekerheden' in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Wij zijn bij het identificeren en inschatten van frauderisico's uitgegaan van de veronderstelling dat er bij de opbrengstenverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in reactie op het veronderstelde frauderisico onze werkzaamheden inzake de opbrengstenverantwoording bepaald en uitgevoerd.

Deze risico's vereisten echter geen significante aandacht. Het volgende frauderisico dat wij hebben geïdentificeerd vereiste significante aandacht in onze controle.

Frauderisico Waardering voorraad gereed product	
Frauderisico	<p>De berekeningssystematiek van de waardering voorraad gereed product is complex en foutgevoelig als gevolg van de hoeveelheid componenten waaruit de vervaardigingsprijs bestaat en vanwege de handmatige berekeningen.</p> <p>Management van de business groepen kan druk ervaren om aan het budget en de winstverwachting te voldoen en daarnaast is sprake van (deels) resultaatafhankelijke beloningen. Management is direct betrokken bij het bepalen van de toerekening van kostencomponenten aan voorraad gereed product en kan het resultaat manipuleren door kosten onjuist of onvolledig toe te rekenen aan de productie om zo het bedrijfsresultaat te beïnvloeden.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij verwijzen naar het kernpunt Waardering van de voorraad gereed product waarin wij dit frauderisico behandelen en onze controleaanpak beschrijven.</p>

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de raad van beheer, concerndirectie, juridische zaken, compliance afdeling, personeelszaken en de raad van toezicht.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met de raad van beheer en de concerndirectie, het lezen van notulen en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van de bevestigingsbrief van de afdeling juridische zaken en wij zijn door de raad van beheer geïnformeerd dat er geen correspondentie is geweest met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben wij schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in het onderdeel 'Continuïteit' in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft de raad van beheer een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de coöperatie om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de raad van beheer besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de raad van beheer op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een coöperatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij het kernpunt 'Veronderstellingen gehanteerd bij de waardering van de materiële vaste activa' laten vervallen aangezien in 2022 geen sprake is van materiële afwaarderingen zoals in 2021 en de verdere uitvoering van de Cosun Unlock 25-strategie tot op heden geen concrete aanknopingspunten biedt voor een bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa.

Waardering van de voorraad gereed product

Risico

De voorraad gereed product en handelsgoederen betreft het meest omvangrijke onderdeel van de jaarrekeningpost voorraden. De voorraad gereed product wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere realiseerbare waarde.

De vervaardigingsprijs is gebaseerd op de aanschafkosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voorts wordt een deel van de indirecte kosten over het tijdvak van vervaardiging aan de vervaardigingsprijs toegerekend. Wij verwijzen naar de "Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling" inzake voorraden en de toelichting in noot 4 van de jaarrekening.

De berekeningssystematiek van de waardering voorraad gereed product is complex en foutgevoelig als gevolg van de hoeveelheid componenten waaruit de vervaardigingsprijs bestaat en vanwege de handmatige berekeningen. Verder houden wij rekening met de mogelijkheid dat het management interne beheersmaatregelen doorbreekt en andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving. Derhalve beschouwen wij de waardering van de voorraad gereed product als kernpunt van onze controle.

Onze controleaanpak

Onze controlewerkzaamheden omvatten onder meer een evaluatie van de geschiktheid van de grondslagen voor financiële verslaggeving van de coöperatie met betrekking tot de waardering van voorraden om vast te stellen of deze voldoen aan Titel 9 BW2 en RJ220 "Vorraden". Wij hebben verder beoordeeld of de gehanteerde methoden voor het bepalen van de kostprijs of lagere opbrengstwaarde passend zijn en consistent zijn toegepast of, in het geval van (schattings) wijzigingen, of deze in de gegeven omstandigheden passend zijn.

Bij de controle van de waardering voorraad gereed product hebben wij met een lagere controletolerantie per toegerekende overige kostenpost gecontroleerd of deze rechtstreeks aan de vervaardiging mag worden toegerekend, alsmede de parameters die zijn gehanteerd voor toerekening. Voorts hebben wij de toerekening van indirecte kosten over het tijdvak van vervaardiging aan de vervaardigingsprijs gecontroleerd rekening houdend met een lagere controletolerantie. Verder hebben wij voor omvangrijke voorraadartikelen de totstandkoming van de kostprijs gecontroleerd, waarbij deelwaarnemingen hebben uitgevoerd op de kosten die als basis zijn gehanteerd voor de toerekening aan de voorraad gereed product. Tot slot hebben wij geëvalueerd in hoeverre er sprake is van een lagere realiseerbare waarde van de voorraad gereed product.

Belangrijke observaties

De aan de vervaardigingsprijs toegerekende overige en indirecte kosten zijn naar onze mening kosten die rechtstreeks verband houden met de vervaardiging danwel over het juiste tijdvak zijn toegerekend. De gehanteerde parameters achten wij adequaat. Naar onze mening zijn de grondslagen voor de waardering van voorraden adequaat toegepast.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van beheer is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de raad van beheer en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van beheer is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van beheer verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van beheer noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van beheer afwegen of de coöperatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van beheer de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van beheer het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van beheer moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de coöperatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel. Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de coöperatie;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van beheer en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 12 april 2023

Ernst & Young Accountants LLP

Drs. W.H. Kerst RA

Bijlagen

Adressen

ROYAL COSUN

Postbus 3411
4800 MG Breda
Tel.: 076 530 32 22

www.cosun.nl
info@cosun.com

AVIKO

Postbus 8
7220 AA Steenderen
Tel.: 0575 45 82 00

www.aviko.nl
customerservice@aviko.nl

SVZ

Postbus 9535
4801 LM Breda
Tel.: 076 504 94 94

www.svz.com
info@svz-nl.com

DUYNIE GROUP

Postbus 86
2400 AB Alphen aan den Rijn
Tel.: 0172 46 06 10

www.duyniegroup.com
info@duyniegroup.com

COSUN INNOVATION

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
Tel.: 076 530 33 33

www.cosun.nl
info@cosun.com

SENSUS

Postbus 1308
4700 BH Roosendaal
Tel.: 0165 58 25 00

www.inspiredbyinulin.com
info@sensus.nl

STICHTING IRS

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
Tel.: 0165 51 60 70

www.irs.nl
info@irs.nl

COSUN BEET COMPANY

Postbus 100
4750 AC Oud Gastel
Tel.: 0165 52 52 52

www.cosunbeetcompany.nl
info@cosunbeetcompany.com

Overzichtskaart

Hoofdkantoren en productievestigingen in Nederland, Europa, V.S. en Azië.

